

Dere edilmeyen evrak
iade edilmez

Türkiye

Mekale ve i'ânlar Ankarada
"HİLÂLİAHMER MECMUASI..
müdürlüğüne gönderilmelidir.

Hilâliahmer Mecmuası

ANKARA

Telefon numerosu 3922

Merkezi Umumi tarafından iki ayda bir neşr olunur

Manevi Hıfzıssıhha :

İtinakâr olunuz

Ahbablarınızın içinde temiz ve zevkiselime uygun bir kıyafette olanlar vardır.

Bunların saçları düzgün kesilip taranmış, çamaşırları temiz ve iyi ütülenmiştir. Elbise, kundura, eldiven ve boyun bağları mükemmel intihap edilmiş ve hepsi de kendilerine yakıştırmıştır. Zarafet, onlarda o kadar tabiidir ki göze çarpmaz. Size, bu kimseler, sadece intizam, temizlik ve zevkiselim hissi verirler.

Bu nedendir ? Çünkü giyimlerine itina etmişlerdir. İTİNA her şeyi en iyi yapmak imkânını veren ruhi kabiliyettir.

Yontacağınız bir kurşun kalemini her hangi bir ressam, saracağınız bir

paketi her hangi bir mağazacı kadar itina ile yontunuz ve sarınız. Giyiminize de aynı itinayı hasrediniz.

Eğer itina hassasını elde ederseniz pek büyük ehliyetler kazanır, mesleğinizde mümtaz olursunuz. Şampiyonlar, şefler, kalbur üstüne gelenler, işlerine itina etmiş fertlerdir. En ufak teferruatı gözden kaçırmamışlar, ihmal etmemişler, birgün bile, güttükleri gaye için : « Adam.. sen de! » demişlerdir.

Bu suretle görülmüş olan işler, mesleki tekâmül yolunda, sahibine bir mertebe daha kazandırır.

Mektepte, itinakâr çocuk, havai çocuğun zıddıdır. Birincisi, bütün faaliyetini her defasında yalnız bir

şeye hasreder. Öteki, aynı zamanda bir kaç fikri birden takip ederek, dikkat hassasını dağıtır. Birinci çocuk bütün talebenin başındadır. Diğeri, boyuna sınıf döner.

Çok defa, hayretle müşahade olunur ki, muallimler, mektepte zeki fakat dikkatsiz talebeyi, basit zekâlı lâkin derslerine itina eden talebeye tercih ederler. Bu ne yanlış bir teşhistir! Zekâsı mahdud ta olsa, itinakâr talebe ileride gayesini tehakkuk ettirecek bir adam olur. Her tuttuğu işi başaracaktır. İtinakâr adam, bütün kuvvetlerini bir tek maddeye hasreder; sâyni ve düşüncesini mûrakabe altında tutar; maksadı yalnız o bir tek maddenin mükemmeliyetidir.

İtina, bir çok hassaların muhasalasıdır: dikkat, sebat, azim, şuur.. Bunları bir araya topladıktan sonra her atılan adım terakkiye ulaştırır.

Bazı kimseler pek büyük hayatiyet kuvvetine malik ve ölçülemeyecek kadar kudret ve kabiliyet sahibidirler. Lâkin, ne yazık ki bu kuvvet ve kudret haznesini idare etmek yollarını bilmediklerinden çarçur ederler.

Tekrar tekrar, bilmelidir ki, şahsî kudret ve şahsî kabiliyet ancak şuurun ve muhakemenin kontrolü altında sarfedilirse müsmir olur.

Mesleğinizin ifasında, itina ederseniz. muvaffak olursunuz.

Bedenî kuvvet veya mukavemetinizi artırmak, yüksek maneviyat sahibi olmak dilerseniz, itina hassanızı inki-

şaf ettiriniz. Buna da idmanla muvaffak olursunuz. (Charles Wagner) in dediği gibi: « Çalışmak iktidarı ancak çalışmakla elde edilir. »

Sabahlayın uykudan uyandığınız andan, gece yatağa tekrar girinceye kadar bir günlük bütün e'falinizde, itina idmanları yapmağa fırsat bulursunuz.

Yıkılırken, giyinirken, çalışırken, yerken, içerken, düşünceğiniz, yalnız o anda sizi meşgul eden fiile münhasır olsun. O aralık, kat'iyen başka şey düşünmeyiniz. Gördüğünüz işi kontrol ediniz. Hareketlerinizin hiçbirini mihaniki, gayrı iradi olmasın; hepsini bile bile yapınız; ve kendi kendinize:

— Ben bu işi bile bile ve mümkün olduğu kadar iyi yapıyorum, diye telkin yapınız.

Muvaffak olmak için *itina* yeter mi?

Hayır. Bunun yanında bir hassa daha lâzımdır: sebat! sebat ile itina daima bir arada bulunmazsa sâynin neticesi müspet olamaz.

Öyle insanlar vardır ki, her günkü işlerini muntazamen gördükleri, o işte sebat gösterdikleri halde, itina etmedikleri için, lâzımgelen semereyi almazlar. Diğer taraftan, itina ile iş gören, fakat yarıyolda bıkan, neticeye çabuk varmadığı için yarıyoldan dönenler de az değildir,

İnsanların bu iki nevine de acımak lâzımdır; bunlar hayat mübarezesinin ön safında gelen mağluplardır.

Onun içindir ki, nefsinde itina hassasını gören, sebatkâr olmağa, sebatkâr olan da itina hassasını elde etmeğe çalışmalı; ta ki bu iki şeye mütevazın bir inkişaf temin edip, o nispette işlerini muvaffakiyete isal edebilsinler.

Hayat programınızı tatbika başlamazdan önce, gayeniz ne mertebe basit olursa olsun, kendinize şu sözleri tekrar ediniz: «bu göreceğiniz iş, beni mükemmeliyete ulaştıracak bir adımdır. Onun sayesinde ben hayata hâkim olacağım!» Böylece, nefsinize yapacağınız telkinle, heyecanınız, istediğiniz, azminiz, sebatınız ve itina arzunuz artacak; nikbin olacak ve azamî verim (randıman) kabiliyetini elde edeceksiniz.

Nefsinize yapacağınız telkin, daima yüksek sesle olmalı ve önceden eyiden eyiye düşünülmelidir.

Bu telkin üzerine manevî kıymetinizin az çok artmış olduğunu gördükten sonra sekiniz, heyecanınız da tabiatile tezayüt ederek sizi daha fazla tekâmüle, daha tam bir muvaffakiyete ulaştıracaktır.

Belki, şu satırları okurken, şöyle düşünürsünüz : « Ben, gerçi itinakâr olmadım. Hiç bir işimi görürken bütün düşüncemi o işe hasretmedim. Ne yapayım?. elimde değil zahir!»

Hata ediyorsunuz. Sade, şu satırları dikkatle okumanız sizdeki tekâmül kabiliyetine delildir. Sizde itina

rüşeyim halindedir; biraz istekle onu neşvünemalandırabilirsiniz.

Bu hususta, şu telkinin nefsinize faydası olur:

— « Ben, bugüne kadar az çok itina ettim. Aldığım semere az oldu.. Bundan sonra, her işimi itina ile göreceğim. Her günkü efalimi tahlil ve muhakeme edeceğim. Bütün dikkatimi, bütün kudretimi o gün görülmesi lâzımgelen işe hasredeceğim ve o iş mükemmel olacaktır!»

Mesleki veriminiz (randımanınız) şimdiye kadar parlak olmadı ise sebebi kendi kudretinizden şüpheye düşmüş olmanızdır. Bu şüphenin neticesi olarak ta emellerinizi, ihtiraslarınızı tahdit ettiniz. Onun için verim az ve kıymetsiz oldu.

İster adalelerinizi, ister melekâtı akliyenizi inkişaf ettirmek için, azim ve itina ile bunları çalıştırmalısınız. Benenin jimnastiği olduğu gibi, fikrin de jimnastiği vardır. Buna muhakeme derler. Muhakeme ile işlettilen zekâ, kanın dimağda intizamı cereyanının temin eder; eski hücreleri yeniler.

Biraz düşünce ile, elde etmek istediğiniz iktidarı peşin ölçünüz; sonra onu mütemadiyen, telkinlerle tenmiye ediniz :

— « Ben itinakârım.. Her işimi vaktinde görüyor ve mükemmel görüyorum .. düşüncemi dağıtmıyorum .. hep bir işe hasrediyorum.. Böyle

yapıyorum ve böyle yapmakta devam edeceğim.

Bütün, gündelik e'alinizi bu söz-
lere uydurunuz.

İtina, gene itina ile inkişaf eder. İtinaya sebatı terdif ediniz. Daima ikisi birlik gitsin. Hemen şu andan tezi yok : başlayınız. Şu veya bu iş itinaya değmez.. demeyiniz. En hakir göreceğiniz bir iş, itina ile kıymetlenir. Başlangıçta belki bu zor görünür; fakat bu başlangıca şevkle, neşe ile atılırsanız, zorluğun farkında bile olmazsınız. Elverir ki, henüz kapının eşğinde iken ayağınız sürçmesin! Ondan sonraki adımlar kolaydır.

* *

Mesleğinizde, teşebbüslerinizde muvaffak olmağı dilerseniz, en iyi kabiliyetlerinizden azamî istifade ediniz.

Seçtiğiniz meslek veya zenaatta, sizden evvelkilerin çizmiş oldukları çerçeve içerisinde çalışmakla kanaat etmeyiniz. Bu çerçivenin mutlaka dar olduğuna iman ediniz. Eğer yerinizde sayacak olursanız, başkaları her halde önünüze geçer. Muvaffakiyet yarışında geriye kalırsınız.

Kendi meslek veya zenaatınıza müteallik, dünya yüzünde, olandan bitenden agâh olunuz; yazıları okuyunuz, söylenene kulak veriniz; yeni yeni metotları, usulleri, icatları, keşifleri takip ediniz. Hayatta muvaffak olamayan insanlar beşeriyetin tekâmülüne bigâne kalmış olan insanlardır.

«Ustamdan böyle gördüm..» nazariyesine kim saplanmış kalmışsa, önünde sonunda uçuruma yuvarlanmıştır. İleri gitmiyen geri gider; geride ise daima uçurum vardır.

Devam edemeyeceğiniz işe başlamayın; zira muvaffakiyetin temel taşı sebatır. On işe birden sarılıpta hiç birini bitirmeden bırakan nice insanlar bilirsiniz; bunların varlığı heder olmuştur. Çünkü, artık, yeniden bir işe sarılmak için ne iştahları, ne şevk ve heyecanları, ne de nefislerine itimatları kalmıştır.

Siz, gayenize varmak için, pek fazla didindiğiniz halde, yeniden yeniye müşkülâtla karşılaştığınız, hadisatın aleyhinize döndüğünü görüp te ye'se düşmek üzere bulunduğunuz zaman, birçok kimselerin, tam hedefe varmak üzere iken cesaretsiz kalmış olduklarını hatırlayınız.

Bu yeis, tereddüt ve kesel anlarında kendinize yapacağınız telkin şu olmalıdır:

— « Ben sebatkârım, sabırlıyım; aynı zamanda cesur ve azimli olduğundan gayeme mutlaka varacağım! »

Sebatınızı inkişaf ettirmek için her başladığınız şeyi bitirmeği kendinize düstur ittihaz ediniz. En ufak bir işe girişmeden evvel eyice düşününüz ve sonra artık onu bitirmeden bırakmayınız. Konuşurken, bir mevzuu yarıda bırakıp ötekine geçmeyiniz. Kendinize ait bir mesele düşünürken

de aynı surette hareket ediniz. Okumağa başladığınız herhangi bir kitabı sonuna kadar okuyunuz. Gezintiye veya uzun bir seyahata çıkarken, önceden bir program çizip, artık o programdan ayrılmayınız.

Hayatınızın muayyen bir hedefi olsun, ve yaşadıkça hep bu hedefi gözetiniz. Bir dakika, bir an bu hedefi göz önünden uzak tutmayınız; hep o

istikamette ilerileyiniz. Geriye atfı nazar ettiğiniz zaman, muvaffakiyete doğru katettiğiniz yolu sevinçle müşahede edersiniz.

Mükemmel olmasını arzu ettiğiniz bir işi görürken kendi kendinize şu sözleri beş, on kere tekrar ediniz:

— «Ben bu işi eyi yapacağım ve behemehal bitireceğim!»

Ercüment Ekrem

Tenbele iş buyur,
sana akıl öğretsin

Moralsiz medeniyet izmihlale mahkûmdur

Büyük Türk inkilabını, sosyoloklar bir türlü, iktisatçılar bir türlü, politikacılar bir türlü izah ediyorlar. Şumulü ve tesiri itibarile yirminci asrın en büyük hadisesi olan inkilabımızı, millî hakimiyeti kuran bir rejim değişmesi gibi sade ve basit manada telâkki edenler olduğu gibi, onu dünyanın geniş kıtaları üstünde hakim olan bir geçmiş medeniyetin kat'i olarak iflasını ilân eden ve o kıtaları yaşıyan medeniyetin âlemine ilhak edecek olan azametli bir hareket diye kabul edenler de vardır. Sosyal anlayışları, ekonomik zaruretlerin doğurduğuna kani olan müfrit iktisatçılar da, Türk inkilabını, kolonilerin istiklâlî hareketinin başlangıcı sayıyorlar.

Bütün bunlar birer türlü tefsirdir. Realitleri herkes kendi gözlüğü arkasından görür. Büyüten ve güçaltın çeşit çeşit gözlükler vardır. Ancak, realitenin rengini ve vafını seçen, gözün kendisidir.

Bu göz kuvvetli bir kültüre dayanmayan ihtisasın gözü ise, görüşü parsiyal olur. Diğer taraftan ihtisassız, derme çatma ansiklopedik malûmat sa-

hibinin gözü, bulanık görür: ona göre, tabiattaki ve ruhtaki realitlerde vuzuh yoktur. Bizde, kendi büyük inkilabımızı, yapandan başkasının henüz parsiyal olmıyan ve vazih olan bir görüşle teşrih edememiş olması, köklü bir kültüre, dayanan ihtisasın mevcut olmasından, bütün malûmatımızın biraz ondan biraz bundan metotsuz bir toplamadan ibaret bulunmasındandır.

Herhalde türk inkilabı, ne sadece bir devlet sistemi değişmesidir; ne de bu günkü medeniyet âleminde koloniler diye bir geri safı işgal eden unsurların ileriye geçme hareketinin bir başlangıcıdır.

Vakıa büyük Türk inkilabının hareket noktası, millî varlığı koruma noktası olmuştur, ve devlet sistemi meşrutiyetçi monarşiden cumhuriyete inkılap ettirmesi ile neticelenmiştir: lâkin bu hareket, silâhsız, vasıtasız, ananevî otoritesiz, hattâ ananevî otoriteye karşı olmuştur. Tek güvendiği kuvvet, bir prestijdi. Halkın içinden doğan ve onu aalamış olan bir tek adamın prestiji idi. Bu vaziyette, inkilabın köklerini çok derinlerde aramak zaruridir. Şüpe yok

ki prestij, ancak müsait bir zeminde müessir olur.

Sonra, vakıa Türkiye için, inkılâba kadar «Yarım kolôni» tabirini kullanmayı doğru bulanlar çoktur; lâkin kapitülasyonlar kalktıktan sonra memlekette kendini gösteren ekonomik manzara, bu gün pek değişmiş değildir. Nazariye halinds müstakil olan bir memleket ekonomisi, pratik olarak bu istiklâlden mahrum olabilir. Meselâ himayeci sistemi koyabilmek ekonomik istiklâlin bir tezahürüdür; halbuki tatbikatta öyle zaruretler olur ki, nazariyen muhtar olduğumuz halde bilâmel o harekete cesaret edemezsiniz. Çünkü böyle bir hareketin, ileride asıl ve hakikî ekonomik istiklâli tehlikeye düşürmesi mümkündür. İddia, bu vaziyetin haricinde bir şekil mutalâa edilerek öne sürülüyorsa, hata barizdir. Çünkü Türkiye asla kolôni olmamıştır, inkılâbını yaparken kolônilerin hiç bir vasfını kendine mal etmiş değildir.

Herhalde bu iki iddia da Türk inkılâbının karakterisliğini tayin edebilmekten uzaktı; mahdut ve bir taraflı görüş eseridir. Çünkü inkılâbımızın ne sahası, ne de tesir derecesi bu iddia olunan saha ve dereceler kadar dar ve bi taraflı değildir.

Bir defa inkılâptan evvelki kıymetleri gözden geçirelim;

a) Devlet meşrutiyetçi monarşiktir ve dincidir ;

b) Medenî ve içtimai hayatta, na-

zariyen kısmı, bilâmel tam bir eklesiyastik rejim hakimdir ;

c) Ekonomide anarşi ve zebunluk vardır ;

d) İlim ve san'at iskolâstiktir.

Bunların neticesi olarak :

a) Halk, Devleti, kendi için ve kendinin değil, kendine yabancı ve kendine muzir telekki etmektedir ;

b) Halk dinî telekkilerini izharda serbes değildir ;

c) Halka şu prensipler hakimdir: mü'min için dünyada rahat yoktur ; allah kerimdir: kanaat tükenmez bir hazinedir; işten değil dıştan artar.

d) İlim ve san'at geridir.

Uzun tahlillere hacet kalmadan hükmolunabilir ki, bütün bu kıymetler ortadevir kıymetleridir.

Hrbuki inkılâptan sonra manzara şudur :

a) Devlet halkçı cumhuriyettir, ve layıktır ;

b) Medenî ve içtimai hayatta kanunlar layik rejimi hakim kılmıştır ;

c) Ekonomide istiklâlcî bir kalkınma vardır ;

d) İlimde ve sanat'ta klâsikleri tettebbü ihtiyacı anlaşılmış ve yeni konsepsiyonlara yol açılmıştır.

Bunların neticesi olarak

a) Halk, devleti kendi için ve kendinin telâkki etmektedir ;

b) Din telâkkileri temamlı ser-

bestir ; şimdiye kadar sır olarak gizlenen dini reaksiyonlar zarurî bir reforma için mutalâa ve tetkik zemini olarak açığa vurulmuştur.

c) *Halka şu telekkiler kakımdır* : Dünya insanın istismarına arz olunmuştur; keramet insandır; kazanan kesesini kazanmayan göğsünü döver: dışten değil içten artar.

Gene uzun tahlillere hacet kalmadan hükmolunabilir ki, bu kıymetler bugünkü devrin kıymetleridir.

Demek ki, büyük Türk inkılabı memlekette ortadevir müesseselerini yıkmış, yerlerine bu günkü devir müesseselerini koymuştur.

Memleketin bütün harici manzarasını değiştiren bu hareket, şarktan garba intikal hareketi demektir.

Daha sarîh olarak şu söylenebilir: Türk tarihi, şark medeniyet zümresine girişin eseri olarak 1923 e kadar umumî seyrinde yoldan çıkmış ve uzun asırlar, bir artakalmış medeniyet âlemi içinde, dünya tarihinin yolundan aykırı bir yolda seyretmiştir. 1923 inkılabı, Türk tarihinin, kendi mukadder yoluna dünya tarihinin umumî yoluna girmesini temin etlemiştir.

* *

Görülüyor ki, Türk cemiyetinde bütün manevî kıymetler değişmiştir. Bu değişmede, fertler, tıpkı sert bir rüzgâra tutulau ağaç yapraklarına benzerler. İnkilâp kasırgası, bir çok yaprakları, çürümüş veya çürümeğe yüz

tutmuş yaprakları dökmüştür. İnkilâp devresi devam ettikçe, kasırga devam ediyor demektir. Sarsıntı zorludur; kopup dökülmemek ve gövdeyi yeni yaprak mevsimine kadar çıplak bırakmamak için iyi tutunmak, gövdenin nûskundan basiretle istifade etmek lâzımdır,

Yeni manevî kıymetler, klâsik kültürün beslediği ve uzun inkişâf devrelerinden geçmiş bir anlayışı ifade eder ki, bizim, inkilâba kadarki kıymetlerimize temâmîle zıttır. Eski anlayış şuur-suz dinci ve mütevekkildi; yeni anlayış şuurlu layık ve kadirdir. Düne kadar bu memlekette, bir çok şark memleketlerinde hâlâ olduğu gibi, maddi ve manevî her sahada her şey, her iyilik veya her fenalık tanrıdan bekleniyor, ondan biliniyordu. Ölüm tanrının emridir; sel basarsa muhakkak dereler taşar; havalar kurak giderse mahsul olmaz; kazaya sebep olan tanrıdır; etrafımızı birçok gizli ruhlar almışlardır, biz bunların elinde zebun ve esiriz ...

Bu günkü telâkkilere göre halbuki, tanrının büyüklüğü ancak akıl ve irade sahibi insanların hayatta ve tabiatta gösterdikleri kudretle tezahur etmektedir. Bu anlayışa göre; kader, insanların alnına yazılmış bir yazı değildir; onu hatıâ idare etmek, ona tahakküm kabildir.

Ana hatlarımı şöylece çiziverdiğimiz değişme, görülüyor ki, çok köklü, çok derin, çok şumullüdür. Bu vaziyet-

te yeni manevî kıymetlere tam olarak va çabuk adapte olmak zaruteti vardır. Çünkü iflas eden manevî kıymetler, manevî varlığın desteği olmaktan el çektikten sonra, yeni destek tesirini göstermekte geçikmemelidir; yoksa sarımsı desteksiz varlığı yıkabilir.

Yeni kıymetlerin çabuk ve iyi adapte olması, iyi ve geniş bir görüş, sağlam ve derin bir tetkik neticesinde seçilip alınacak unsurların vücuduna bağlıdır. Her görünüş bir veya birçok amillerin dış alemde tecellisinden ibarettir. Görünüşler, hazır şeyler, yeni, kendine çekici ve hoş şeyler oldukları için çabuk ıktibas, daha doğrusu çabuk taklit olunabilirler. *Halbuki o taklit olunan âlem tecellilerinin yaratıcı ve besleyici iç amilleri ihmal olunursa; taklit, zararlı bir şekil alır.* Bu halde olan cemiyet, hakikatta moralsiz, manevî kıymetsiz bir cemiyet demektir.

Böyle yapma ve taklit kıymetler, temelsiz binalar gibidir. Yeni müesseselerin temelleri yeni kültürden ibarettir. Kültürsüz manevî kıymetler temelsiz binalar gibi çökmeye mahkûmdur. Çünkü kökleri olmıyan bu kıymetler, zaman zaman önüne geçilmez inhiraf- larla, yoldan çıkmalar ve yoldan çıkış- ları sezmişlerle cemiyetin manevî kuvvetlerini israf ederler. Aynı hal, eskiyen medeniyetlerde maddi refahın manevî kıymetleri ihmal etmesi ve neticede çürümüş kıymetler üzerinde medenî varlığın durup tutunamaması şeklinde tecelli eder. Medeniyetler tarihi, mo-

ralsiz kalmış medeniyetlerin izmihlal misalleri ile doludur.

Mısır, Yunan, İran, Roma medeniyetleri tarihlerine bakınız; Atinalı Tanrıların kültüründe ibadetin verdiği gasyi, maddeden aldığı hazzın sarhoşluğu haline getirdikten sonra dekadans; bir uçurum gibi önünde açıldı. Roma, galip kuvvetleri ile Yunan topraklarını ele geçirdiği zaman kendini bu uçurum kenarında gördü ve « ah, biz fetetmemişiz; fetedilmişiz » diye haykırdı. İlk zamanlarda, Roma, kendi ruhuna, Yunanın büyük san'atini ve şiirini iyi adapte etti; lâkin zamanla o de manevî kıymetlerini kaybederek uçuruma gitti.

.*.*

Bu kısa teşrihten sonra, inkilâp Türkiyesinde, yeni manevî kıymetlerin nasıl ve ne dereceye kadar adapte olduğuna şöyle bir göz atmak lâzımgelse, dikkatle mütalâa edilmek iycap eden bir manzara karşısında kalırız.

Bu manzara içinde derhal göze çarpan renkler, imtizaçsız, yama yama renklerden ibarettir. Tetkik edilince görülür ki, bu renkler kuvvetlerini ve vasıflarını, kökleri derinde olan manevî kıymetlerden almıyorlar. Bütün görünen gözahıcı şeyler, görünüşlerin taklidinden ibarettir.

Dünkü kültürden doğma dünku anlayışın tesirinden kurtulamıyan geçecek neslin yanında, inkilâbın ümidini bağladığı genç nesil var ki, üzerinde

işlemeye ve yeni manevi kıymetleri benimsemesi için fazla çalışmaya ihtiyaç gösteriyor. Çünkü açıkça görülüp kanaat edilen şudur : Gençlik iç amillerdense dış âlemin görünüşlerine kendini kaptırmıştır ; *genç, bu kaptırış yüzünden, henüz ermediği yaşın iycaplarına uymak telâşındadır*; meziyetlerine değil, gösterişlerine, lütfukârların lütuflarına dayanmanın pratik adam olmak demek olduğu kanaatindedir.

Bu iki satırlık müşahede içinde, sızım sızım sızılıyan bir yaranın bütün a'razı vardır. Uzun asırlar bir aykırı yolda ileri gidiyorum zannı ile enerji

sini israf ettikten sonra, kendine gelip kendi yolunu açan bir memleketin genci, o yol açma devrinde büsbütün başka istikamette hazırlanmak lâzımdır. Türk genci, ilkten vatanın yaptığı büyük inkılâbın manasını ruhuna iyice sindirmeli, sonra da bu inkılâbın başarması mukadder olan büyük işleri görmekte hissesine düşen vazifeleri tam bir feragatle ifyadan zevkalmalıdır. Öyle bir mecra içinde öyle bir vakıayı yaratmaktayız, ki Türk Genci için tek zevk, tek iftihar edilecek haslet, en körükörüne feragatten başka hiçbir şey değildir. S. O.

TENBELLİĞİN SONU DİLENCİLİKTİR

Şefkat ve semahat hamlesi

Bizde şefkat ve semahat, hamle halinde tezahur etmektedir; sak'ın, normal ve devamlı değilse, derin teessürler karşısında kendini gösteriveren bir coşma mahiyetindedir. Bu hali, Hilâliahmerin istatistiklerinde bariz olarak sezmek ve bunun bir iddia değil, yerinde bir hüküm olduğuna inanmak mümkündür.

Ne uzak maziye gitmiye, ne de bir çok hadiseleri ele alarak uzun uza dıya tetkikler yapmaya hacet yoktur. Milli mücadele senelerine ait rakamlar spat işini fazlasıyla görebilir.

Milli mücadele, türklüğün ta can evinden müteessir olduğu, içindeki, hayatıyeti bütün kuvveti ile meydana vurduğu en büyük hadisedir. O günler bir tek kaygu, memletin dört bucağını saran düşmanın ateşinden yurdu korumak ve kurtanmak kaygusu vardı.

Nerelerden başladığını gözlerin seçemediği yollardan gelip cepheye askere mermi taşıyan saz benizli öyle anacıklar vardı ki, takatten düşüp te yolda kalacaklarını andılar mı, bir az hafiflemek, bir az derman bulmak için mermilerini değil, sırtlarında taşıdıkları yavrularını feda ederlerdi. Hiçbir yigitin gönlünde kurtuluş savaşının

yaktığı keskin ateşten başka hiçbir sevgi ateşi yoktu. Vadilerde çoban kavalları aşk türkülerini kesmiş, tüfek namluları ebedi köklere vatan destanını yıldız yıldız hakkeiyorlardı.

Hilâliahmer, o günlerde vatanın her köşesinde baş gösteren binbir yarının tedavisi ile canla başla meşğildi. Yalnız para olarak bir milyondan fazla yardımda bulunmuştu. Bu milyonun pek mühim kısmını, tekâlifi milliye olarak varının yüzde kırkını cepheye dökmüş, erkeği siperde, kadını siperlere ulaşan yollarda, vatanın öz çocukları temin etmişlerdir.

Memleket gerçekten kendi yoksulluğunu unutup yambaşındakinin derdine deva bulmaya koşan tam ve mükemmel insanlarla dolu, maddi kuvveti ne kadar eksikse, manevi kuvveti o derece fazla ve bol bir memleket manzarası arz ediyordu. Bugün kulaklarda bir garip yabancılik uyandıran (nefis feragati) tabiri, o günlerde en tabii bir halin ifadesi idi. Kimse bu tabiri kendinin bir fevkalade hasleti diye anmıyordu.

Büyük günler, memleketi kurtaran günler.. sanki o günleri yaşayan, o günleri yaratan biz değilmişiz gibi bu

gün garipsenecek hale gelmiş büyük ve kurtarıcı günler ...

Şimdi o günlerden ne kadar uzak-tayız. Sanki o günler, bizim daha dün geçirdiğimiz zorlu günler değilmiş gibi.

Tarihte böyle günler, intibaha analık eden günlerdir. Biz bu hakikate hiç uymıyoruz. Okadar ters neticeler karşısındayız. O büyük günlerden sonra intibah bizi ayakta tutacağına, sinirlerimizi bir gevşektir aldı; içimiz geçti ve rahat düşekte sanki uykuya daldık.

Bu manzaranın yer yer ve safha safha bütün tecellilerini önümüze sermek mevzuumuzun haricinde bir iş olur. Yalnız sosyal yardım sahasındaki tecellisine dikkati celbetmek istiyoruz;

Hilâliahmer bugün o günlerde olduğu kadar yardıma koşmak mecburiyetindedir. Vakıa vatanın eski düşmanları şimdi dostları oldular; siperdeki erler ve cephe yollarına dökülmüş analar şimdi işleri başındadır. Memleket gökleri, aydınlık ve güneşle ay bize huzur ve sükûn ışıkları saçıyor. Lâkin (harpten sonra) devrenin eli tüfeksiz düşmanları dört yanımızı sarmış bulunuyor. Çetin bir iktisadi buhran memleketin refah kaynaklarını adeta kurutmuştur. Bu yüzden yoksullar ve düşkünler çoğalmıştır.

Güç tarafı şu ki, bu gemirici buhran içinde büyük kalkınma işine devamla mecburuz. Bu iş için fazla enerji sarfediyoruz. Çok defa bitap ve bakıma muhtaç düşenler oluyor. Sonra tabiatın ne sıra ne de saygı bilmiyen âfetleri,

seller, yangınlar, yer salıntıları da zaman zaman yardıma muhtaçların sayısını arttırıyor.

Bu badireler içiüde elinde şafkat ve yardım eksiri, dört yana koşan Hilâliahmerdir. Hilâliahmerin, kokleri milletin vicdanında olan gelir kaynakları, bugün, belki her zamandan fazla taşmak lâzımken, nefsendişlik lehine tecelli eden uyşukluk ve gevşeklik, yosunlu tortular gibi o kaynağın ağzını tıkamış bulunuyor. Ortalıkta, kimse kendinden başkasını düşünmüyor şeklinde kendini gösteren bir hal var.

Niçin böyle oluyor? Bu memleket, bu, tarihe en eski devirlerindenberi nizam veren ve sosyal düzeni kuvvetli bir gayrendişlik esasına dayanan türk-lüğün yurdunda bu acayip değişme neden ?

En dehşet verici felâketi, vatan için en ikbale erdirici zafere kalbet-tikten sonra, neden gevşedik ? Neden kendimizden başkalarını, onlarsız olamayacaklarımızı, bizden olanları ve bizi itmam edenleri unuttuk? O büyük günlerde, şuurumuzla değil de, sevki tabii-mizle hareket etmiş benzetilmek için bizi tanımayanlara niçin vesileler veriyoruz ?

Halbuki, hakikat bu değildir. Türk milletinin milli vcdanı, onu tanımayanların, daha doğrusu yanlış ve fena tanıyanların zanları, iddiaları, vehimleri hilâfına, ona düşman bütün unsurlar rejim halinde köklü ve organize oldukları geçmiş saltanat devirlerinde bile,

bütün içtimai ve siyasi hareketlerinde müesirdir. Milli mücadele, milli vidadın, ona düşman olanlara karşı kalkınması, o düşmanlarını boğacak kadar kuvvetli ve azametli taşıp kabarmasıdır. Milli mücadele tarihini, bu milletin kesif kalabalığı içinde, onunla birlikte yaşayanlar bu hakikati açıkça görmüşler, içlerinde, o zamana kadar Osmanlı sultanlarının kendi vakanüvislerine yazdırdıkları uydurma tarih kitaplarına kanmış olanlar, bu inanışla işledikleri günahı anlamışlardır.

Onun için, halkı, bu gevşeme ve dağılma belasına uğramış olmaktan münezzeh bilmek gerektir. Halk, aklıselimiyle dosdoğru yürüyen temiz kitledir. Ona, aklıseliminin buldurduğu hakikatlar üzerinde bazı teşrihler ve tahliller yaptırmak icap eder.

En çok sevindiği zaman da, en çok kederlendiği zaman da içinin neşesi veya acısı yüzünde çizgi çizgi belirmiyen ağır başlı, gösteriş nedir bilmez türk halkı, yardım ihtiyacını duyduğu halde, bu yolda ne yapacağını tayin etmekten âci kalıyor. Çünkü, sosyal yardım organizasyonları, ondan âdeta uzak bulunuyor. Bu, elitin büyük kusurudur. Halkın aklıselimini işlemeyen elit, daha da ileri varıyor; onu ihmal ediyor, ona hiç ehemiyet vermiyor.

Memleketin içinde bulunduğu hadiseleri, merhale merhale aşırıp geçirdiği cereyanlar halka izzah işi ile, denebilir ki, kimse meşgul değildir. Bu, hal

kın vukufsuz kalmasına, aklıseliminin sezdiği hakikatlerden şüphe etmesine ve neticede zaruri olarak kendi aleminde etrafına seyirci kalmasına sebep oluyor.

Bu işlerin başka memleketlerde nasıl görüldüğüne ve ne derece şumullü semereler alındığına dair bin misal göstermek kabildir. Bunların arasında bir kayda değer olanı, Filibe zelzelesinde musiybete uğramış olan vatandaşlarına Bulgar milletinin ettiği yardım, 115 ci sayımızda yazılmıştı. Kim diyebilir ki, Bulgarlar Türklere daha hamiyetlidir; daha şuurlu kareket etmesini bilir insanlardır; daha medenidir. Bu iddia olunamaz; ama Bulgar eliti, sosyal mekanizmayı bizimkinden kıyas kabul etmez derecede mükemmel işletiyor iddiası, iddia değil de bir vakiadır.

Gayrendişliğin, şafkat ve semahatin hamle halinde tecellisi, iptidai insan kalabalıkları arasında göze çarpar. Pekalâ denebilir ki, bu tecelli iptidailiğin farikasıdır. Medeni Kemal bu hasletleri devamlı ve organize hale getirir. İnkilâp devrinin münevveri, yalnız yangın, ölüm, sel gibi baskın veren felâketlerin önünde sevkitaabileri ile telâşa düşen, musiybet savulunca, hiç bir şey olmamış gibi, kendi alemine dalan şuursuz bir kalabalık içinden çıkmadığını ispat etmek, bunun delillerine lâkayit kalmayıp onları tebarüz ettirmek mevkiindedir.

Sinanoğlu

Efendiler, ne veriyoruz, ne yapıyoruz ki «verin, yapın» demiye hakkımız olsun!

Ferdin kendi menfaatlerini, Cemiyetin yüksek ve müşterek menfaatleri içinde eritmesi, insani tekâmülün farikasıdır. Büyük idealistler bu tekâmüle ermiş insanlar olduğu gibi, yanbaşılarındaki yoksullar, içlerinden gelen teselliye vermekte manevî huzur ve haz duyanlar da bu erginlikten hisselerini almış temiz iyi insanlardır,

Cemiyetler için birer ağır macera teşkil eden büyük hadiseler, fertlerin cemiyet içinde bu kaynaşma kabiliyetini arttırmaları, Netekim, insanlığın bugünkü olgunluğu, tarihi yapan büyük hadiselerin eserleridir. Gayrendişlik şeklinde moral bir haslet halinde tezahür eden ferdin bu olgunluğu, ancak organize olduğu zaman tam bir tekâmül mahiyetini alır; hedefi bulan gayrendişlik zaten böyle organize olanıdır.

Ferdin ferde teker teker yardımı, iptidai bir yardım duygusundan başka bir şey ifade etmez. Buna mukabil sosyal bir faydadansa zarar verici bir mahiyeti vardır. Dilenciye sadaka vermeyi bir nevi sosyal cinayet sayanlar, bu noktadan haklıdır. Bir merkezde toplanan yardımcıların biriktirdikleri,

o merkezde toplanan yardım arayıcılarına yalnız ekonomik noktadan müessir olmaz, aynı zamanda moral bir çok kıymetleri sadaka şeklinde olduğu gibi gemirilmekten kurtarır.

• •

Bütün medenî memleketlerde, geniş miyasta inkişaf eden sosyal yardım cemiyetleri, bilhassa harpten sonra sosyal sigortalar halinde hakikî organizasyonlara, daha esaslı ve devamlı şekillere de girmiştir.

Bizde henüz sosyal sigortaların bahsi bile geçmemekle beraber, başta Hilâliahmerimiz olduğu halde bir iki hayır cemiyeti var ki, memleketin bütün yoksul ve düşkünlerine ait, yardım vazifelerini bu hayır müesseseleri ifa ediyor. Bu böyle olduğu halde memleket, bu müesseselerle, iktiza eden derecede teşriki mesai etmiyor ve bunlarla zaruri olan devamlı alakayı göstermiyor. Âzasından senede bir lira bekleyen Hilâliahmerin âza sayısını burada kaydetmek ihmalcılığımızı ifşa etmek olur. Buna mukabil Hilâliahmerin senelik yardım yekûnu, bu müesse-

seye haklı olarak vatanın yegâne şefkat müessesesi adını kazandırmıştır.

Müesseseden vicdan borçları olan yardımı esirgeyenler az değildir; lâkin bunlar da dahil olduğu halde, kimse bu güne kadar Hilâliahmere, herhangi şekilde dil uzatmamıştı. Bu suretle hiç değilse, cemiyetin kazandığı sevgi ve saygıya halel verilmiyor demektir; müsbet değildi amma, menfi istikametten bir hizmetti, denilebilir.

Bizdeki hayır cemiyetlerinin bu noktaya kadar olan inkişaf hali, ilerisi için olan ümitleri eksiltmiyor; bilâkis zamanla, bu günkü vaziyetin bir geçilmiş merhale olup gerilerde kalacağı, ileride vatanın muhtaç olduğu geniş, köklü ve tam manasıyla gayelerine ermek kudretini haiz bir Hilâliahmerin vücut bulacağı umuluyor.

Halbuki, son günlerin ruhi haleti içinde, kötü menfaat hırsları, Bu müesseseye kadar da el ve dil uzattılar.

Politika ihtiraslarından en uzak kalmak zaruretinde olan bir memleket varsa, o da, Türkiye'dir. Ortadevir kıymetlerini yıktıktan sonra rönesansını yapmakta olan bir memlekette, kuvvetli ahlâk ve kuvvetli bir irade büyük inkılap sarsıntılarına karşı koyacak ve sosyal müvazeneyi tutacak biricik unsurlardır. Önünde tek yol olan yolcunun sağdan soldan akıl öğretene kılavuzlara ne ihtiyacı vardır! Bizde politikacılığın 1908 ihtilalinden beri menfi olmaktan kurtulamamasının esbabı budur.

Bununla beraber, politika ihtirasçıları, bazı kere gözleri aldatan maskeler kullanabilmişler, etraflarına biriken bazı safları aldatabilmişlerdir. Daima altan alta rejimi gemirmekte oldukları halde, inkılâba yaşasın diye alkış tutan bu adamlar, bazan samimi imişler gibi görünebiliyorlar. Kimbilir belki içlerinden birkaçı samimidir. Kusurları âlemi kendi muhitlerinden ibaret sanmaları, hususiyetleri jenerik saiklerin ördüğü ağın içinden ayıklayıp çıkaramamalarıdır.

Halbuki, memlekette uhdesine düşen vazifeyi temamiyle ifa edecek kudretler ve menbalar kendisinden henüz esirgenmekte olan hayır müesseselerini ele alarak, Bunlar etrafında politika yapanlar, politika da değil de bazerganca menfaat hırslarını tatmin etmek isteyenler bir kaç defa birden mücrimdirler. Bu mücrimlerin cürümlerini bir kızgın damga gibi alımlarına urnalıdır. Bunlar il hakkını yiyenlerden daha mücrimdirler. Bunlar geçit yerlerinde posta soyan, köşe başlarında urgun yapan mücrimdirler. Hayır, yanlışım var; o posta soyucular, Hilâliahmere hurmet etmişlerdir. El ve dil uzatılmıyacak hayır müesseselerine el ve dil uzatmakla, ona olan itimadı ve sevgiyi azaltıyorlar; yani onun yardım menbaları önüne set çekiyorlar.

Çok defa, çok kimselere, hayırseverlik hesabına, yalnız menfi ve bozguncu olmamak düşünüyor. Bu sahada, düşününlerin kollarından tutulup ileri doğ-

ru adım atabilmek için ayaklarına derman verilen bu hayır ve şefkat yolunda, kurtarıcı ve yürütücü kuvvete çelme takmamak, yolu onlara açık bırakmak işi, herhaide müspet bir iş değildir. kendilerinden yalnız bu kadarı beklenenler, sosyal vazifelerini zaten unutmuş kimselerdir.

Evelki gün Ankara civarında bir nahiye merkezinde bulunyordum. Orada Hilâliahmerin bir şubesi vardı. Son günlerde kapanmış. Benim bulunduğum gün, defterlerini filan toplamışlar Ankara'ya gönderiyorlardı. Soruşturdum: tekbaşına kalmış olan reis de dört ay evvel ıetifa etmiş. Çünkü, hem kendi işleri çokmuş, hem de kaç zamandır Hilâliahmere en ufak bir yardım bile temin edilemiyormuş.

Bu nahiye merkezi son zamanlarda artık çok fakir düşmüş bir köydür; denebilir ki içinde oturanlardan muhtaç olanı olmayanından çoktur, Ancak Hayır Cemiyetlerine olan vicdanî bağların gevşekliğı, o köyün vaziyetinde bulunmayan yerlerde de göze çarpmaktadır. Senede bir, nehayet iki defa göğsümüze takılmak istenen rozetlerden çoğumuzun canının nasıl ve hangi saikle sıkıldığını iytiraf etmek vakia güçtür; lâkin ne yazık ki hakikat bundan ibarettir. Şefkatin ve sevginin mahsulü olan, şefkat ve sevgiyi temsil eden mini mini hayır severlerin önümüze uzattıkları kutularından kaçanlar, böylelikle vicdanlarının sesine kulaklarını tıkamış

olanlar ihmal edilebilecek kadar az değildir.

Başka memleketlerde, büyük günler, yalnız Hayır cemiyetlerinin yoksullara yardım için en çok imkan ve vasıta tedarik ettikleri günler değildir; bu günler daha başka, daha derin moral tezahürlere fırsat verir. Böyle günlerde vatandaşlar, duydukları sevinci, o sevinci izhar kudretinden mahrum kalmıya mahkûm yoksullarla paylaşmak zevkini tedarlar. o günlerde yoksullara yardım, bir müsabaka halinde, canlı, hattâ heyecanlı bir manzara arzeder.

Bizda ise, çok kimselerin yüzlerinde, nasıl olsa ve ne de olsa baştan savulmak ıycap eden bir angaryaya tabi tutulmuş insanların hali göze çarpar. Önerine ilk çıkan kutuya, somurtmuş bir yüzle en hasis maden parçasını attıktan sonra, göğsüne takılan rozeti, başka tecavüzlere (!) karşı bir müdafaa ve vikaye kalkamı (!) gibi kullananlar az mıdır ?

Sosyal yardım duygusunun bu gevşemesi, kökleri daha derinlerde olan bir ruhî gevşeyişin eseridir. Bu gevşemeyi durdurmak lâzımdır. Mevcut iktisadî buhran burada özür olarak öne sürülemez. Buhran, yardım nispetine tesir edebilir; lâkin yardımı bir angarya telekki ettiren kötü duygulara yol açmaması lâzımdır. Buhran, nehayet daha çok olmadığı için az yardım etmek zaruretinde kalmış olmaktan doğma bir acı bir üzüntü verir.

Bundan ibaret olan hakikati bile-
rek, moral bir zaaf karşısında bulundu-
ğumuza kani olmalıyız. Bu vaziyette
yapılacak şey , çözülmüş ve dağılmış
anasırı toplayıp bağlayacak vâsitalara
müraceaattan ibarettir.

Gazeteler, millî teşekküller bu sa-
hada emekleri en boşa gitmiyecek te-
sislerdir. Hiç kimseyi mübalâğa etmiye,
yoğu var göstermiye davet etmiyorum.
Hilâliahmerin buna ihtiyacı olmadığı
şüphesizdir.

Şunu da hemen tasrih edeyim :
Hilâliahmer, tenkitlerden kaçınan bir
müessese değildir ; şimdiye kadar ol-
mamıştır ; bundan sonra da olmayacaktır.
Hilâliahmeri idare edenler, gördük-
leri işleri ammenin gözü önünde görü-
yorlar. Bu iytibarla, o işleri herkes an-
layıp öğrenebilir ; tenkide muhtaç bul-
duklarını tenkit ederler.

Dikrat edilsin, fakat anlayıp öğrene-
bilir ve lâzım görürse tenkit edebilir .
Anlamadan dinlemeden, « tenkit ediyor-
um » yapmacığı altında kırıcı ve boz-
guncu hareketlerde bulunamaz. Anlamak,
öğrenmek, tenkit etmek bu değildir .

Bukadarı, Hayır Cemiyetinin bü-
yük işini kolaylaştırmıya yeter. Diğer
tarafтан sosyal yardımı vaziyfe diye vic-
danlara yerleştiren kavvetli terbiye sis-
temleri dairesinde çalışarak, gayrendiş-
liği takviye etmek elitin borcudur .

Halbuki, bu hakiykatlere gözlerini
kapamış biri çıkıyor ; rasgele bir duy-
duğunu, bir uydurulup ona soyleneni,
yahut bir kendi uydurduğunu ele alıyor;
sosyal yardım duyguları incinmiş te
mustarip olmuş gibi, yapma bir heye-
can içinde haykırıyor : « bu böyle git-
mez .. filan veya falan yerde, filan veya
falan işte uygunsuzluklar, idarssizlikler
var .. alâkadarlar ne duruyorlar ?... »

Bu gürültüye, asılsız bir vesile ile
koparılan bu yaygaraya gerçekten,
gayrendiş bir teessür saik olsa, kusur,
anlayıp dinlenmeden boşuna müteessir
olmaktan ibaret kalacak. Bu vaziyette,
haksız tarizlerin doğurması muhtemel
zararlar, ne de olsa telâfi edilmez mahi-
yette şeyler olmaz. Fakat, gürültüye
saik olan , merak uyandırmak, kalaba-
lık toplamak, sonra da bu kalabahağa
satış yapmaktır.

Bunlar, niçin bu yanlış, bu kötü ,
bu etraflarına zarar dağıtan ve sırf
kendilerini düşünen sırf etten ve kemik-
ten insanların yürüdükleri yolda yürü-
yorlar ? Menfaat hırsını, asil duyguların
üzerinde ispekülasyon yapacak kadar
ileri götürmek neden ?

Hiç bir sebep, hiç bir iddia, hiç bir
özür bukadarını affettirmez. hem, niçin
açık konuşmuyoruz Efendiler.. ne veri-
yoruz, ne yapıyoruz ki , « Verin, yapın »
demiye hakkımız olsun ?

Sinanoğlu

Hava - kimya harbının zararlarına karşı sivil ahalinin diplomatik vasaitle himayesi

Sidney H. Brown , Hukuk Doktoru
*Beynelmîl Salibiahmer Komite
bürosu azasından*

Beynelmîl Salibiahmer Komitesi, hayli senedenberi Aero - şimik harbin zararlarına karşı sivil ahalinin himayesi ile meşgul olma sevk edilmişti. 1925'te toplanan XII'ci Beynelmîl Salibiahmer konferansı , 17.VII.1925 tarihli Cenevre protokolunu nazarı itibara alarak V numaralı kararında sivil ve askeri otorite ile teşriki mesai ederek, kimya harbının musibetlerine karşı sivil ahalinin himayesi çarelerini aramak Salibiahmerin vazifesi olduğunu kaydetmiştir. Konferans, Beynelmîl Komiteyi, bu programın talakkuk ettirilmesile alâkadar olma ve bu mevzu etrafında millî Salibiahmer cemiyetleri ile münasebet tesisine memur etti [1]

1928 de Beynelmîl XIII Salibiahmer konferansı Cenevre protokolunun ancak pek mahdud devletler tarafından tasdik edilmiş olduğunu tesbit ederek, Beynelmîl Komiteden, mezkûr protokola kat'î surette iştirakle-

[1] XII konferansının V numaralı kararı.

rindeki yüksek insani menfaata dikkatlerini tekrar celbetmesini reca etti [2].

Bundan Başka , XIII Beynelmîl konferans, VI'ncı kararı ile 1925 de tevdi edilmiş olan vazifeyi ifa yolunda Beynelmîl Komitenin ittihaz ettiği tedbirleri tasvip etti. Bilhassa mezkûr vazifenin tevdi akibinde Beynelmîl Komite tarafından toplatılmış olan Beynelmîl Ekisperler komisyonunun karar ve tavsiyelerini muvafık ve muşip gördü.

İlk defa 1928 Kânunusaniinde *Bruxelles*'de, sonra da 1929 nisanında Roma'da toplanmış olan bu komisyon Beynelmîl Komite ile millî Salibiahmer cemiyetlerine, Hava - kimya harbine karşı sivil ahalinin himayesini istihdaf eden teknik mahiyette geniş bir program tavsiye etti, ki bu program bilâhara 1930 da toplanan XIV Beynelmîl Salibiahmer konferansı ,

[2] XIII konferansının V numaralı kararı.

V § 2 [1] numaralı kararları ile tasvip etti. 1930 içtimandaki bu V numaralı kararın 2 inci paragrafı, millî Salibiahmer cemiyetlerine, sivil ahalinin himayesi sahasında, bilhassa vesaik toplayarak müsbakalar açarak göstereceği faaliyeti iyi sevk ve idareye imkân vermek üzere, Beynelmîlel komiteye maddî yardımlarında bulunulması temennisini iblag etmektedir.

* *

1930 teşrinievelinde, XIV üncü Beynelmîlel Salibiahmer konferansının içtimandan birkaç gün evel, Beynelmîlel Komite emrine 10.000 mark vermiş olan Alman Salibiahmerinin teşebbüsü ile, Beynelmîlel Komite tarafından sivil ahalinin bombardumanlara karşı himayesi hakkında sekiz meşhur mütehasıstan talep olunan Jüridik konsültasyonlar, bir külliyyat halinde neşrolundu. *Brüksel* ve Roma ekisperler komisyonunun kararları, Beynelmîlel Komite tarafından konsülte edilen hukukşinas ekisperlerin mütalâaları, XIV üncü konferansın III üncü komisyonunu, hava bombardumanlarının tehlikelerinden sivil ehaliyi korumak yolunda, teknik teminattan başka diğer teminatı arayıp bulmakta Salibiahmerin, ihtimal yardımı dokunabileceğini nazarı iytibara almayarak sevketti. Bu surette Komisyon, XIV üncü konferansın V inci kararı IV numaralı paragrafı şeklinde tespit olunan bir metin teklif etti.

[1] XIV konfeJansının V § 2 numaralı kararı.

V inci karar

Kimya harbına karşı sivil ehalinin himayesi

IV — *Brüksel* ve *Roma*'da toplanan ekisperlerin kararlarının mütalâasından anlaşıyor ki, harp, sivil ehaliyi gayet ağır tehlikelere maruz bırakacak, bazı ahvalde, hele büyük tahâşşütler halinde bu ehaliyi koruma hemen hemen imkânsız hale girecektir.

Bu ihtimal, sivil ahali, diplomatik vesait tarafından harbin tesiratına karşı müessir bir surette emniyet altına alınmadığı için, hukukşinasların konsültasyonlarında gösterilen dereceden daha mühlik bir şekilde tecelli ediyor. Beynelmîlel konferans, Bu vaziyeti ıslah edecek çareleri mütalâa ve tetkik etmenin ve bu çareleri bildirmenin, Beynelmîlel Komitenin vazifesi olduğu fikrindedir.

V numaralı kararın bu IV üncü pragrafı ile umumî noktadan Salibiahmerin hususî noktadan Beynelmîlel Komitenin sivil ahalinin himayesine müte dair faaliyetleri, yeni bir istikamet almıştır: yani *centre de documantation* un yanı başında, maksat bilhassa merkeziyet ve istihbar olduğu için, Beynelmîlel Komite, sivil ahalinin diplomatik vesaitle hava harbinin tesirlerine karşı himayesi vaziyetini ıslah çarelerini aramakla mükellef tutulmuştur. Binaenaleyh, IV üncü paragraf mucibince deruhde

olunan iş, tamamen yeni bir vaka, ve II inci paragraf mucibince deruhde olunan işten büsbütûn ayrı bir iş telekki oluna-
bilecektir. Beynelmîlel Komite, konsul-
tasyonların ilim ve hukuk matbuatında
ve muhtelif memleketlerin resmî mahfel-
rinde tahrik edeceği aksûlameli bekle-
mek maksadı ile, deruhde ettiği işe
daha sonra başlamak muvafık olacağını
nazarı iytibara alarak, icraat tarzların-
da karar vermek hakkını muhafaza eyle-
diğini beyan etmiştir. Bundan dolayı
Beynelmîlel Komite, 20 teşrinisani
1930 tarihi ile millî Salibiahmer Ce-
miyetlerine hitaben, mezkûr konsültas-
yonların ehmemmiyeti hakkında bu ce-
miyetlerin dikkatlerini celbetmek ve
kendi memleketlerinin alâkadar mahfel-
lerinde, mevzua dair mütalâalarını bil-
dirmeleri için teşebbüsatta bulunmala-
rını temin eylemek üzere bir tamim
gönderdi. Teessüfle beyana mecburuz
ki, bu, tam bir neticeye varamamıştır.
Matbuatta çıkan bazı haberler bertaraf,
ekisperlerin konsultasyonları umulan
akisleri uyandırmamıştır. İhtimal, bu,
konsülte edilmiş olan sekiz ekisperin
var dıkları neticelerin pek katı ve tam
olmasından, ve eserlerini tahlil zah-
metine katlananların, onların otorite-
leri önünde serfûru eylemelerinden ileri
gelmiştir. Bununla beraber, *Europais-
che Geprache*,nin 1931 senesi 3 - cü sa-
yısında *Fonck*'un «*Der Schutz der Zivil-
bevölkerung gegen Beschiessungen*»
serlevhalı gayet mühim bir mekalesi
intişar etti. Bundan başk, eneterparla-

manter birlik tarafından neşrolunan
«Yeni bir harbin karakteri ne olacak-
tır?» unvanlı mecmuada, Mr. politis'-
in, «Harp konvansiyonel hukukunun
istikbali» serlavhalı bir makalesi çıktı.
Bu makalede, bilhassa Beynelmîlel Ko-
mite tarafından toplanmış olan konsül-
tasyonlar mevzubahsolmaktadır. Aynı
mecmuada, Matmazel G. *Woker*'in
«Şimik ve bakteriyolojik muharebe»
serlavhalı makalesi ile prof. *André
Mayer*'in «Yeni harp vasıtalarına karşı
vikaye ve müdafaa» unvanlı makalesi
intişar etti, ki bunlar iştilgal eylediği-
miz mevzua temas etmektedirler.

Muhtelif memleketlerin alâkadar
mahafilinin sükûtuna rağmen, Beynel-
mîlel Komite, XIV üncü konferansın
V numaralı kararının IV üncü para-
grafı ile tevdi ettiği vazifeye başlamak
için daha ziyade beklememeyi
kararlaştırdı. Binaenaleyh, millî Sa-
libiahmer Cemiyetlerinin takdirine arz-
etmekle şereflendiğimiz bu muhtıra,
başlıca, Jüristlerden aldığımız konsül-
tasyonlarla, bu konsültasyonlar üzerine
yazılmış makaleler, *Bruksel* ve *Roma*
ekisperler toplantılarında tespit olunan
fikir ve mütalâalarla Salibiahmer Bey-
nelmîlel XIV üncü konferansının III
üncü komisyonunda tespit olunan mütalâalara ve 9.XII.1930 Terki Teslihat
Konferansı- İhzari Komisyonu raporuna
istinad edecektir.

Beynelmîlel Komitenin, bu rapor
hakkında millî Salibiahmer cemiyetle-
rinin fikrini almak kararını kısmen,
3 nisan 1931 de Paris'te, *Ypérile* gazi-

nın vücudunu keşif çareleri hakkında yapılan müsabakadan alınan neticeler sebep olmuştur. Bunun ilk neticesi, Jürinin pek mümtaz azalarına hatırlatıldığı ki, ilmin ve tekniğin bütün menbalarından istifade eden yeni bir harp, evlekilerinden daha öldürücü olacaktır, ve sivil ahaliyi esirgemeyecek, bizzat medeniyeti tehlikeye düşürecektir [1].

I. Fasil

Hava bombardumanları karşısında sivil ahalinin bugünkü vaziyeti

Adı geçen komisyonun kararı ile andığımız vesiykalar, bugün, harp halinde sivil ahalinin vaziyeti ne olacağını ve hangi tedbirlerle bu ahalinin himaye edileceğini oldukça katı bir surette tayin etmemize imkân vermektedir.

A.

Sivil ahalinin bugünkü jüridik vaziyeti

1 — Bilhassa A. Hammarskjöld, Sir George Macdonogh, Moskova üniversitesinden prof. Korovine [2] gibi Beynelmilel Komitenin konsülte ettiği mümtaz hukukşinaslardan bazılarının meydana çıkardıkları gibi sivil ahaliyi, topçu ateşi mıntıkası haricine, her

türlü bombardumanlara karşı himayeyi istihdaf eden iki tarzı tefrik ve temyiz etmek iycap edecektir :

1 — cisi, « Şimik ve Bakteryolojik » harp.

2 — cisi, « *indépendante* » unvanı verilen ve uzun menzilli top mermileri ile bombardumanı da ihtiva eden hava harbi.

Umumiyetle, bütün mümtaz müthassısların mütalâalarına nazaran, tespit edebiliriz ki, şimik ve bakteriyolojik harp ismi verilen harbin tehlikelerine karşı sivil ahalinin himayesi, hukuku beynelmilel tarafından temin olunmuştur. Diğer taraftan, ileride mevzubahs edeceğimiz veçhile, *indépendante* hava harbi bu hukuka muğayır değildir. Hava - Kimya harbinin ilgası hakkındaki teşebbüsleri mümkün olduğu kadar muhtasar olarak krónolojik bir surette sıralamak alâka uyanıdırıcı bir şey olur.

II. — Dağılan mermilerin istimalinin men'i hakkındaki 1868 Petersburg beyannamesi, zehir veya zehirli silah istimalini meneden 1874 *Bruxelles* beyannamesi projesi, v. s., ancak tarih olarak zikredilebilir. 28 tèmmez II inci Lahi iytilâfı ile, 18 teşrinievel 1907 IV üncü Lahi iytilâfına merbut nizamnamenin 23cü maddesi, zehir ve zehirli silah istimali gibi beyhude acılara sebebi yet verebilen silah, mermi ve maddelerin istimalinin memnuiyetini bildirir. 1907 IV üncü Lahi iytilâfına merbut nizamnamenin 25 ci maddesi, köylerin, mü-

[1] *Revue Internationale*, nisan 1931, sayfa 242.

[2] « Kimya harbi ve hukuku Beynelmilel » serlavhası altında *Revue de droit International public* te neşrolunan makale; 1929, sayfa 646—668.

dafaa edilmemiş olan binaların ve evlerin bombarduman edilmesini meneder (1).

Kayda değer ki, 29 temmuz 1929 tarihinde gene Lahi'de beş senelik bir müddet için, balonlardan veya bu kabil yeni vasıtalarından mermi veya ıstıal edici maddelerin atılmasını meneden bir beyanname imzalanmıştı. Bu beyanname (IV, 1), bilâhara, aralarında başlıca büyük devletler, meselâ Almanya, Avusturya, Macaristan, Amerika Müt. Hükûmetleri, Fransa, İtalya, Japonya ve Rusya da olmak üzere, 25 memleket tarafından tastik olundu. III üncü Sulh Konferansının bitimine kadar olan bir müddet için, balonlardan ıstıal edici maddeler ve mermiler atılmasını meneden 18 teşrinievel 1907 (XIV) tarihli mümasil bir beyanname, aralarında yalnız iki büyük devlet, yani Büyük Britanya ile Amerika Müttehit Hükûmetleri bulunan 15 memleket tarafından tastik olundu.

Hep bildiğimiz gibi, Lahi iytilâflarının mühim kısmı, 1914-1918 harbı devam ettiği müddetçe *clausula si emnes* olarak kâat üzerinde kalmıştır. 1919 *Versailles* muahedesinin 171 iç maddesi ile, boğucu, zehirleyici ve emsali gazlerin, bütün bu kabil mayilerin, maddelerin ve tarzların kullanılmasını menetmek maksadı ile, bunların imal ve ithali Almanyada şiddetle yasak edilmiştir. Bunun gibi, bilhassa

bu müstahsalâtın iymaline, muhafazasına, yahut tatbikatına tahsis olunmuş maddelerle Almanyada yasak edilmiştir (1).

Bundan başka, *Versailles* muahedesinin 171 ci maddesine tevfikân, Alman hükûmeti, üç ay zarfında, Almanya tarafından harp esnasında kullanılmış veya bu maksatla hazırlanmış bütün ıstıal edici maddelerin zehirleyici maddelerin veya diğer kimyevî müstahzaratın iymal tarzlarını büyük mütelif devletlere öğretmeyi taahhüt etmiştir (2).

Harptan sonraki devrin karakterisliği olarak harp kimyasının ve tekniğinin öyle müthiş bir inkişafı baş gösterdi ki. kimya harbı vesaitinin ıstimalini tahdid teşebbüslerinden mühim bir kısmına bu sebep oldu. Yukarıda andığımız etüdünde Mr. Politis'in dediği gibi, yeni muharebe şekilleri, yeni müdafaa şekillerine ihtiyaç göstermektedir. Böylelikle, bir taraftan doğrudan doğruya harpla mücadele etmiye ve onun hukuku beynelmilelden hariç bırakmaya gayret olundu. Cemiyeti akvam mukavelesinin, *Locarno* iytilâflarının meram ve maksatları budur; ve bu fikir *Kellogg* mukavelesinde muzaffer olmuştur. Diğer taraftan, umumiyetle harbı menetmek maksadını güden bu iytilâflarla

[1] *Versailles* muahedesinin bu 171 ci Maddesine, *St. Germain* muahedesinin 135ci *Neuilly* muahedesinin 172 ci, ve *Trianon* muahedesinin 119 cu maddeleri tekabül eder.

[2] *Versailles* muahedesini, 172 ci madde.

[1] IV üncü Lahi iytilâfına merbut nizamnemenin 23 üncü ve 25 inci maddeleri.

beraber, bilhassa yeni harp şekillerini yasak ederekten, beynelmilel konvansiyonel hukukun itmamı tecrübesine girişildi.

Washington'da, 6 şubat 1922 de akdedilmiş olan ve harp zamanında denizaltı gemisi ve boğucu gaz istimaline dair olan muahede ile, Amerika Müttehit Hükümetleri, Britanya imparatorluğu, Fransa, İtalya ve Japonya, harpta, medenî dünyanın üniversal efkârı tarafından haklı olarak mahkûm edilmiş olan boğucu, zehirli ve emsali gazleri, mûmasıl mayileri ve maddeleri kullanmayacaklarını ilan etmişlerdir (1).

17 temmuz 1925 te Cenevre'de, Cemiyeti Akvam azasından 30 memleketin mümesilleri, «Boğucu, zehirleyici gaz veya emsali ile bakteriyolojik vesaitin istimalinin men'ine dair» olan meşhur protokolu imzaladılar. Bu protokol, umumiyetle, 1922 *Washington* muahedesinin 5ci maddesindeki hükümleri tekrar eder (2).

1922 *Washington* konferansı esnasında, muahedeye iştirak eden beş devlet, hali hazırdaki hukuku beynelmilel ahkâmının, 1907 Lahi konferansından beri yeni harp usullerine veya yeni harp aletlerinin kullanımının men'ini veya ıslahını istilzam eden memnuiyetlere mutabık bir tarzda hükümleri ihtiva edip etmediğini tetkik

etmek üzere bir komisyon teşkilini kararlaştırdılar. Hukuku beynelmilelin hali hazır ahkâmı bu hususta kâfi gelmediği takdirde, Komisyon, hukuku beyneddüvelin madut olmak üzere itihaz olunmak lâzımgelen ahkâmdaki değişimleri tetkike memur edilmiştir.

Bu komisyon, 11/XII/1922 den 20/11/1923 e kadar Lahî'de içtima etti. Komisyonun mesaisinden, bir «hava harbî (kod)u» meydana çıktı ki bu evvelce kâat üzerinde kalmıştı.

Cemiyeti Akvam teşkilâtı kadrosu dahilinde terki taslihat konferansının ihzarı komisyonunda, 1927 de Belçika ile Küçük İtyilaf devletleri tarafından atideki hususata mutaallik teklifler formüle edilmişti :

1) Harpta şimik ve bakteriyolojik vesaitin istimalinin men'i ;

2) Bu harp vesaitinin sulh zamanında istihzarının men'i ;

3) Şimik ve bakteriyolojik harplerde kullanılacak maddelerin, bu maddelerin, bu maksatla kullanılmak üzere ithal, ihraç ve iymal edilmeye münhasır olarak, âli âkitler erazisi dahilinde ne ithaline, ne ihracına ve ne de iymaline müsaade edilmemesinin mütekahilen mecburi olması.

Bu teşebbüs muvaffakiyetle neticelenmedi. Yalnız İhzarî Komisyonun 1929 nisan ve mayıs içtimalarında, Soviyet Rusya delegasyonu şu teklifleri serdetti :

1) Bu konvansiyonun mer'iyete

[1] *Washington* muahedesinin 5ci maddesi. 6 Şubat 1922

[2] 17 Temmuz 1925 Cenevre protokolu.

girdiği günden itibaren üç ay zarfında, ister askeri kıt'aların yedi istimalinde, ister ihtiyatta ve ister iymal halinde olsun, şimik (boğucu gaz, muharebe gazi ve bunları atmıya mahsus bütün aletler) ve bakteriyolojik harp vesaitinin tahribi ;

2) mevzubahs muharebe vesaitinin istihsalatının aynı müddet zarfında durdurulması ;

3) bu harp vasıtalarının iymalinde kullanılabilecek istihsalâtın bütün branşlarında, alâkadar sindikalar marifeti ile tahakkuk ettirilecek daimi bir işçi kontrolü teşkili.

İhzarı Komisyon, kimya harbına yarıyan şu veya bu aletlerin tahdidi ve hatta tahribi ile, vakide kimya harbi meselesini hal ve fasletmeden, sadece bir hayal yaratmakla iktifa edilmiş olacağı kanaatini izar etti.

1930 da Hava-kimya harbi mevzuu etrafında yapılmış olan en mühim teklif, Alman delegasyonunununki oldu. Kont *Bernstorff* tarafından vaki olan bu teklif, hava gemileri tarafından her nevi harp vesaitinin atılmasını menetmeyi istihdaf ediyordu ki; bu suretle, her nevi hava bombardumanları menedilmiş oluyordu. Bu teklif kabul edilmedi; çünkü komisyonun maksadı harbin bir şeklini menetmek değil, bizzat harbi ortadan kaldırmaktı. Fazla olarak komisyon, harp kanunlarını tedvin etmenin salahiyeti dahilinde olmadığı kanaatında bulundu. Alman teklifinin kabulü, vakide,

bizzat hava harbının ilgasına müncer olurdu (1).

Neticede, Komisyon, iytılâfname projesine, mütakabiliyet şartı ile, harpta boğucu ve zehirli gaz ve emsali ile beraber bütün mayilerin, maddelerin veya o gibi usullerin istimalini meneden ve « kimyevi silâhlar » unvan altında yalnız 39 cu maddeden ibaret bir beşinci kısım dercetmekle iktifa eyledi. İkinci bir kayıtla, bu 39cu maddede, bütün bakteriyolojik harp vasıtalarının kullanılmasını kat'i surette men etti [2].

III — Hava - kimya harbının tehlikelerini bertaraf etmek için Salibiahmer kadrosu dahilinde yapılan işleri burada tekrara hacet yoktur.

Herhalde kont *Bernstorff* tarafından 1930 Terki Teslihat Konferansının ihzarı Komisyonunda vaki teklifin, evelce Beynelmîlel Komite tarafından toplatılmış olan ekisperler komisyonunun 1928 de *Bruxelles*'de vaki birinci içtimanda mevkii müzakereye konmuş olduğunu hatırlamak ihtimal faydalıdır.

Alman murahhası Mr, *Moellendorf* atideki teklifi yapmıştır:

«Kimya harbi, yalnız hukuku düvel tarafından değil, milletin ceza kanunları tarafından da mahkûm edil-

[1] Cemiyeti akvam mesaisi aylık bülteni: 15 mayıs 1930, sayfa 144

[2] Terki Teslihat Konferansı ihzari komisyonun iytılâfname projesinin 39 - en maddesi.

mek gerektir ; öyle ki, sivil ahaliye karşı askerî harekât, hukuku umumiye ceraimi gibi tamamen ortadan kldırıl-sın. » Ekisperler komisyonu, Alman teklifi üzerinde durmayı vaziyfesi cümlesind' n saymadı; çünkü yegâne vaziy-fesi, kimya harbine karşı korunma çare-lerinin neler olduğunu mütalâa etmek-ti ; hukuku umumiye ceraiminden ad-olunan bir cürme karşı muhtemel telek-kiler üzerine fikir yürütmek değildi. 1028 de Lahî'de toplanan XIII üncü alibiahmer, konferansında, Alman Sa-libiahmeri, bombarduman tayyarelerinin men'ini teklif etti. Almanlar, « yalnız kimyevî silâhla bunun sulh zamanında ihzarı değil, bombarduman tayyareleri ile bu tayyareciliğin talep ettiği bütün istihzar tedbirlerini de menedilmekle fenalık kökünden koparılmış olacaktır » dediler. [1]

Roma'da, 1929 nisanında, kimya harbına karşı sivil ahahinin himayesi için Beynelmîlel ekisperler komisyonu-nun ikinci toplantısında, Alman delegas-yonu, 1928 deki teklifine doğrudan doğ-ruya temas etmedi lakin, 1925 Cenevre protokolu ahkâmını tamamlamak mak-sadı ile yeni bir menî prtokolu hazır-lamayı teklif etti. Nede olsa, bu komis-yonun Roma içtimainın neticesi, Al-

man Salibiahmerini, 1929 senesinin sonlarına doğru, Beynelmîlel Komiteye 10.000 mark vermiye sevketti. Bu para, topçu ateşi mintakası haricinde her türlü bombardumanlara karşı sivil ahaliyi himaye eden hukuku Beynel-mîlel ahkâmını tespit etmek, yahut bu ahkâma daha emin bir müessirlik ver-mek mümkün olup olmadığını anlamak mes'elesini mütehasıs jüristlerin tetki-kine arz için Komiteye verilmişti. Bu anketten alman netice ile Roma'da top-lanan ekisper kimyagerlerin kararları, — geniş bir mikyasa dahilinde — 1930 teşrinievelinde *Bruxelles*'de toplanan XIV üncü Beynelmîlel Salibiahmer kon-feransının III üncü komisyonunun kara-larını ilham etti ve bukomisyon, yu-karda andığımız V inci kararı tenzime sevkeyledi.

IV. - Netice olarak, şimik yahut tabiri mahsusı ile bakteriyolojik harp hususunda sivil ahahinin himayesi, 17 Haziran 1925 Cenevre protokoluna in-hisar etmiştir. Mezkûr protokol, tarzı tahariri her noktai nazardan mes'ut telâkki edilememekle beraber, Mr. *Hammar skjöld*'ün yazdığı gibi, tesir-lerini yapmak için nihai kat'y'at iddia ve talep etmemektedir. Binaenaley, si-vil ahahinin boğucu, zehirli ve emsali gaz hucumları ile bakteriyolojik harp-lere karşı Jüridik vaziyetinin hayli müsait olduğu iddia olunabilecektir.

Mr. *Hammar skjöld*'ün dediği gibi *indépendante* hava muharebelerine ait hususatta sivil ahahinin himayesi, mün-hasıran umumî veya teamûli hukuku

[1] « *Möglichkeit eins Wirksamen Schutzes der Zivilbevölkerung gegen den chemischen Krieg und ähnliche Kriegsmassnahmen* ». Mart 1929 tarihli ve 123 numaralı Beynetmîlel Salibiahmer Mecmuasından, Prof. *Louis Demolis* in « Alman Salibiahmerine göre kimya harbının ilgası » mekalesine de bakınız !

beynelmîlel tarafından idare edilmiştir. Umumi hukuku beynelmîlelin *indépendante* hava muharebelerine tatbik edilebilen ahkâmı, herhalde, kat'î ifadelerle tanzim edilmek ihtiyacını messetmektedir. Yalnız düşman ahaliyi dehşete vermek için olan ahval hariç olmak üzere, hava bombardumanlarının menedilmesi talep olunamayacaktır. 1907 Lâhi konferansının XIVncü beyannamesinin, konferansa iştirak eden devletlerden bir çoğu tarafından tasdik edilmiş olması dolayısıyla, kabul etmek lâzımdır ki, harp halinde, hava muharebeleri ve hava bombardumanları caizdir. Lâhi'de 1899 da ve bilhassa 1907 de, akit devletlerin, ilga cihetine gitmeden yalnız hava harplerinin bir nizama konmasına temas etmiş olmaları bunun delilidir. Hava bombardumanlarının kanunen caiz olduğunu kabul edenler arasında, bilhassa *Fauchille, Clunet, Meili, Renan, E. Rolin ve Kaufmann*'ı zikredebiliriz. Beynelmîlel komitenun 1929 ve 1930 da konsülte ettiği bütün jüristler bu hususta mutabıktırlar.

Hukuku beynelmîlel noktasından hava bombardumanlarının bu menedilmeyişi dolayısıyla, ve Cenevre protokolunun şimik ve bakteriyojik harbe müteallik ahkâmına rağmen, bütün müellifler harp halinde sivil ahalinin vaziyetinin gayet ağır olacağı ve şumul ve vüs'atını tahmin müşkül olan tehlikelere maruz kalacağı hususunda müttefiktirler.

B

Sivil ahali için başlıca tehlike nedir?

Bundan evvelki bahiste gördük ki, sivil ahali hukuku beynelmîlel noktasından 1295 Cenevre protokolu ile pek alâ himaye edilmişti. O protokolla ki, terki teslihat konferansının ihzarı komisyonu, onu, nazarı itibare almıştır, ve 1931 Temmuzuna kadar 31 memleket tarafındân tasdik olunmuştur.

Bununla beraber, 1925 protokolunun imzasından beri, âşikâr bir hal almıştır ki, bu itilâfnamenin sivil ahaliyi muhafaza ve vikaye etmek istediği tehlikeler, harp halinde bu ahalinin maruz kalacağı tehlikelerin en dehşetlileri olmaktan uzaktır. *Bruxelles* ve *Roma* ekisperler komisyonunun kararlarından ve XIVncü beynelmîlel Salibi-ahmer konferansının içtimalarında irat edilmiş olan nutuklardan pek sarıh olarak anlaşılmıştır ki, şimik ve bakteriyolojik namı verilen harp, bu gün bildiğimiz gibi, itilâfların muahedelerin harpte müracaat edilmesini menetmesine rağmen, muharebe esnasında sivil ahalinin maruz kalacağı müsibetlerin bir kısmından başka bir şey olmayacaktır. Daha 1928 Kânunusanisinde, *Bruxsles*'de Mr. *Moellendorff*, ekisperler komisyonuna, kelimenin dar manası ile kimya harbının mücerret olarak tetkik edilmemesini, ona tefrik edilecek bütün diğer harp vesaiti ile birlikte etüt edilerek ahvalin realite-

lerinin birbirlerine yaklaştırılmasını telkin eylemişti. Mumaileyh, büyük şehirlere vukubulacak hücumlarda yalnız öldürücü gazların istimali ile iktifa olunmayacağını, aynı zamanda parçalıyıcı ve yangın çıkartıcı mermiler de kullanılacağını söylemişti. Mr. Moellendorff, sözüne devam ederek, birincilerle bizzarure kombine olan aynı zamanda vaki tehlikelerle mücadelede müessir olanları ihmal ederek gaza karşı himaye edici tedbirlerden başkasını nazarı itibare almamanın bil'amel faydasız olacağını ilâve eylemişti. Modern kimya harbi, onun noktai nazarına göre, artık bir kimya harbi değildir de, diğer harp vasıtaları ile bil'hassa parçalıyıcı ve yangın çıkartıcı mermi endahı ile birlikte bir kimya harbi konbinezonudur.

Ekisperler komisyonu, 1928 deki birinci toplantısında, Mr. Moellendorff tarafından ileri sürülen mevzua girmek istemedi; lakin Romada vaki ikinci içtimain zabıtlarında bu noktai nazara gayet mahsus bir yaklaşıma görüldü. Nettekim, Roma'da ekisperler, bilhassa kombine hücumlara karşı teknik müdafaa çarelerini münakaşa ettiler. Böylelikle beynelmüel komitaya, üç pratik musabaka açmayı tavsiye neticesine vardılar. Bu müsabakalar, 1930 beynelmüel XIV üncü Salibiahmer konferansının III üncü komisyonu kararlarının mev zularından birini teşkil eder. Bu münasebetle, komisiyonun raportörü olan prof André Mayer'in heyeti um-

umiye içtimainda irad ettiği nutuk zikrolu nabilir.

Ekisperlerin kanaatına ve Beynelmüel komitenin vesaik merkezi tarafından toplanmış olan bir çok ilmi ve askeri mecmualarda beyan olunan mütelâalara göre, sivil ahalinin maruz kalacağı tehlikeler şunlardır :

En tehlikeli silâh, yangın çıkartan bombalardan ibarettir; sonra bir derece daha hafif olmak üzere, iştiâl edici bombalar, daha sonra gazlar ve en nihayet yalnız bakteriyolojik vasıtalar gelir.

Bu cihetler, XIV üncü Konferansın V inci kararının IV üncü paragrafının metninde bazı bahislerin vücuduna sebep olmuştur. Bu peragrafın birinci fıkrasına göre, vukubulacak bir muharebenin, sivil ahaliyi pek büyük tehlikelere maruz bırakacağı ve bu tehlikelerin bazı ahvalde, hele büyük tahşidat halinde, ahalinin himayesini hemen hemen imkânsız kılacak bir hal alacağı itiraf olunmuştur. İkinci fıkranın sonunda, beynelmüel konferans, yalnız ahaliyi himaye eden diplomatik vasaitin islâhı değil, bu vaziyeti anlatmakta Beynelmüel komitenin borcu olduğunu beyan etti. Vinci kararını II inci pragrafı ile kombine olan IV üncü paragrafın son fıkrası beynelmüel komiteyi, kendi merkezinde, bu mevzu etrafındaki, malûmatı toplamakla mükellef vesaik merkezini idame etmeğe ve bu malûmatı alâkadâr mahafîle birdirmeğe sevketti.

1931 Nisanında Pariste toplanmış olan Beynelmilel kimyagerler jürisinin en mümtaz üç azâsı, evvelcé dediğimiz gibi, sivil ahalinin hava muharebelerine karşı teknik vesaitle himayesinin pek güç olacağını itiraf etmişlerdir. Bu fikir, Beynelmilel komitenin tehdit altında bulunan ahaliye jüridik ve diplomatik mahiyette teminat vermenin zarurî olduğu hakkında ki kanaatını takviye etti.

C

Sivil ahalinin himayesini istihdaf eden beynelmilel itilâfların netayicine ve bunlara riayete muhalefet eden müşkülât.

Beynelmilel komitenin bu vâdide konsülte ettiği bütün jüristlerle bu son sene zarfında aero - şimik harpla iştilgal etmiş olan muhtelif komisyonların bir çok azası, yalnız halihazırda mer'iyette bulunan ahkâmın tatbikatında değil, -daha ziyade ehemmiyetli olmak üzere- bu vâdideki bütün nizamatta zorluklar bulunduğunu tesbit etmişlerdir. Binaenaleyh, sivil ahaliye yeni jüridik teminat vermeği istihdaf eden gelecek beynelmilel itilâflara müşkülât ika -eden maniaları nazarı itibare almamız muvafık olacaktır. Tetkik ettiğimiz eserlerden biz şu noktaları çıkardık :

I. — Hava muharebelerine karşı sivil ahalinin himayesine ait bütün mevzuat, milli mevzuatı kanuniyenin ve hukuku düvelin kabul ettiği gibi,

müşellah kuvvetlerle sivil ahali arasında sarıh bir fark kabul eder (1). Binaenaleyh, bu menzuat, bir memleketin müşellah kuvveti ile sivil ahali arasında fark gözetmemeyi kasdeden müşellah millet nazariyesini reddetmek esasına istinad eder.

Hangi sınıf ahalinin « sivil » diye telekki edilmesi lâzımgeldiğini burada tespit etmek meramında değiliz ; cep-hane, silah ve saire fabrikalarında çalışan ve silah altına alınmamış bulunan amelenin, sivil ahali gibi himayeye tabi olup olmayacakları meselesi tamamen açık kalacaktır.

II. — Gayet mühim diğer müşkülâtta, harp hukukuna taalluk eden muahedelerin üniversalliğinin eksikliğinde mündemiçtir. Halen mevcut veya ileride akdolunacak bütün iytilâfların müessiriyeti, bu iytilâfların üniversalliklerini, yahut, bütün dünyada kabiliyeti tatbikiyesini temin eden bir çare bulunamazsa, muhayyel olacaktır. Herhalde, bütün ekisperler ve hukukşinaslarla diğerleri tarafından meydana konulan tehlike, mezkur iytilâflara *clausula si omnes*'le ademi riayet tehlikesidir. Bu şart tehlikelidir ; çünkü bilhassa, iki taraf kat'î surette kabul etse bile, biri tastik etmediği takdirde — muhariplerden en az ehemmiyetlisi de olsa — bir iytilâfı gayri müessir hale koymıya kâfidir. Mr.

[1] Mr. *Hammarşkjöld*'ün konsültasyonu (Konsültasyonlar mecmuasının 51-ci sayfası) ile Mr. *Simons*'ün konsültasyonu (aynı mecmuanın 204 - 205-ci sayfaları).

Hammarksjöld'ün pek haklı olarak dediği gibi, *clausula si omnes*, bizi alâ-kadar eden sahada, harptan evvelki bütün akıtları bozmuştur; netekim Türkiyenin tastik etmemesi yüzünden, Lahî iytilâfı, son 1914 - 1918 harbında gayri kabili tatbik hale gelmişti. Konsülte edilmiş olan bütün hukukşinaslar, sivil ahalinin himayesini istihdaf eden bütün beynelmilel iytilâflar için *clausula si omnes*'in en büyük engel olduğunda müttetikler.

III. — Aero-şimik harp esnasında beynelmilel bir iytilâfın tahakkuk ettirilmesi ve ona riayet edilmesi hususunda bir büyük tehlike de, mukabelelebilmişle hak verdiren prensiplerin suiistimalidir. Bu suiistimali bertaraf etmek için, bu neviden bir iytilâfta, mukabelelebilmişil, *expressis verbis* hariç kalmalıdır.

IV. — Beynelmilel iytilâfların bir başka hatası da, muahedeleri imza veya tasdik ederken pek çok defa alâ-kadarlar tarafından yapılan kaydı ihtirazilerdir. 1925 Cenevre protokolunu 1931 temmuzuna kadar tasdik etmiş olan 31 memlekettten 14-ü kaydı ihtiraziler koymuşlardır. Bir beynelmilel iytilâfın üniversalliği, aynı evsaf ve aynı şeraitle mümkün olduğu kadar çok devletin iştirakine vabestedir.

Muahedeleri tastik ederken, devletlerin vazettikleri kaydı ihtiraziler, bu devletlerin mezkur muahedeleri tefsir ve tevil tarzları ile kıyas olunabilir. 1931 Terki teslihat konferansı İhzari

komisyonunun raporunda, 35-ci sayfa-da, Britanya delegasyonu tarafından, mezkur komisyonun iytilâf projesindeki 39-cu maddede kullanılan bazı tabirlerin, bilhassa göz yaşartıcı gaz istimalinin 1925 Cenevre protokoluna muhalif telekki olunup alınmadığı meselesinin tefsirine dair verilmiş bir memorandum zikrolunmaktadır. İngiliz noktai nazarına göre, göz yaşartıcı gaz, boğucu, zehirleyici ve emsali gazlerden sayılamaz. Fransız delegasyonu ise, kendi hesabına Britanyanın noktai nazarının doğruluğunu tanımak istemedi. Komisyon, bu tefsir meselesinde kat'î kararını bildirmeyi vaziy-fesi dahilinde telekki etmemekle beraber, bir çok delegasyonlar, Britanya hükümetinin noktai nazarını tasvibe amade olduklarını beyan ettiler. Göz yaşartıcı gaz meselesinde tahaddüs eden ihtilâf, bizim fikrimizce, bu neviden meseleleri hal ve tanzım eden beynelmilel iytilâfların akdî ve onlara riayet keyfiyetinin temini ne gibi zorluklara dūçar olacağını açıkça gösterir.

V. — Hemen hemen bütün ekis-perler, bilhassa MM. *Hammurskjöld*, *Sibert*, ve *Züblin*, tastiklerle müemmen bir kontrol tetbiri almak zaruretinin tespit ettiler. M. *Sibert*, bilhassa iddia ediyor ki, *Versailles* muahedesinin 171-ci maddesi ile 1925-te *Washington*'da akdolunan muahede ve 1925 Cenevre protokolü, tastike iktiran etmedikleri için kâat üzerinde kalacaklardır. M. *Sibert*'in, Cemiyeti Akvam

ahitnamesinin 16-cı maddesi ile temin edilmiş olan *Versailles* muahedesi hakkında söyledikleri ihtiyatla kaydolunmakla beraber, aero-şimik bir bombardumanın önünü almak isteyen bir beynelmilel muahedeye, âkit taraflardan biri veya diğeri tarafından vaki olan mugayir harekete karşı teminat mevcut olmasının zaruri olduğu doğrudur.

a) Kontrol. Bir memleketin muahedeyi hakikaten ihlal edip etmediği, memleketin istihzaratı askeriyesinin kontrolü ile tayin ve tespit olunabilir. Şu da nazarı itibara alınmak lâzımdır ki, muahedeye taarruza dair vakıalar, bitarafane tebyin olunmadığı takdirde, keyfiyetin icra ve infazı can sıkıcı avakibe yol açacaktır. Terki teslihat konferansının İhzarı komisyonunda Alman delegasyonu haklı olarak beyan ve tekit eylemiştir ki, bu kabilden bir kontrol olmadıkça, şu veya bu ahvalde ahitnameye muhalefet mevcut olup olmadığını tebyin imkânsız olacaktır(1).

Kontrol zarureti kabul olunduğu takdirde, bu kontrolün icrası tarzı ile kontrolü icraya memur edilecek kimse hakkında bir karar vermek mecburiyeti ile karşılaşacaktır. Bu husustaki fikir ve mutalaaların bazılarını aşağıya dercediyoruz :

1 — Konsültasyon mecmuasının 42 inci sayfasında, Mr. *Hammerskjöld*, «prevantif» ismi verilebilecek olan bir kontrolden bahsetmektedir :

(1) *Euroqaische Gesprachede M.Fonck*'un makalesi.

İmalâtın, ihracatın kontrolü; laborotuvardaki tecrübelerin ve geniş mukyasta yapılan amelî tecrübelerin görülməsi. Bu bapta, terki teslihat konferansı ihzarı komisyonunda, Sovyet delegasyonunun işçi sındıkları tarafından fabrikaların kontrorolu hakkındaki teklifi de zikrolunabilir.

2 — Mr. *Sibert*'in aynı mecmuanın 171 inci sayfasında münderiç teklifi, her memlekette, her türlü zehirli madde miktarının hisse hisse tesbitine varmakaaadır. Böyle bir tarzın tatbikatta güçlüklerini takdir ederek, Mr. *Hammar skjöld*, bir memleketin ilmi ve sinai faaliyetine kontrorol vazetmekteki müşkülâtı da itiraf etmektedir.

3 — Mr. *Van Eysinga*'nın Lahide münteşir *Recueil des cours de l'Académie de droit international*'in XVIıncı cildinin 329 cu ve müteakıp sayfalarında münderiç teklifi, kimya sanayiinin gayri askerileşmesini ziyadesile iltizam etmekte ve bunun bir devlet sanayii haline kalbini istemektedir. Ancak, kimya sanayiinin devletleştirilmesi keyfiyetinin diğer memleketlere hakikaten kâfi derecede teminat verip vermiyeceğini bilmek kalıyor.

b) Müeyyedeler. 1 — Mr. *Hammar skjöld*, (konsültasyonlar mecmuası, 43 üncü sayfa.) kontrorol tedbirlerini mütalâa ettikten sonra, bunların pek büyük bir tesiri olmayacağı kanaatını izhar etmektedir. Onun fikrince, bilhassa konvansiyonel memnuiyetlerin,

müeyyedeler, yani muahedeye vaki olacak mugayereti takip edecek tedbirler vasıtası ile teyidi çarelerini aramak lâzımgelsecektir. Böylelikle Mr. *Hammarşkjöld*, muahedenin nakzı keyfiyetini, karşı taraf mukabele bilmişil vesilesi vermemek şartı ile, bi-taraf bir komisyona tebyin ve tevsik ettirmekteki faydaları nazarı itibâra almaktadır. Her halde bir memleket tarafından muahedelerin me ettiği muharebe vesaitinin istimal edildiğinin usul ve nizamına tevfiikan tespiti, -kanunen mucaz bir harpte bile- Cemiyeti Akvam ahitnamesinin 16 ncı maddesi mucibince harpta müracaatı muvafık görülmiyen bir vasıtaya müracaat vaziyetine tatbik edilebilecektir. Binaenaleyh, Mr. *Hammarşkjöld*'ün vazetmek istediği konturol, Cemiyeti Akvam sistemi itibarile müeyyedelerle temin ve teyit olunmuş bir konturolur.

2 — 1928 *Bruxelles* Ekisperler Komisyonunun birinci içtimamda Mr. *Moellendorff*, evvelce mevzuubahs ettiğimiz eserinde, sivil ahaliye karşı muhârebede askerî harekâtın tamamen ilgasını ve bu hareketin millî mevzuatı kanuniye tarafından takibata tabi tutulmak icap eden hukuku umumiye ceraiminden telekki edilmesini teklif eyledi. Mr. *Sibert*, umumî hukuk prensiplerinin fertleri cezalandırmak keyfiyetini kabul edeceğini teyit eyliyor. (konsültasyonlar mecmuası, sayfa 173) Bununla beraber Mr. *Sibert*, diyor ki,

bu müeyyedelerin hakikî kıymeti yüz kızartıyor; muharip bir müsellâh kuvvetin bir zabitini, böyle bir cürümden dolayı o memleketin muhakemesine sevk etmek bilamel güç olacaktır.

Mr. *Züblin Moellendorff*'un fikrinin hali hazırda kabul edilmesi hususunda hiç talii olmadığını söylüyor (Konsültasyonlar mecmuası, sayfa 245).

3 — Zikrettiğimiz bütün müellifler M. M. *Sibet*, *Zübin*, *Hammarşkjöld*, ilh., müeyyedelerin asla mukabelebilmişil, mahiyetini iktisap etmemesi lüzumunu teyit ediyorlar. Bu arzuyu tahakkuk ettirmek içindir ki, harp halinde sivil ahalinin himayesini mutazammın kanunların mer'iyetini temin yolunda, başka vesait bulmak hususunda gayret ve ceht gösteriyorlar

D

Beynelmîl Salibiahmer Komitesi tarafından konsülte edilmiş olan Jüristlerin vardıkları son neticeler.

Sivil ahalinin himayesi mevzuu etrafında beynelmîl Komite tarafından konsülte edilmiş olan sekiz hukukşinas, hukuku beynelmîl noktâsından aynı karara varmışlardır. Bu karar şudur: Himayenin hakikaten müessir tek caresi, harbın ilgası ve onun beynelmîl siyasette kanunî bir vasıta olmaktan çıkarılması olacaktır. MM. *Macdonogh*, *Royse*, *Simons* da harbın millî siyasetin bir vasıtası telekki edilmesinin kat'î surette reddinden başka

bütün himaye teşebbüslerinin faydasız olacağına karar kılmışlardır.

Mr. *Macdonogh* diyor ki, dünya efkârı umumîyesini kendisinin bir tezahürüne karşı olmaktan ziyade bizzat harba karşı ayaklandırmak sureti ile hücum etmek lâzım olan, asıl fenalığın kendisidir. Mr. *Royse*, bütün memleketlerin efkârı umumîyesine, himayenin mevcut olmadığını bildirmegi, yapılacak en iyi şey telekki ediyor.

Diğer taraftan Mr. *Simons* şu kanaattadır: Salibiahmer, hava harbına karşı sivil ahalinin himayesi için jüridik veya teknik tedbirler aramamalı, daha ziyade harbin dehşetini bütün milletlerin vicdanına derinden derine yerleştirmelidir. Bu fikre Mr. *Politis*'de, ve evvelce mevzuubahs ettiğimiz «Harbin konvansiyonel hukukunun istikbali» unvanlı majistral makalesinde bir başka noktadan iştirak ediyor. Mr. *Politis*, ileride temas edeceğimiz mezkûr makalesinde M.M. *Macdonogh*, *Royse* ve *Sibert*'in hükümlerine vasil olmaktadır; zira Mr. *Politis*'e göre, hakikî sulh politikası harbin önüne geçmeğe müteveccih olmalıdır; onu insanileştirmeye değil.

İşte bu mevzuda, ekisperlerin muhtelif mütalâaları arasında bir hafif tebayün sezmekteyiz. Bir tebayün ki, ehemiyeti, konsülte edilmiş olan hukukşinasların eserlerini tahlil için emek vermiş olan Mr. *Fonck*'un gözünden kaçmışa benziyor. Zira, isimlerini zikredebileceğimiz müellifler, bu cahtları, mün-

hasıran, harbî Beynelmîlel hukukun müessesesi gibi telekki etmeyi gittikçe daha ziyade terketmeye doğru sevk etmek iycap edeceği fikrindedirler; diğer taraftan başka ekisperler, bir harp imkânı kabul edildiği takdirde de, tehdit altında bulunan ahalinin daha müessir bir tarzda himayesine matuf munzam teminat ihtimal aranabilir diye düşünüyorlar. Mr. *Hrmarskjöld*'ün şu fikrini bilhasa kaydetmek lâzımdır; böyle formüller tespit etmek imkânını kabul eylemek lâzımdır ki, umumî hukuku Beynelmîlel prensipleri kadrosunu tecavüz etmeden, vaziyetin iycabatını tatmin eylesin. Bu zat, harbin nizamın tayin ve tahdidinin hüymeti ne olursa olsun, mahdud olmakla beraber, muayyen harp şekillerine müracaatın menedilmesinde bir fayda olduğunu iytiraf etmek için sebepler vardır diyor. Mr. *Sibert*, Terki Teslihat Konferansı İhzarı Komisyonunda, Alman delegasyonunun tekliflerini ele alarak ve havadan bomba ve diğer mermilerin atılmasının menedilip edilmemesi lâzımgeldiğini sorarak daha ileriye gidiyor (konsültasyonlar mecmuası, sayfa166). Mr. *Sibert*, izahatının sonlarında, bu mes'elenin Beynelmîlel Komite tarafından konsüle edilmiş olan ekisperlerin, tetkiklerine arzolunan mevzuun sadedi haricine çıktığını yazıyor; hava harbinin, başka suretle mücaz bir muharebe vasıtası olarak kullanılmasında bazı tahdidata tabi tutulması veya menedilmesi lâzımgelip gelmediğini bilmek

noktası, büsbütün başka bir şeydir, diyor; ve nehayet kendisinin ısrarla talep ettiği şey, yangın çıkartıcı bombalar gibi bazı cins bombaların atılmasını menetmektir. Mr. Züblin, pesimistlere karşı, Beynelmilel konvansiyonun kıymetini iddia etmektedir. [1] Bu zat diyor ki, müfrit sulhçülerle müfrit militaristler, bu neviden Beynelmilel iytılâfları takdir edişlerinde aynı derecede günahkârdırlar. Beynelmilel Komitenin bir ekisperler komisyonunun yardımı ile aradığı teknik himaye çaresinin yanıbaşında, diplômatik vasaitin vereceği teminatı da etüt etmek lâzımdır. Bu iki şey, ne biri, ne de öteki mutlak bir kıymeti haiz olmadan birbirlerine müvazi olarak yapılabilir diyor. Bir harp tarzı olduğuna göre, hava bombardumanının ilgasını temin etmekteki müşkûlatı bilerek, Beynelmilel Komiteye, sivil ahalinin her türlü bombardumanlara karşı himayesi için yeni bir konvansiyon vücuda getirmeyi tavsiye ediyor; hattâ, raporuna bir iytılaf projesi raptediyor, ki bunu ileride mevzuubahs edeceğiz .

Bu mütalâalar arasında, ceneral Saint-Paul'un Beynelmilel Komiteye hitaben yazıp Beynelmilel Salibiahmer Mecmuasının 1930 kânunuevel nushasında 1066 - cı sayfada mûnderiç mektubu ile, Alman delegasyonunun Terki Teslihat İhzarı Komisyonunun da, hava silâhlarından vazgeçmeyi istihdaf eden

teklifini hatırlatmak muvafık olur. Bundan başka, Beritanya hükûmetinin, Beynelmilel bir iytılaf netiycesinde askeri hava servislerinin ilgası meselesinin kendi hesabına tetkik ettiği, Ticaret Odasının ahiyren verdiği bir karardan anlaşılmaktadır.

Hulâsa , Beynelmilel Komitenin konsülte ettiği ekisperlerin mütalâaları ile, diğer müellifler anasındaki tebayünü nazarı iytibara almak lâzımdır. Bu ikinciler, meselenin, diplômatik vesaitle sivil ahalinin himayesi için mûnzam teminat tesis ve tespiti lâzımgelip gelmediği şeklinde vazolunduğunu göz önünde tutarak, bu mevzuu işlemişlerdir. XIV konferansın Vinci kararının IV üncü paragrafının taallûk ettiği ihtimal budur ve tetkik edilmek muvafık olan mesele de budur.

Fasıl II.

Hava bombardumanlarına karşı sivil ahalinin jüridik vaziyetinin ıslahı çareleri

A.

Yeni Bir Beynelmilel ekisperler komisyonunun içtimaa daveti

Hava bombardumanlarına karşı sivil ahalinin vaziyeti hakkında söylediklerimize göre, XIVüncü Beynelmilel Salibiahmer konferansının V inci kararı IV üncü paragrafının pek iyi tanzim ve tespit olunduğunu iytiraf etmek zaruridir . Vakide

[1] Konvansiyon mecmuası. sayfa 228 — 230 .

sivil ahalinin, hava harbının tesirâtına karşı diplômatik vesaitle müessir bir teminatı olmadığını inkâr mümkün olmaz. Binaenaleyh, konferansın, bu vaziyetin ıslahı çarelerini tetkik etmenin Beynelmîlel Komiteye âit bir vazife olduğuna dair olan düşüncesi tamamı ile meşrudur.

Beynelmîlel Komite, harp ihtimallerini bertaraf etmek maksadını güden mevcut diplômatik vesaitten ayrı olarak, munzam diplômatik teminatı araştırmanın bugünkü gün mümkün olduğu kanaatındadır.

Aşıkârdır ki, Beynelmîlel Komite, yeni bir ekisperler komisyonunun - bunu *Bruzelles* ve *Roma* da toplanmış olan kimya harbî ekisperleri komisyonu ile karıştırmamalıdır - yardımı olmaksızın böyle bir etüde girişemeyecektir. Şimdi, her şeyden evel jûristlerden mürekkep bir komisyonun toplanması mevzuubahistir. Bu bapta, eski Beynelmîlel ekisperler komisyonu bürosunun Beynelmîlel Komite emrinde kalmayı teklif ettiği vakiasına, millî Salibiahmer cemiyetlerinin dikkatlerini celbetmek muvafık olur. Biz o fikirdeyiz ki, böyle bir komisyonnun içtimaa daveti, XIV üncü konferansın V inci kararının IV üncü paragrafının Beynelmîlel Komiteye tahmil ettiği vazifenin zarurî bir neticesi olacaktır.

Hava bombardumanlarıyla tehdit edilmekte olan ahalinin himayesi maksadı ile aldığı bazı kararlardan dolayı, Salibiahmer, kendini Mr. Politis'in

«Harbin konvansiyonel hukukunun istikbalı» unvanlı makalesinde olduğu gibi, bazı tenkitlere maruz kılmalıdır. Bu mümtaz hukukşinasın serdettiği delillere göre, harbî insanileştirmek noktasından harbin konvansiyonel hukukunu tanzim etmiye kalkışmak faydasızdır. Bu teze göre, Salibiahmer, hayalî teminat aramakla vakit kaybetmemeli, bilâkis, bütün milletlerin efkârı umumiyesine, bir harp vukuunda kendilerini tehdit eden tehlikelerin şümûlünü, kendi nüfuzunun bütün kuvvetini istimal ederek göstermelidir. Zaman zaman Salibiahmerin insaniyetçi faaliyetine karşı duran bu deliller, daha evvelden çok defa salâhiyetli kalemler tarafından reddedildiği için, bu raporda tekrar o mevzua dönmiye hacet yoktur.

Bununla beraber, — hava harbine taallük eden hususatta — iki prensip iytirazı serdedebiliriz :

1) Mr. Züblin'in konsültasyon mecmuasının 228-230-cu sayfalarında pek belîğ bir tarzda ifade eylediği gibi, harp hukuku bahsinde beynelmîlel iytîlâfların kıymetini inkâr çok tehlikelidir. Bu zat diyor ki, harp hukukunu tanzim edici konvansiyonların, icabı halinde riayete mazhar olamayacağına dair bunca sulhperverin ifade ve teyitlerinin her tarafta efkârı umumiye tarafından kabulü garip ve hatta zararlı olur. Vakide müfrit sulhçüler bu yolda ifadatta bulunmakla, eğer tabir caizse, müfrit militaristlerin tuzağına düşür-

yorlar, ki bunlar da, — başka sebeple olmakla beraber — bu neviden iytilâfların tatbiki imkânsızlığını yüksek sesle açıkça ilan etmektedirler. Mr Züblin, hükümetlerin verdikleri sözlerin bir çok ahvalde ihlal olunacağını ve Beynelmîl iytilâfların kıymeti olmayacağını söyleyenlerin, muahedelere iytimat ettirmeleri lâzımgelen sulhçü mahafil olması ga'ip görünüyor, demektedir. Salibiahmer, sivil ahalinin himayesi için munzam teminat aramaya karar verirken, herhalde, kendi an'anevi politikasından bir zerre bile inhiraf etmiyecektir. Cemiyeti Akvan ahitnamesine ve ahiren akdolunan muahedelere rağmen, her memlekette, hava harbi ve kimya harbi sahalarında göze çarpan büyük hazırlıklar karşısında, harbin tamamen ilgası keyfiyetine dayanmak ve ekisperlerin fikrince en müthiş tehlike olan hava bombardumanları ile tehdit edilmekte olan sivil ahalinin himayesi için başka çareler aramamak Salibiahmere kâşmaz.

2) Şunu hatırlamak faydalıdır ki, bazı silahların istimalini bertaraf ederek veya bazı gaddarlıkları meneyliyerek harbi insanileştirmeye matuf bir beynelmîl iytilaf, ihtimal harp vasıtasına müracaatı daha az müessir hale koyacaktır. İleride kaydedeceğimiz gibi, Terki Teslihat Konferansının toplandığı bir devirde, Salibiahmerin sivil ahaliyi diplomatik vesaitle hava harplarına karşı himayeyi istihdaf eden faaliyetinin ihmal edilmemek iktiza eden ameli bir kıymeti olabilir.

B

Bu komisyonun tasvibine arzolunacak program

Beynelmîl Komite, ileride toplanacak beynelmîl ekisperler komisyonunun alabileceği kararları hiç bir suretle evvelden tahmin ve ihsas etmek istememekle beraber, hava harbının tehlikelerine karşı sivil ahalinin himayesine mütedair bazı munzam teminatı bu raporda bir proje mahiyetinde sayıp dökmeyi münasip görmektedir. Ekisperlerin konsultasyonlarına ve bahsettiğimiz diğer hukuksınaslara göre, ileride toplanacak komisyon, bilhassa şu iki himaye metodundan birini tercih edecektir :

1) Sivil ahalinin bombardumanlara karşı himayesini, bazı havaliye bomba atılmasını menedecek bir beynelmîl iytilaf projesi hazırlamak sureti ile temin eylemek icap edip etmiyeceği sorulabilir.

Topçu atesi haricindeki muntakalarda muayyen bazı havaliye bomba atılmasının men'i, bizzarure, bu himaye edilen havalinin ne tarzda tespit edilmek lâzımgeldiği meselesini ortaya atacaktır. Böyle bir sistemin intihabı, aynı zamanda, bombardumanlara maruz muntakaların sivil ahaliiden tahliyesi ve bu halkın himaye edilen havaliye sevki zaruretlerini ihdas edecektir. Bu sistem, konsültasyonuna raptettiği projede miralay Züblin tarafından iltizam

olunan sistemdir (1). Bu, himaye edilen yerleri, «*Lieux de Genève*» namı ile tevsim eden hekim Ceneral *Saint-Paul*'un yapmış olduğu teklife de uymaktadır (2).

Yangın çıkartıcı bombalar atılmasının men'ine ve bazı himaye edilmiş yerlerin bombardumanına ait hususatta (3) şunu nazarı dikkate almak lâzımdır ki, eski «cephe» ve «harp muntikası» tarzındaki ayırmaların artık pek o kadar kıymeti yoktur. Haya bombardumanından anlaşılabilen, «*objectif militaire*» dir ki, bunun tayin ve tespiti zaruri olacaktır. Bu tabirle yalnız, «müştahkem» denilen yerler kastedilmiyor; şu veya bu tarzda askeri mukavemete yarıyan bütün inşaatla ev kümeleri, fabrika ve saire ile kışlalar, istasyonlar, demiryolları, aerodromlar ve arsenaller de kastolunuyor. Bütün bunları «askeri hedefler» saymak, bütün bu tesisat çok defa sivil ahalinin ikametgâhları civarında bulundukları, ve tayyareciler için atacakları bombalarla hangi yerlerin tahrip edileceğini kat'i olarak bilmiye ameli imkân hemen hemen mevcut olmadığı için, bizi bu tarzı harekette

bazı kaydı ihtiraziler koymıya sevk edebilir.

Her halde sivil ahalinin ikametgâhları, muharibin meşru olarak «askeri hedef» addedeceği tesisattan tamamı ile ayrılmadıkça, halkın ikametgâhlarını himaye ve siyanete matuf bütün beynelmilel itilâflar gayri kâbili tatbik bir hal alacaklardır. Bu mesele bilhassa tecrübe sahibi olan Mr. *Royse*'nin makalesi bu cihet hakkında hiç şüphe bırakmamaktadır.

Evvelce dediğimiz gibi, ileride toplanacak bir ekisperler komisyonunun kararlarına icrai tesir etmek istemeksizin, muvaffakiyeti daima çok nisbi olacak olan bu tarzın bir çok mahzurları olduğunu zikretmekten kendimizi alamıyoruz.

2) Mesele bilhassa askeri hareket sahası haricinde her türlü hava bombardumanlarını meneden bir beynelmilel itilâf akdına çalışmak lâzım olup olmadığı meselesidir. Havadan bomba ve her türlü mermi atılmasının men'i, vakide, her türlü hava muharebesi harekâtının kaldırılması neticesine varacaktır. Bu, Alman delegasyonunun Terki Teslihat Konferansı İhzarı Komisyonunda yaptığı teklif nevinden bir tekliftir. Alman delegasyonunun fikrinde, hava harbini ilgaya müncer olacak böyle bir yasak, devletlerin mütezayit silâhsızlaşmaları noktasından en mühim çareyi teşkil edecektir. Mr. *Zublin*, hava bombardumanının bir harp vasıtası olarak men'inin şim

[1] Konsültasyonlar mecmuası, sayfa 251.

[2] Ceneralin, Beynelmilel Salibiahmer mecmuasında çıkan mektubu; Kânunuevvel 1930, sayfa 1068.

[3] Muayyen bir kalibrada bombaların, meselâ yangın çıkartıcı bombaların men'i, Mr. *Sibert*'in bir teklifine bais olmuştur. Konsültasyonlar Mec., sayfa 168.

diki halde güç göründüğünü ifade ediyor. (Konsültasyonlar mec. sayfa 232); bu, bilhassa, Mr Züblin'in teklif ettiği hiç değilse hava harbinin tesirlerinin tahdit maksadını güden bir itilâf projesinin az taliyi olmasındandır. Terki Teslihat Konferansının gelecek 1932 içtimasında, bazı hükümetlerin orijinal teklife avdet etmeleri ümit olunabilir. Her halde, Britanya hükümeti azasından birinin Avam Kamarasında vaki beyanatına nazaran, Büyük Britanya hükümeti, beynelmilel bir itilâfı müteakip askeri hava servisinin ilgası meselesini faalâne tetkik ve mütalâa edilecektir. Gelecek konferansın bu nevinden bir teklifle iştigal etmesi muhtemeldir.

Havadan bomba atılmasını tamamiyle menetmek teklifi daha radikal olmakla beraber, ve asıl işte böyle radikal olduğu için, mevzuubahsetmekte olduğumuz ve hiç değilse, o derece çok ameli müşkülâtı haiz olmıyan tekliften daha inkılâpçıdır. Hava harbını menetmeyi teklif etmek, bizim fikrimizce, hiç değilse gelecek komisyonun tetkikine arza layık olan açık, sarih ve kat'î bir şeyler teklif etmektir.

Bundan başka, gelecek beynelmilel Ekisperler Komisyonu, hava gemilerinden bombalar ve saire atılmasını menetmeği istihdaf eden bir teklifle

iştigal etmekle, Beynelmîle Komite, bîf çok memleketler tarafından imza ve tastik edilmiş olup beş sene müddetle mer'iyette kalmış olan 1899 Lahhi 1. IV beyannamesinin metnini değilse bile ruh ve muhtevasını yeniden ele almaktan başka bir şey yapmış olmayacaktır.

İleride toplanacak olan komisyon, yukarıda da anılan birinci ve ikinci tekliflerle birlikte, ihtimal hukukşinaslar veya bu son seneler zarfında sivil ahalinin himayesi meselesi ile meşgul olan muhtelif komisyonlar azasının iltizam ettikleri müeyyedeleri tetkike mecbur olacaktır. Bu bapta, bilhassa ileride aktolunacak bir itilâfa mugayir harekette bulunan bir fert aleyhinde cezaî müeyyedelerin tatbik edilip edilmeyeceği, yahut iytilâfın Cemiyeti Akvaminkine benzer bir müeyyede sistemi ile garanti edilmesi lâzım gelip gelmeyeceği meselesini göz önünde tutuyoruz.

İhtimal beynelmîle mûtehassıslar komisyonu, ileride yapılacak bir iytilâfta, onun tatbikatını temin maksadı ile bir kontrol meselesini de nazarı itibare almağa mecbur olacaktır.

Revue Internationale de
la Croix - Rouge - dan

Türkçeye çeviren

Rüveyda İzzet

Sivil ahalinin kimya harbına karşı himayesi

Hava tehlikesi

1 — Himaye.

Burada, sivil ahalinin himayesi zaiyesinden çok defa mevzuubahs etmeyi vazife bildiğimiz hava tehlikesi meselesine ve bilhassa bu husustaki münasip tedbirlerin hey'eti mecmuasına bir defa dahâ dönmek ihtimal yersiz değildir.

Mesele, *Bruxelles*'te ve *Roma*'da müzakere edilmiş ve mühim bir jüridik konsûlnasyona (1) mevzu olmuştur; zira yalnız teknik noktasından nazarı itibare alınacak meselelerden değildi.

Salibiahmerin sayesinde, evvelâ

(1) Beynelmîlel Bâlteue mûracaat; Teşrinievvel 1930, sahife 892.

(2) *Bruxelles*, 1928; *Roma* 1929.

beynelmîlel mütahassıslar komisyonu (2) tarafından, sonra da muhtelit millî komisyonlar tarafından yapılmış olan etütler, bu etütlerin ruh ve manası, bu mevzuda mutahassıs tanınmış olanların neşriyatı, beynelmîlel muharebe halinde Aero - Şimik tehlikeye karşı himaye çareleri; alınacak tedbirler ve vücuda getirilecek servisler hakkında bir hülâsa tablasu tertip etmeğe imkân vermektedir.

Böylelikle, geridekilerin nispi himayesini temin için mülâhaza olunmaya yarayan noktalar muhtasaran tespit edilmiş olur. Zir tayyareci, tayyareciliğin gerçekten korkunç inkişafı ile ahenktar olarak, modern harbe yeni kabiliyetler ithal etmiştir.

TABLO

Sivil ahaliiyi tehdit eden aero - şimik tehlikeye karşı himaye vasıtaları ile alınacak tetbirler ve vücuda getirilecek servisler

Aero - şimik har- ba karşı.	{ Jüridik himaye vasıtaları.	{ Tecavüzi tetbir- ler mukabilimsi tayyareleri	{ Nöbet servisi; projektör v. s.	{ Ahalinin tahliyesi.	{ Müspet mü dafaa vası taları 1).	{ Avcı tayyareleri. Tayyare topçusu, ağ, balon v. s.	
	{ Teknik himaye vasıtaları.	{ Tedafüi tetbirler	{ İstihbarat servisi istimdat servisi.	{ Ahalinin tahliye edilmemesi	{ Menfi mü dafaa vası taları 2).	{ Peçeleme servisi. Gaz deteksiyonu ser- visi. Ferdî maskeler. Himayeci elbiseler.	{ Işıkların söndürülme- si, çuman, siper, v. s. { Ahali için «Active» denilen gayri nakiller. { Ahali için «passive» denilen süzgeçler.
						{ Müsterek melceler ve saire Dezenfeksiyon servisi. Ateş, vantilâtör ser- visleri v. s.	
						{ Siper servisleri v. s. Sihhi servisler. Polis servisleri.	{ Yaralıları arama. Nakil. Gazdan müteessir olan lara ilk yardım. Hastaneye kaldırma.

(1) Askerî

(2) Sivil

Bu tabloda elemanların bir hey'eti mecmuası var ki, himaye meselesinin başlıca hal ve vaz'ını teppit ediyor. Malumdur ki, bir çok memleketlerde muhtelit millî komisyonlar, yahut bizzat askeri otorite müdafaa projeleri ile meşguldürler.

Mamafih, şimdiye kadar, çok nakıs malûmata müsteniden şu satırları yazdığımız ana kadar, Sovyet Rusya ile Lehistan hariç, gerçekten amelî hiç bir himaye pilânı meydana çıkmamıştır.

Hattâ bir çok memleketlerde, efkârı umumiyeiyi tahrik etmemek ve panik saçmamak için, hava tehlikesine karşı duracak tetbir ve vasıtaları mevzuubahsetmek hususunda bile tereddüt edilmektedir.

General Niessel [1] yazıyor: Eger hava hücumunun gayet müthiş tehlikesini gizlemek lâzımsa, eger bütün tehlikelere maruz kalacağı ve kendini himayeye muhtas müdafaa vasıtalarının tatbikatına hazırlanması lâzım olduğu için her şeyi ahaliye bildirmek elzemse, aynı suretle bu tehlikeye karşı, bütün diğerlerine karşı olduğu gibi, bir defî çaresi mevcut olduğunu ona izzah etmek ve himaye için imkân dahilinde olan her şeyin yapıp bütün tedbirlerin iytina ite ittihaz edildiğinin muhakkak olduğunu bildirmek bir vaziyefedir. Bu tehlike müthiş olacaktır ve ansızın bastırırsa pek gaddarca ziyata sebep olacaktır; lakin eğer kabili tatbik tarzı hareketler ve tedbirler ittihaz olunabilir ve bu tedbirlerin nasıl tatbik olunacağı öğretilirse, bu tehlike makul hadlere irca olunabilir. Binaenaleyh söylemekten korkmamak lâzımdır.

[1] General Niessel: Hava harbına karşı sivilin himayesi. *Revue des deux Mondes*, No. 2, 1931, sayfa 795 ve devamı.

Şüphesiz, görölüyor ki ruhlarda hava tehlikesinin dehşeti daha sarîh olarak müşahade olunmaktadır. Müdafaa teşkilâtı faaliyetine şimdiden her tarafta başlanmıştır. Daha iyisi, bu vadede, takdire şayan gayretler gösterilmiş ve bunda devam olunmuştur. Bununla beraber şimdiki ahval, bu caht ve gayretleri azamî derecede müstacel kıldıkları halde, bunlar mükemmel olmaktan uzaktırlar.

Huzursuzluğu mucip sebepler mevcut olan bu vaziyetin tevliit ettiği endişeler meydandadır. Vukuatın baskınına uğramaya meydan vermemiz mevzuubahis değildir.

Ümit olunabilir ki, panik yapmaksızın, ahalinin himayesi, şimdiki millî endişelerin birinci pilânında ne olursa olsun yer tutacaktır. Ahvalin bugünkü şeklinde, aero - şimik ve bakteriyolojik tehlike dolayısı ile bilhassa müşevves halde olan bugünkü gayri emin vaziyette bir müessir çare bulmak lâzımdır. Efkarı umumiyenin tenevvür etmek için pek ziyade muhtaç olduğu bundan daha mühim mesele olamaz.

Gerilere hücum keyfiyetindeki ihtimale, bugün hiç kimse itiraz etmeyi hayalinden geçirmiyor; bunun manası nı kimse inkâr edemez.

Burada evice de dikkati celbetmiş-tik ki, Beynelmilel umumî vaziyetin en göze çarpan manzarası, hiç bir suretle red ve inkâr edilmeyeceği veçhile, ilmin inkişafı ve modren sanayiın terakkisi, dedikleri gibi, sadece harp araba-

sına sinat aletlerini koşuvermekle harpların en büyüğünü en kısa zamanda açmaya imkân vermektedir.

Tayyareciliğin ve kimya sanayiinin Beynelmileştirilmesi ile, bu tehlike, tesirsiz kalacağına, hele aero - şimik silâhın kudret ve tenevvü'üne akıl erdirilebilir bir hudut olmadığı nazarı iytibara alınır, hiç şüphe yok daha ziyade meydan alacaktır.

Gere ceneral Niessel [1] yazıyor : milletin ve onunla beraber amme kudretinin ve hükûmetin, maatteessüf beklemek lâzımgelen hava hücumlarına rağmen sükûnetini ve moral metanetini muhafaza edebilmesi için, bu hücumların tesirlerini tahdit yolunda yapılması mümkün olan her şeyin yapıldığından emin olması elzemdir. Binaenaleyh meselenin içinde bulunduğu vaziyeti söyleyip izzah etmekten çekinmemek iycap eder. Eazla olarak, daha sulh zamanlarında, mücadele vesaitinin ve bu maksatla vücuda getirilmiş olan askerî ve sivil bütün servislerin mukemmel işlediğini sulh zamanından iytibaren sık sık ahaliye göstermek sureti ile bu vadideki mesaiyi tebyin ettirmek münasip olur. Bu, mezkûr servisler için organize edilmiş her nevi

[1] Ceneral Niessel : « Sivil ahalinin, hava tehlikesine karşı himayssi ». Aynı müellifin, mecmuanın 15 mart, 1 mayıs 1 temmuz 1 teşrinisani 1927 nüshalarındaki *La Maitris de l'air* makalesi ile, 15 mârıt ve 15 nisan 1929 nüshalarındaki « Hava hücumlarına karşı müdafaayı hazırlıyalım » makaleleri aynı derecede alâka oyandırır.

müstahdimin ile kıt'alara zarurî olan malûmatı, hiç bir şeyi gizlemeden iytina ile vermek sureti ile temin olunacaktır.

Millet, bu organizasyonun iyi tesis edildiğini anlayıp neticelerine agâh olunca, onun istilzam ettiği fedakârlıklara ve gayretlere razı olacaktır.

* *

Eğer sivillerin himayesine âit işlerin henüz yapılacağı ve ahalinin müdafaası tedbirlerinin alınacağı, teknik menfi vesaitin henüz vücuda getirileceği bütün biteraf müşahitlerin gözleri önünde aşikâr bir hale konulacak olursa, evelce emsali olmadığı için bu vadide hakikî bir doktrine istinat etmek müşkül olacaktır.

Müdafaa plânının kıymeti hakkında malûmat edinmek için, antigaz talimleriyle, passif ahalinin, Salibiahmerin ve sivil otoritenin de iştirak ettiği talimlerle birlikte veya ayrı olarak yapılacak tecavüzî ve tedafûî askerî hava manevrelerinden başka vasıtamız yoktur.

Bu manevreler tablomuzda (askerî) müspet vesait ve (sivil) menfi müdafaa vesaiti namı altında kaydettiklerimizi tatbikten ibarettir. Bundan başka, bu manevreler, bilhassa büyük şehirlerin müdafaasına âit askerî ve sivil bütün servislerin iyi işlemesini tahakkuk ettirecek ve zarurî olan koordinasyonu kuvvetlendirecektir.

Müspet ve menfi müdafaa vesaitinin

birlikte hali faaliyete gelmesi ile teza-hür eden bu teşriki mesai, hakikatte, sivillerin himayesi davasının en nevr-aljik noktasını teşkil eder. Bu teşriki mesainin hakiyki müşkülâtı, hava tehlikesini bilnaemek kadar; sivil ve askerî otoritelerden birinin diğerine tabi olması keyfiyetini bertaraf etmek sureti ile iki otorite arasında anlaşmanın mevent olmamasındandır.

Mamafih, Bu müşkülâtın iktihâm olunmaz müşkülât olmadığına ve hava müdafaası pılanlarının tanzin ve ıslahına karşı manialar ihdas edilmemek lâzımgeldiğinde uzlaşılacaktır. Gözler endişe ışıkları ile açılıyor ve müşterek bir pılâna âit bir teşkilâtın tahakkuk ettirilmesi için, faaliyeti birlikte tanzim zarureti bugün dünden ziyade anlaşılıyor.

İşte yevmî gazetelere göre bu manevrelerin bazılarının hulâsaları ki, bunlara dikkati celbetmek doğru olur ve müdafaâ tetbirlerinin, ihtiyacı tayin eden sivil otorite ile, vesaite malik bulunan ordu, Salibiahmer ve ahali arasında sıkı bir irtibata ihtiyaç messettiğini gösterir. [1]

Muhtemel bir hava hücumuna karşı yapılacak olan bu müdafaâ tecrübeleri, cenkcuyane bir harekette bulunmak demek olmayacaktır. Salibiahme-

[1] Beynelmîl Salibiahmer Mecmuası'nın Temmuz 1931. Sayıfa 440. - Beynelmîl mecmuanın bu nüshasında sayfa 730 da Dr. *Hanslian* tarafından verilen malûmata da müracaat ediniz:

rin umumî menafii noktasından, bunların, mukayese edilmez derecede esaslı bir ehemiyeti vardır. Bunda ısrar edilmesi bu yüzdendir.

* * *

Leningrad, 28.II.1931.

Şimdiki halde, şehrin askeri manatıkında, payitahtın müdafaası için köylüler seferber edilmektedir. Şehrin üstünde her hafta hava ve gaz hücumları talimleri yapılıyor.

Lille, 21.V.1931

Kimyager mütahassis Mr. *Manen* tarafından iyeat olunan usule göre yapılan suni sis tecrübeleri, bu sabah *Linselles*'de (şimal), Mareşal *Pétain*'in, harbiye, bahriye ve hava nazırları mümessillerinin, o havali askeri otoritesinin ve sanayicilerinin huzuru ile yapıldı.

Altı tayyare hareket ettirildi ve bu altı tayyare, hemen hemen anı vahitte, kilometrelerle yapılan ve karadan havadan müşahitler tarafından tarassut olunan kesif dumanlı bir bulut vücuda getirdiler.

İşte suni sisin üzerinde uçan tayyarecinin beyanati:

Despaing şatosuna kadar 5 kilometreden fazla derinlikte yapılan bir tek deliksiz' tamamen kesif bir bulut.

•Genişliği intişar noktasından iytibaren 1,200 metreden 500 metreye kadar varıyor, sonra 1,500 metreye kadar yayılıyordu.

•Bulutun yüksekliği: aglebi ihtimal 100 metre. Herhalde *Linselles* köyünde, neşir noktasından birkaç yüz metre uzakta kâin fabrikanın iki bacası, tamamen gözden kayboldu.

•Bulutun ve kesafetinin devam müddeti: 45 dakika.

•Bu bulutun haricinde, etrafını almış olan bir çok bulutlar köyü örtüyordu.

Toulon, 22. V. 1931

Toulon belediyesi ile liman reisliği, hava bombardumanlarına ve bilhassa bogucu gaze karşı himaye çarelerine alıştırmak maksadı ile, sivil ahali arasında propaganda yapmak hususunda mutabık kaldılar.

Bir korvet kaptanı tarafından, orta mektep ve lise talebeleri ile sosyete hanımlarına, yarahlara yardım hakkında konferanslar verilmektedir.

Toulon, 7. VII. 1931

Dün *Toulon*'da şehir ve civarı halkına, bir hava bombardumanının *Toulon* üzerinde, limanda, bahriye tezgâhlarında ve liman haricinde ika edeceği tesirleri göstermek üzere alâka uyandırıcı tecrübeler yapılmıştır. Zabitlerle tayfaları silah başına kaldırmak üzere, *Malbousquet*'te *Gambin* kalesinde, filonun beşinci deposuna 150 metrede kain bir yere kuvvetli bir düdükle yerleştirilmişti. Bu düdükle takriben birer metre uzunluğunda ve 2 metre genişliğinde sekiz büyük borudan mükrekettir. İlk tecrübe, bir büyük dairevi des-terenin yaptığı tesiri yaptı. Sekiz beygir kuvvetinde bir elektrik motörü ile yapılan bu tecrübe, kanaatbahş olmadı. Ses çok geniş bir sahada yapılmadı. Tecrübe tekrar edilecek ve tekemmül ettirilecektir.

Torino, 9.VII. 1931.

Dün sabah, *Torino* hava müdafaasına ait organların işlemesi umumi tecrübelerinin ikinci safhasına başlandı.

Bir çok bombarduman kolları tarafından muvazaalı hücumlar, gece imdat işareti ve şehir ışıklarının söndürülmesi itfaiyenin yardımları ve sıhhi servisler ve saire:

Dunkerque, 10. VII. 1931,

Dunkerque antiaeriyen manevrelerinin birinci kısmı, ayın sekizinde, havanın fenalığı, *Sanit Inglevert*'te tayarelerin uçmalarına müsaade etmediği için, müşkülata uğramıştı.

Aynı dokuzuncu perşembe sabahı, Ahalinin Himayesi Enterürben Komisyonu, Mareşal *Pétain*'in riyasetinde Ticaret odasında bir konferans akdetti.

Öğleden sonra tecrübelerle başlandı.

Gece yarısı, saat ikiye doğru *Dunkerque*'e taarruz başladı. Şehir tamamı ile karanlık içinde idi; bütün ışıklar söndürülmüş, elektrik cereyanı kesilmişti; yalnız seslerle düşmanı arıyan müdafaa, hiç bir projektör kullanmadı.

Kilometrelerce uzakta bir funya tarafından patlatılan bombalar, ahaliye dehşeti ihbar etti. Sinyal verilince bütün ışıkların söndürülmesi, duvar ilânları ile ahaliye bildirilmişti.

Tayyarelere karşı müdafaa haberlerinin verilmesi keyfiyeti mükemmeldi. İlk tayyareler *Saint Inglevert* tayyare meydanından uçtukları zamandan itibaren rotaları anbean takip edildi ve geçişleri otomatik olarak istihbarat merkezine bildirildi. İstihbarat merkezi bu sayede, hususi hatlarla topçuya malup malûmatı verdi.

Hambourg, 23. VII. 1931.

Perşembe günü *Cuxhaven*, *Husum* (Almanya) havalisin de hava hücumlarına karşı müdafaa talimlerine başlandı. Bu talimler için lâzım olan tayyareler, hususi şirketler tarafından temin olunmuştu.

Bu defa, bilhassa, hava istihbaratı servisleri ile peçeleme servislerinin birlikte tanzimi etrafında çalışıldı.

Manevrelerde Vis-Amiral *Tillessen*'le bir çok ordu zabitanı hazır bulunmuşlardır.

Prague, 20. VII. 1931.

İkinci Çekoslovak hava manevraları, Moravya'da *Hranice* ile *Malcky* ve *Trnava* arasında yapılmıştır. Manevre sahasına dahil arazide 16 yerde mümessilleri bulunan ahali-

nin Himayesi Meclisi, hava hücumlarına karşı menfi müdafaa tetbirlerini organize ettiler.

Sivil ahalinin himayesi için alınan **tetbirler**, itfaiyenin, sporcuların ve muhtelif korporasyonların yardımları ile organize edilmiştir.

Nancy, 26-29. VIII. 1931.

Himaye tetbirlerinin müessiriyetini kontrol etmek ve askeri kumandanlık la sivil otorite ve âhali [1] arasında vücudu elzem olan anlaşmanın tatbikatı maksadı ile hava müdafasına ait ehemmiyetli manevreler yapılmıştır.

Metz, 19. IX. 1931.

İtfaiyenin ve izcilerin yardımı ile, tayyareler tarafından yapılacak bir gaz hücumu halinde harekete geçilmesi tecrübesi yapılmıştır.

Şimdilik, bu talim ve tecrübeler, bilhassa, Sahibiahmer rejijonal otoritesi ile, bir müsella muhasamanın melhuz öldürücü dehşetinin lâkayit bırakamayacağı askeri otoritenin şu-

[1] Bu mecmuanın 748 ci sayfasındaki *Nancy* hava manevrelerine ait makaleye de bakınız.

Tercemesi bu sayıda vardır.

Hilâliahmer Mecmuası

mullü caht ve gayretlerine delalet eder. İhtiyat tetbirleri almak vazifeleri olanların kâffesi arasında daha sıkı bir irtibat temini zarureti de tastik olunuyor. Fakat, ahaliye, her şeye rağmen, heyhat ki hayli nispi bir emniyet edecek olan bir beraber hareket için, hükümetlerin, bugün rejijonal olması dolayısı ile dağınık olan bütün bu gayretleri birbirine bağliyacıkları gün yaklaşıyor.

Filvaki, bu gayretlerin ehemmiyeti hakkında hayale kapılmamak ve ondan veremeyeceği şeyi istememek muvafık olur. Bu emniyete dikkati celbetmek ve son askeri hava manevreleri ile anlaşılan menfi müdafaa tetbirlerini takdir eylemek fırsatını bulacağız.

Bu günkü ahval içinde en çok ehemiyeti olan budur.

Prof. L. D.

Revue Internationale
de la Croix - Rouge - den

Türkçeye çeviren

Rüveyda İzzet

Gaze karşı himaye ve salibiahmer [1]

Dr. Rodolf Hanslian'a göre :

Beynelmilel Ekisperler komisyonu ile Alman salibiahmeri gaze karşı himaye millî komisyonu azasından Dr. Rodolf Hanslian. *Oranienburg*' ta Auer şirketinin gaze karşı himaye mektebinde Bavyera Salibiahmer cemiyetinin organize ettiği «maskenin kullanılışı» kurslarına methal olmak üzere yukarıki unvan altında dikkati celbedecek bir konferans vermiştir. Bu konferanstan, bilhassa, Alman Salibiahmerinin gaze karşı himaye komisyonunun mühim faaliyetine dair olan alâka uyandırıcı kısmını alarak neşretmekle büyük bir memnuniyet duyuyoruz:

Muhtelit Komisyon: Gaze karşı himaye Alman *Muhtelit komisyonu* nun faaliyeti hakkında, bu komisyonun teşekkül etmiş olduğundan başka bir şey söyleyemem. Bu komisyonun toplanıp toplanmadığını bilmiyorum,

Buna mukabil, Alman Salibiahmeri gaze karşı himaye komisyonu, nezaret müdürlerinden sıhhi kıt'alar teşkilâtı komiseri *Dietrich*'in riyasetin-

de ve mümtaz mütahassısların, - ezcümle prof. *Flury, Quasebart, Riemer, Woltersdorf*'un - iştiraki mesailerini bir çok defa içtima etmiş ve alınan neticelerini bu kurslarda öğreneceğiniz mükemmel bir faaliyet göstermiştir.

Bu gaze karşı himaye komisyonu, ilk hamlede iki vazife karşısında kalmıştır.

1) Bir fevkalâde vazife ki, esas fikirleri ve gaze karşı himayenin ihzar ve ikmalî noktai nazarından Salibiahmer teşekkülleri azasının yetiştirilmesi için lâzım olan direktiflerin tanzimi işidir. Bu direktifler, sonradan, Alman Salibiahmer merkez bürosunun himmeti ile resmî talimat rehberinin hususî bir faslı olacaktı. Bu vazife nehayete erdi; resmî talimat rehberinin 1930 edisyonu bu direktifleri ihtiva eder.

2) Daimî bir vazife ki, Alman Salibiahmerini gaze karşı himaye meselesi etrafında irşat etmek, muhtemel bir harpte bomba istimali ve kombine hava hücumları halinde, otorite ile ve diğer salâhiyettar müesseselerle teşriki mesai ederek, sivil ahalinin aktif himayesinde Salibiahmer gönüllü muavenet kollarının harekâtına âit olmak

[1] Die Gasmasken, herausgegeben von der Auer-Gesellschaft, Berlin, 1931, Heft 4.

üzere muallim hekimlere muhtas kurs-lar teşkilâtı için talimat vermektir. Bu iş yapılmıştır.

Sizden hiç bir şey gizlemek iste-miyorum ve hiç bir sırrı ifşa etmiyo-rum: Bu komisyonda derhal, mesainin profesyonel ve endüstriyel sahaya giren zehirli gazlerle iştigale ve bin-netice mutat hayatta gazın tehlikesine hasrının daha doğru olacağı, yahut bu talim ve terbiye için dünya harbının muharebe gazlerini de aynı suretle nazarı itibara almak mı lâzımgüleceği mevzuubahsolmuştur. Beynelmilel ka-rarlara tevfiikan muharebe gazlerinin mesaiye doğrudan doğruya ilâvesi kabul olundu.

Gaze karşı himaye komisyonunun bir diğer mühim vazifesi, muavenet kollarının, gaze karşı himaye alât ve edevatı ile teçhizini tetkik ve mütalâa idi. Bu vazifeyi teyiden, Salibiahmer kıt'alarının aktif sivil ahaliye mensup oldukları fikrinde bulunan Beynelmilel Ekisperler komisyonunun bir direktifi ihzar olundu. *Bruxelles* konferansının bu mevzua mütedair kararları berveçhi ati ifade edilmiştir:

Aktif ahali, icabında gazli bir bulaşık mıntakada da faaliyetine de-vama mecbur olandır; amma hizmet-lerine dahil oldukları için, polis, etfa-iyeye, dezenfeksiyon kıt'aları, tahliye kıt'aları, - aktif serviste bulunduğu için Salibiahmer personeli de dahil olduğu halde - sıhhi servis bu cümle-dendir. Aktif ahalinin gaze karşı ferdi

himayesi, efektif olmalı ve en mütekâ-mil koruyucu aletlere malik bulunma-lıdır.

Bu direktifler Almanya tarafından kabul olunmuştur.

Teçhizat meselesi bile, iptida umumî komisyona merbut himaye cehazları tali komisyonda tetkik olunmuştur. Bu komisyonun mesaisinin vasıl olduğu neticeler, teşrinisani 1930 tarihli «Sıhhiye kollarında ve Salibi-ahmere dahil zükûr assosyasyonlarda gaze karşı himaye servisi ihdası için filî direktiflerin 4 - cû numarasında mûnderiç bulunmaktadır.

Bu direktifler, yalnız teçhizat me-selesini bir kaideye raptetmez; aynı zamanda bizzat gaze karşı himaye servisi teşkilâtı hakkında malûmat verir. Biz, direktiflerde ilk defa, ilk yardım kıt'aları namı altında, dört sıhhiyeci ile bir şeften mürekkep gaze karşı himaye kıt'ası görüyoruz ki, istikbalin gaze karşı himaye teşkilâtı-nın ilk elemanı veya nüvesi diye telâk-ki olunabilir.

Yeni bir mesele meydana çıkmış-tır: Bu mesele, mevzuubahs kıt'alar için, hekimler için gaze karşı sıhhi mevat ve mezkûr mevada dair olarak alınacak zaruri tetbirler meselesidir. Gaze karşı himaye kıt'asının gaze karşı bir sıhhiye çantası ile mücehhez bulunması kararlaştırılmıştır. Bu sıh-hiye çantasının muhteviyatı şunlar olacaktır:

Gözler için pomat alkalen, 10 gramlık tûp halinde, (1 tûp);

Beheri bir gramlık 20 tablet asit-boriği havi bir alüminyum tûp;

Beheri bir gramlık 20 tablet bikarbonat dö sūdū havi bir alüminyum tûp;

20 santimetre kûp büyüklüğünde ve 20 gram mentol - okaliptüsle dolu ağzı ihtimamla kapalı bir şişe;

Göz için bir cam bağı;

Kavuçuktan eki havi bir cam pipet;

25 santimetre küplük camdan derececi bir ölçü;

Ampûlden 0,01-lik bir *lobelin* mahfazası (deri altından enjeksiyon için iki ampüllü orijinal karton mahfaza);

Madeni bir mahfaza içinde bir santimetre küplük *record* bir şiringa, teferruatı ile;

İki paket pansuman;

Bir muslin sargı;

10 gram ovat;

Bir makas;

Üç köşeli bir pansuman tûlbendi;

Hekimlerin tehzizatını kaydetmiyorum.

Salibiahmerin erkânî harbiyesinin harekâtını tetkikten sonra, şimdi, harp ve sulh zamanlarında gaze karşı himaye işine iştiraki kısaca izzah olunmak ıycaap eden bizzat küt'aların faaliyetini gözden geçirelim:

Sulh zamanındaki faaliyet

Sıhhiye kolları yardım küt'alarının sulh zamanındaki vaziyfesi, sanayii ve pek ziyade inkişaf etmiş tekniği dola-yısı ile Almanya için pek mühim bir günün meselesi olan «ruzmerre hayatta gaz tehlikeleri» ne karşı mücadele etmektir. Yardım küt'alarını bu hususta yetiştirmek için, gaze karşı pratik himaye talimleri organize etmek lâzımdır.

Prusya sıhhiye kolları müdürü Mr. *Eger*, 13/XII/1930-da, Alman Salibiahmerinin gaze karşı himaye komisyonunun bir içtimasında, bu neviden talimlere dair bir takrir vermişti. Bu talimler Prusya Salibiahmer Cemiyeti sıhhiye kollarına yaptırıldı. Ben burada, Baviyera cemiyetleri gaze karşı himaye kurslarından istifade ederek, yeni malûmat ile ikmal ettiğim bu Prusya talimlerini kısaca kaydedeceğim.

Aşağı Silezya: Daha 1926-da, sıhhiye kolları, *Haynan*'da sun'î bir yangında, gaze karşı himaye aletleri kullanmıştı. 1929-da *Leignitz*'te, antigaz talimler kursunda (*Ben-zino-acide chlorhydrique gazeux*) gaz maskeleri kullanılmıştır. *Waldenburg-Reichenbach* maden havzası ile *Glatz* kontlugunda maden yardım küt'alarına mensup kolların bir kısım azası, gaze karşı himaye işine girişmişlerdir.

Yukarı Silezya: *Cosel Cosel-Oberhaffen*'le *Beuten* sıhhiye kolları muntkasında, senelerden beri gaze karşı himayeye ait sis-

tematik talimler yapılmaktadır. 1928-de, zehirli gazlerin tevhit ettiği hasarat esnasında, Yukarı Silezya vilâyeti erazisinde, 22 harekete 8 kol, 1929-da 3 harekete de 7 kol iştirak etmiştir.

Saks Vilâyeti : 30 Eylül ve 3 Teşrinievvel 1930-da *Koenigsberg*'te cereyan eden büyük hava himaye talimleri esnasında, Sali biahmer sıhhiye kolları, son gün talimlerine iştirak ettiler. Şarkî Prusya sıhhiye kolları için gaze karşı himayeye ait ilk kurslar, *Koenigsberg*'te 7 ve 8 Mart 1931 tarihinde açılmıştır.

Pomeranya vilâyeti : *Altdamm, Belgrad Dramburg, Falkenburg, Dallies, Koerlin, Kolberg, Polzin, Schivelbein* ve *Zanow*'da Salibiahmer sıhhiye kolları, etfaîyenin kısmî teşriki mesaisi ve muavin teknik yardımlarla talimler yapmışlardır.

Schleswig-Holstein vilâyeti : *Flensburg* sıhhiye kolları gaz maskeleri kullanmaktadırlar. Bu vilâyet şubesi, 1931 iptidasından beri ve *Auer* şirketinin yardımı ile, gaze karşı himaye kursu organize edilmiştir.

Hanovre vilâyeti : Gaze karşı korumayı öğretme kursları 1930 haziranında başlamıştır.

Hesse-Hassau vilâyeti : *Francfort — s. M.* sıhhiye kolları, 50 kişiden mürekkep bir gaze karşı himaye küt'asına maliktir. *Griensheim*'da 21 ve 22 şubat 1931-de, gaze karşı himayeyi öğreten bir kurs açılmıştır ; I. G. ye ait bir bina içinde ve şiddetle intişar eden bir dumanla muhat olarak yapılmış olan gaze karşı mahfuziyet talimleri mükemmel neticeler vermiştir.

Westphalie vilâyeti : Sıhhiye kollarına

mensup bir çok kimseler, Yukarı ve Aşağı Silezyada olduğu gibi, madenlerin yardım küt'alarına iştirak etmektedirler. Bu münasebetle gaze karşı himayeyi öğretme kurslarına girmişlerdir. *Limburg, Gelsenkirchen* ve *Lümen*'de, geçen sene, hususi himaye talimleri organize edilmişti. 2 ve 3 mayıs 1931-de, *Westphalie* sıhhiye kolları için, *Dortmund*'ta, gaze karşı himayeyi öğretmek için bir kurs açılmış ve 32 sıhhiye kolu şefi bu kursa iştirak etmiştir.

Rhénane vilâyeti : Salibiahmer tarafından Kolonyada, 1931 şubatında, bir gaze karşı himaye kursu açılmıştı. Kolonya üniversitesinden 28 erkek ve 6 kız talebe bu kursa iştirak etmiş ve etfaîye gaze karşı himaye zabitiinin riyasetinde bir imtahan geçirmiştir.

Berlin : *Auer* şirketinin iştiraki ile *Tempelhof* arazisinde 15 haziran 1930-da organize edilmiş olan ve *Berlin-Schoeneberg* sıhhiye koluna yeni bir faaliyet sahası açmış bulunan talimler büyük bir tesir bırakmıştır.

28/IX/1930-da *Oranienburg*'ta, *Auer* şirketinin gaze karşı himaye mektebinde Prusya Salibiahmer Cemiyeti merkez komitesi tarafından bir kurs açılmıştır. *Berlin* ve *Bradenburg* vilâyet cemiyetlerine mensup sıhhiye kollarından 33 aza, bu kursa iştirak etmiştir. Kezalik teşrinievvelin sonunuda, Bavyera sıhhiye kolları hekimleri için bir gaze karşı himaye kursu açılmıştır.

Eminim ki sizin güzel memleketinizde de, bunlar gibi, gaze karşı himayeyi öğretme kursları aynı nispet dahilinde açılmıştı. Neşredebilmek için, Prusyadan aldığım gibi sizden de bu bapta bir icmal almakla bahtiyar olacağım. Şüphesiz biliyorsunuz ki, *Gasschutz und Luftschutz* (gaze ve

havaya karşı himaye) unvanlı yeni bir Alman mecmuası neşrolunacaktır. Bu mevzuda bir makale, mezkur mecmua için makbule geçecektir.

Harp zamanında faaliyet

Salibiahmerin gaza karşı himaye kıt'aları da dahil olduğu halde sıhhiye kollarının harp halinde iştiial edici, yangın çıkartıcı veya gaz neşredici bombalarla yapılması muhtemel bir hava hücumu esnasında gösterecekleri faaliyet, henüz sarîh olarak tayin ve tahdit olunmuş değildir. Beynelmilel gaza karşı himaye komisyonu, bu bapta direktifler vermiş ve vücudu elzem olan maddi ve manevi liyakatı haiz sıhhiye kollarına mensup kimselerden mürekkep dezentoksikasyon ve tahliye yardım kolları teşkilini tavsiye eylemişti. Anca, Almanyada, Salibiahmer kolları tarafından tesis edilmiş olan dezentoksikasyon ve tahliye kıt'aları müstesna, ba bapta henüz kararlar alınmamıştır. Buna mukabil, bir başka memleket, Lehistan, bu teşkilâtta, nümunei imtisal olacak tarzda ehemmiyet vermiştir. Bilhassa mermilere ve iştiial edici maddelere âit meselelerle meşgul bir mecmua olan *Zeit schrift für das gesamte Schies-sund Sprengstoffwesen*'in «gaza karşı himaye» ilâvesinde, Haziran, Temmuz Ağustos 1930 nüshalarında bu hususta çok dolgun izahat bulacaksınız.

Lehistan Salibiahmeri, (L. O. P. P.)
Lehistan Hava Müdafaası Birliği

ile sıkı bir anlaşma ile çalışıyor. Onun, hava hücumlarına karşı sivil ahalinin himayesine âit bu bakir sahadaki teşebbüs, tamamı ile mes'ut ve yaratıcı bir şekilde yükselmiştir. Bununla beraber tamamı ile kâni olabilirsiniz ki, Almanyada, henüz temas etmediği gaza karşı himaye kıt'alarının korporel himayesi, dezentoksikasyon tetbirleri, muharebe gazlarının keşif ve taharrisi meselelerini tetkik ve hal etmekte gecikmiyecektir. Malûmdur ki bütün bu meselelerin amelî hal ve tesviyesi, s'zlerin teşriki mesainize bağlıdır ve ben kaniim ki siz bu teşriki mesaiyi bizden esirgemeyeceksiniz.

Revue Internationale de la
Croix - Rouge - dan,
Türkçeye çeviren
Rüveyda İzzet

NANCY HAVA MANEVRALARI VE SİVİL AHALİNİN HİMAYESİ

(26 - 27 VIII 1931)

Nancy manevrelerinden sonra, *Temps* gazetesi, bu manevrelere dair alâka uyandırıcı bir hülâsa neşretmiştir (1). Bu hülâsadan, daha ziyade pas-sif müdafaa vasıtaları ile müşterek himaye çarelerine âit kısmı iktibas ediyoruz:

Bundan başka, manevleleri idare eden makam tarafından, bu pas-sif müdafaa sivil servisinin teşkilâtına ve işletmesine nazarete memur edi-

(1) *Temps* 1 ve 2 IX 1931 Kaymakam
Rebuul

ilen prof. J. Parisot, mufassal bir rapor hazırlamıştır.

Hadise mühim olduğu için, talimatı ve direktifleri izahı ve tenvir eden bu vesika (1) üzerine de dikkati celbetmek doğru olur.

Diğer taraftan, resimlerimiz, bu manevrelere iştirak etmiş olan sıhhiye müfrezeleri ile hastabakıcılar gruplarını göstermektedir. (2).

I

Passif müdafaa vasıtaları

Birbirinden tamamı ile ayrı iki tip alet, passif müdafaa vasıtaları namı altında toplanır. Birinciler bir defa yerli yerine kondular mı, yalnız kendi mevcudiyetleri ile düşman tayyarelerinin düşmesine sebep olurlar. Bunlar bilamel «*Chapeles de saucissis*» le bazı geçitlerde vücuda getirilmiş setlere inkılâp ederler. İkinciler, düşman tayyarelerinin yollarını şaşırtmak ve hedeflerini görmeğe mani ulmak içindir. Bunlar, halihazırda malûm mühtelif *fumigène* leri ihtiva ederler; muvaffakiyetle kullanılabilmeleri için, muhtelif mahallerde şiddetli bir ateş disiplinine hatta «aldatıcı hedefler» inşasına meseder.

Harp esnasında, mühteliflerle Almanlar, *barrages de saucisse* i müte-

madiyen kullanmışlardır. Bu *barrages de saucisses*, iki balon tarafından kaldırılmış bir çok çelik halatlardan mürekkeptir ki, gayet geniş bir ağ halinde gece görünmez ve binaenaley gayet zorlu bir kafes vücuda getirmektedir.

İlkten, bu *saucisse*’ler ancak gayri kâfi bir yüksekliğe kadar kaldırılabiliyordu. Bugün, kolaylıkla 2,000 metre yüksekliğe kadar kaldırılabilir ki, ağır yüklü olan bombarduman tayyareleri, geceyi bu yüksekliği aşamazlar. Vücuda getirilebilen set fevkalâde müteharriktir; kabloları taşıyan arabayı istenilen istikamette nakletmek ve balonu havalandırmak kâfidir. geceleri, bu set, muhtelif noktalarda tespit olunabilir. *Pompey* civarında, *Epinal* baloncu taburu, gayet kısa bir zamanda altı «*saucisse*» lik bir set kurmuştur. Mareşal *Pétain* bu manevrelerden memnun olduğunu beyan etmiştir.

* * *

Fümijen talimleri de aynı suretle büyük bir alâka uyandırmıştır. ilk tecrübe *Pompey*’de yapılmıştır. Bir fabrikayı tayyareden gizlemek mevzuubahstî. Bu hususta *chlorure de titane* duman çıkartıcı aletleri kullanıldı. Bunlar, 50 santimetre yüksekliğinde tüplerdi. 300 er metro kadar ara ile üç hat üzerine dağıtılmışlardı; sistem fabrikayı saran iki «*bretelle*» ie itmam olunmuştu. Maskelerle mücehhez 403 cü alay efradı, emir alınca tüplerin tu-

(1) *Le Matin* 5 ve 6 IX 1931 (Husûsî istihbar).

(2) Prof. J. Parisot tarafından alınmış fotoğrafidir; (Nancy)

NANCY hava manevraları intibaatından

Bir hasta bakıcı gurubu

**Maske ile mücehhez keşşafklar tarafından
yaralıların toplanması**

NANCY hava manevraları münasebetiyle

**Yaralılara ve gaz musaplarına yardıma âmâde
hasta bakıcılar bir tanesi (*Antiiperit*) maskesiyle
mücehhez olarak**

palarını açtılar. Hasıl olan bulut sür-atla fabrikayı maskeleydi; lâkin maate-essüf kesafeti uzun müddet devam etmedi; bundan başka bu sistem çok pahalıdır. ve istimali pek çok adama ihtiyaç messetmektedir.

Ertesi günü Mareşal *Pétain*, *Malzéville* vadisinde mühendis *Manen*'le benim (1) *Linselles* tecrübeleri üzerine tasavvur ettiğimiz ve *Pont-à-Mousson* demirhanesinin yaptığı cihazın tecrübelerinde hazır bulundu. *Nord* sanayicilerinin teşebbüsü ve yardımları sayesinde icra edilmiş olan *Linselles* tecrübeleri, gerek sisin kesafeti, gerek devamı itibarı ile memnuniyet tevhit etti; hava rasıdı binbaşı *Bergeret*, resmi raporunda şöyle diyor: «İntişar eden bulutun genişliği, 2-3 kilometre mesafede 1200 den 1500e kadar bir mesafede yayılmıştır... Bulut, tam kesafetini muhafaza ederek 5 kilometrelik bir genişlikte teşekkül etmişti... 150 kilo ecza ile tesirinin devamı bir saat kadar süren bir bulut temin olunmuştur.»

Mareşal *Pétain*, bu *Linselles* tecrübeleri etrafında, haklı olarak iki noktayı tenkit etmişti. İlk cihazın ne yendiden doldurulması, ne de uzaktan açılması mümkün olmamıştı. *Pont-à-Mousson* demirhanesinin yaptığı cihaz bu iki noktayı nazardan tamamı ile memnuniyet bahş olmuştur.

* * *

Ne olursa olsun, bu tarzdan veya

(1) Kaymakam *Reboul*

diğer bir tarzdan anlaşılabilir ki, çok yakında, bir düşman hava filosunun bir büyük şehri veya bir senayi merkezini tehdit etmek ihtimali olduğu rasat servisi tarafından haber verilince tehdit altında bulunan şehir veya senayi merkezini, himayeci bir bulutla tayyarecilerin gözlerinden tamamı ile saklamak artık mümkün olacaktır. Hava müdafaası merkezi için rüzgâr istikametine tekabül eden düğmeye basmak kâfi gelecektir. Bu bulutun, himaye edilen mühitin hudutlarını aşacak surette yayılması lâzımdır.; taki düşman tayyarecisi bombalarını rasgele atmaya mecbur olsun. Şayet bulutla örtülmüş olan muntaka, himaye edilen sahayı çok aşmış olursa, denilebilir ki düşman tarafından atılan bombalar, ancak az zarara sebep olabilir.

Bundan daha fazlasını yapmak lâzımdır. Düşman tayyarelerinin rotalarını şaşırtmak, aradıkları işaret noktaları kanalların, ve nehirlerin iltisak noktalarını demir yolu iltisak noktalarını maskeleyerek ve ihtiyaç halinde 1918 de bir «aldatıcı Paris» göstermek için yapmak istediğimiz kabilden bir aldatıcı hedef vücutte getirerek itinerlerini takip etmelerine mani olmak lâzımdır.

Fakat bütün bu tetbirler, büyük şehirlerin ışıkları ihtimamla söndürülmedikçe müessir olamaz. İlk işarettte yalnız şehrin ışıkları söndürülmekle kalmamalı, eşhası hususiye de alınan emre sıkı sıkıya ittiba etmelidir. So-

kaka karşı olan ışıkların gizlenmesi ile iktifa etmemelidir; evlerin arka taraflarının, avluların aydınlık olmasına çok dikkat etmek icap eder. Pek çok ihtiyaç olmyan bütün lambalar hıfzolunmalıdır. Bütün kullanılan lambalar örtülü olmalıdır. *Nancy* tecrübeleri bu noktai nazardan pek muvaffak olmuştur. Harp usullerine alışık olan ve tehlikeyi bilen *Nancy* ahalisi, kendisine verilmiş olan talimata reayyet eylemiştir.

II.

Müşterek himaye tetbirleri

Senelerden beri, iki kişi *Nancy* tıp fakültesinden prof. *Pariset*'la binbaşı *Haura*, bir hava hücumuna karşı *Nancy*'nin müdafaası işi ile iştigal etmektedirler. Kumandanlığa, bu bapta muhtelif hal suretleri teklif eden bir çok raporlar vermişlerdir. Son manevrelerde bu zatlerin tesirleri açıkça hissedilmiştir. Prof. *Pariset* ihtiyat tabib kaymakam olması dolayısı ile, ayrıca, tatbikata nezaret etmiye ve maneveya iştirak edenleri idareye memur edilmiştir.

Şahısların himayesi tetbirlerini tatbik sahasına koymıya memur olanları, iki müdir fikir sevk ve idare etmiştir:

1 — Yardım mümkün olduğu kadar çabuk ve bilâvasıta olmalıdır. Binnetice, tahlis ve yardım müfrezeleri, elemanlarını bütün mahallelere yaymalıdır. Faaliyet mahallerine sür'atle

varınca ilk yardımı edebilirler. Şayet felâket büyükse, tecemmü halinde bulunacak olan ve mümkün olduğu kadar kuvvetli bir halde teşekkül etmiş bulunan umumî ihtiyattan, felâketin mahiyetini tasrih ederek icap eden vesaiti istiyceklerdir. Böyle hareket etmekle, derhal müdahale edilerek, elde mevcut vesait mümkün olduğu kadar az israf edilmiş olacaktır.

2 — Müşterek himaye için vücutte getirilmiş olan sektörler, turuku ve maabir idaresi tarafından organize edilmiş olarak faaliyette bulunmak icap eder. Bir bordumanda gaz ve su borularının patlaması ve lağımların bozulması muhtemeldir. Bunların mümkün olan sür'atle tamiri icap eder. Bu tamir keyfiyeti, ancak müşterek himaye kısımları ile turuk ve maabir idaresinin iştiraki ile faaliyeti temin edildiği takdirde mevkii fiile konabilir.

**

Bunlar, *Nancy*'de tatbik olunan prensiplerdir. Şehir, dört turuk ve maabir kısmına müvazi olarak dört himaye sektörüne ayrılmıştır.

Müşterek himaye vesaiti umumî ihtiyatı, belediye civarında tecemmü etmişti.

Teşkil edilmiş olan müşterek melce'ler üç tipte idi:

Yarahlılar kalabalık olarak gelecekleri ve hasara uğramış yardım sektörleri postalarının tahliyesi neticesi bu kısımların toplanacağı umumî ihtiyat

yardım postası. Burası, bütün bombardumanlara mukavemet edebilmelidir.

Yardım sektörleri postaları: Burada organizatörler mahalli bütün menbalardan azami derecede istifade etmeğe çalışacaklardır.

Bütün mıntakalarda himayeye amade bombarduman melce'leri.

Bu yardım postalarının birinci tipi, yani umumî ihtiyat postası, yaya kaldırımı üstünde ve belediyenin mahzenlerinde tesis olunmuştur. Burası, *ypérite*'leri derhal, yıkamak için düş cihazlarını havi bir ayırma salonu ile biri erkek yaralıları, ikincisi kadın ve çocuklara, üçüncüsü de ağır *ypérite*'lere mahsus üç salondan mürekkeptir. Bir başka salonda müstacel bir ameliyat için lâzım olan bütün cerahî aletlerle asfiksiye karşı iki canlandırma cihazı bulunuyordu. Kayda değer ki, bu cihazlar, *Nancy* gibi bir sanayi mıntakasinda, büyük hizmetler ifa eder ve bir çok gazdan boğulmuşları kurtarmağa yarar. Postanın heyeti mecmuası, zehirli gaze karşı elek teşkil eden kapılarla muhafaza edilmiştir.

Bombarduman halinde, yaralılar ve gazlanmışlar, bombardumandan hemen hemen kat'iyen masun iki mahreçten, belediyenin gayet sağlam mahzenleri alınabilirler. Bütün methaller kum torbaları ile himaye edilmiştir. Bu yeraltı melce'i, yardım yerlerinin taksimatının aynına maliktir. Elle işletilebilen mekanik bir körük, hava verip fena

havayı çıkarabilir. Bir toksimetre, her dakika havayı nesimde mevcut asid karbonik nisbetini kaydeder. İcabı halinde kullanılmak üzere maskeler, elektirik cereyanı kesilince yakılmak üzere petrol lambaları ve hariçle kominikasyonu temin için telefonlar, her tarafta mebzul olarak bulunur.

* *

Salibiahmer Cemiyeti, tabip ceneral *witout*'nun idaresinde ve bütün bu manevrelere iştirak etmiş bulunan marşal *Lyautey*'in rıyastinde, dikkatice beden bir yardım postası temin etmişti. Burada, bilhassa prof. *Parisat* tarafından organize edilmiş olan ilk yardım ekipleri faaliyete hazır bulunuyordu.

Her şeyden evel, horbarduman vukuunda yaralanmışlarla gazlanmışlara yapılacak yardımları ameli ve nazari olarak öğretmek üzere 400 Salibiahmer hastabakıcısına beş konferans verilmişti.

Kumandanlık, yağ terkipli maskelerle mücelhez olan bu hastabakıcılardan ve 16 yaşından yukarı izçilerden mürekkep seyyar takımlar teşkil ve kaza olan yere mümkün olan suratla sevk edebildi.

* *

Nihayet bu yardım postalarının yanibaşında melce'ler vardı. Bu melce'lerin en iyi techiz olunmuşu, *Saint-Léon* kilisesi karşısındaki kız

mektebinde vücade getirilmiş olanıdır. Bu melce'in, kum torbaları ile mahfuz iki methali ve bir muavin çıkma kapağı vardır.

Bu yerlerde, en ağır bombalardan ve en zararlı gazlerden tamamen tahfuz için her şey nazarı itibare alınmıştı. İçlerinde yeraltı melce'leri tesis edilmiş bulunan binaların üstünde, en ağır torpili bile dama değmeden patlatmak için iki madeni ağdan mürekkep tehzizat vardı.

Bu melce'lerde mümkün olduğu kadar saf bir hava bulundurmak için çalışılmıştı. İki elektrik vantilälörü, cereyan kesildiği takdirde elle işletilebilir. Sade kolla hareket eden bir başkası da mevcuttur. Bu cihazlar, borular vasıtası ile binanın çatısından saf hava alırlar. Şayet o sahada hava bozulmuşsa veya havalandırma boruları çatlamışsa, mahalli sıhhiye idaresi, melce'e filtre edici kasalar koymayı temin etmiştir. Şayet filtre kasaları kullanılamaz hale gelirse, müvellidül-humuza tüpleri havayı saatlerle teneffüs edilebilir hale koyacaklardır. Melce'e, asid karboniği suudu nisbetinde massedecek *soude coustique* paketleri konmuştur.

80 kişi için tesis edilmiş olan bu melce'in, başlıca, çocuklar ve ihtiyarlar için sıralarla ve bir kaç tane döşekle mücehhez, adamakıllı mahfuz bir salonu vardır. Yanında, bir muavin yardım yeri vardır ki, burada, daimi surette, bilhassa ilk müdavacı

yapmıya ve melce'e sığınmış kimse-leri temin etmiye memur bir hastabakıcı kadın bulundurulacaktır.

*
* *

Bilhassa *Nancy* gibi bir hudut şehrinde, böyle bir teşkilât derhal yapılamaz. Merkez yardım yerlerinin devamlı surette müteşekkıl ve daima yardıma hazır bulunması zaruridir. Sektör yerlerinin de daimi surette muhafaza edilebilmesi temenni olunur. Bu, ihtimal mühim bir masrafı istilzam eder. Herhalde, bunlara ait mevadın ihtimamla tasnif ve tertip edilmesi her zaman yardım yerlerine nakledilmiye hazır bulundurulması lâzımdır. Müşterek melce'lere gelince, bunların yalnız yerleri tayin olunmalı ve burada kullanılacak mevat yakın bir yerde depo edilmelidir. Sivil ahaliyi korumak için ne yapılabileceğini ve ne yapmak lâzım geldiğini göstermek için olanları, *Saint-Léon* kilisesinde muhafaza etmek ihtimal faydalı olur.

Bilhassa hava müdafaası meseleleri ile iştigale memur edilmiş olan belediye reis muavini ile belediye sıhhiye bürosu müdürü tarafından yapılmış olan bu teşkilât, bir taraftan felâket-zedelerin kurtarılma ve nakil-e-rini, diğer taraftan bu melce'lerin muhafazasını temin için *Nancy* şehri tarafından kullanılan vasıta ve tedbirler diye telâkki olunmıya değer.

Felâket vukuunda, umumi ihtiyatça, bir tahlisiye ve degazaj takımı hemen vukuat mahalline sevk olunmuş-

tur. Bunun terekübü, dar bir usulle tesbit olunmuştur; biri rütbeli on itfaiyeciyi ihtiva eder. Bir arabası ve bir kamyoneti vardır. Bütün efradı *Combinaison huilée* ile mücehhezdir. Buaların altısı *Draeger* cihazına, öbürleri A. R. S. maskelerine maliktiler. Balta, kazma, kürek ve *Vermorel* cihazları ile mücehhez oldukları halde, felâketzedeleri kurtarmaya, yangınların önünü almaya, dezenefte etmiye cahtederler. Baş edemezlerse, umumi ihtiyata müracaat eylerler.

Bütün melce'ler, eski muharip malûller tarafından muhafaza olunmaktadır. Ahaliye himaye olunabileceğini telkin etmek ve onu zaruri tedbirlere riayet ettirmek için bu malûller herkesten daha ziyade bu işin talep ettiği evsafı haizdirler.

III.

*Passif müdafaa teşkilâtına dair
Prof. J. Parisot'un raporu*

Bu vesikanın birinci kısmında, Dr. J. Parisot, Nancy passif müdafaa teşkilâtının başlıca karakteristiklerini tasvir etmekle ve son hava hucumları esnasında bu himaye servislerinin işlemesini izah eylemektedir.

Mumâileyh, «ileride, mütekaddem tecrübelerle yetiştirilmiş mesul sivil servislerin, gayet iyi inkişaf etmiş bir himaye komisyonunun ve bu müdafaa yükünü azami derecede üzerine almak için kâfi miktarda kuvvetli bir

direksiyonun tesisine çalışmaları zaruretinde» ısrar eylemektedir. »Sulh zamanında askeri kumandanlık tarafından bu servislere temin olunabilecek olan geniş mikyasta yardım, hiç şüphe yok, harp zamanında pek çok azalmış olacaktır. İşte o zamandır ki, onların tatbikatının, hazırlanmasının ve maddi vesaitin kifayetsizliği, müdafaa servislerinin birlikte tanzim olunmuş ve disiplinli işletilmesi faaliyete getirilmeleri, bilhassa meş'um olmak tehlikesine maruz kalacaktır.»

Profesör, bundan sonra passif müdafaa personeline adi yangınlar için *Sapeurs-pompier*s bölüğüne, süzgeçli ve tecrit edici cihazlar ve *huile* elbiselerle mücehhez «tahlisiye ve degazaj» denilen hususi itfaiye şubesine, aynı surette maskelerle mücehhez polise nakli kelâm ederek diyor ki:

«Bu personelin yetiştirilmesinin tam olması lâzımgeldiğini burada kayd ve işaret etmek muvafık olur. Fakat, diğer taraftan, böyle yetiştirilmiş insanların onda sekizi silah altına çağırılacak kimselerden olduklarından, şayet onların yetiştirmelerinden istifade edilmek isteniyorsa, *Sapeurs-pompier*s ve polis bölükleri askeri bir sınıf tekleki olunarak, daha iyisi menfaata umumiye namına harp zamanında vazifeleri başında kalsınlar.»

Teskereci tahlisiye servisleri, bir taraftan iki askeri teskereci takımı ile teskere ve teskere taşıyan el arabaları ile mücehhez 16 yaşından yukarı şehir

izcilerinin teşkil ettikleri 40 gönüllü teskerecilerden mürekkep iki ekiple temin olunmuştu.

1931 Kânunusaniinden beri 200 hasta bakıcı kadın bu hususta tam bir talim ve terbiye görmüşlerdi. S.S. B. M. e mensup ve U.F.F. e mensup 12 kişi, harp halinde şehrin himayesi yardım takımlarında hizmet etmeyi resmen taahhüt etmişlerdir.

Mr. *Parisot*, raporunun birinci partisini bitirirken diyor ki;

«Evet, bütün bu organizyonlar, kendi eşkâli içinde çok müterakkı (tipler) arz ediyorlar, şehrin ve ahalinin himayesine ait umumî program içinde alınacak tedbirlerin yalnız bir kısmını teşkil ediyorlar.

Nancy ahalisine ait cihete gelince askeri otorite tarafından yapılan tebligat ve başka memleketlerde bu kabilden manevreler esnasında tatbik olunan metotlar takip olunarak tayyareler tarafından atılmış *tract instructif*lerle vaziyete ağâh bulundurulmuş bu ahali, bu manevreleri büyük bir alâka ile takip etmiştir»

Mr. *Parisot*, raporunun ikinci kısmında, bir «vesikalar dosyası» teşkilini iltizam etmektedir. Bu dosyada, muhtelif sahalarda, passif müdafaa servisleri ile vesaitinin faaliyete getirilmesinde iş görmüş, teşkilâtla işletmenin ıslahına kabiliyetli tadil ve itam olunmuş bütün pratik vesikalar toplanmış olacaktır. Şehir himaye komisyonu. kısa bir müddet zarfında, şeh-

rin şeraitine eyice mutabık bir hakiki «seferberlik dosyası» teşkil edebilecektir.

Mumaileyh bundan sonra, bir yeraltı *abri-type*'i (müdafaa yeri) idamesini istemektedir. Burada, bir çok ecnebi memleketlerde ve bilhassa Lehistan'da olduğu gibi bir müze meşher tesis edilmiş olacaktır, «Bu merkez, ahali için enteresan bir propaganda, bir talim ve terbiye vasıtası haline gelecektir. Mektep çocukları, izciler, hastabakıcılar ve saire, burayı ziyaret ettikleri zaman verilecek kısa izahat, ziyaretçilere ameli olarak gösterilmiş olan tezahürleri teyit edebilecek ve passif müdafaa faal servislerinde teşriki mesaiye davet olunacak olan bu ziyaretçiler için bir talim ve terbiye ve propaganda işi de görebilecektir».

Diğer taraftan, ferdi himayeye ve tahlisiyeye ait mühim alât ve levazım toplanmış ve faaliyete geçirilmişti; bunların bir kısmı ordu tarafından temin olunmuştu. (A.R.S. maskeleri, *huilé* elbiseler ve saire); diğer kısmı belediye ile S.S.B.M. tarafından satın alınmıştı (süzen ve tecrit eden cihazlar ve saire).

«Bu âletlerin hizmete yarar bir halde muhafazası lâzımdır.

«*Sapours-pompriers* antigaz şubesinin de idamesi, müstahdeminin muntazaman talim ve terbiyesinin itmamı ve bütün elzem alât ve edevatla techizi lâzımdır.»

Alınacak nihai tedbirlere gelince,

XVIII

FRANSIZ SIHHIYE
KONGRESİ[1]

Umumi Tababet Cemiyeti ile Sıhhiye Cemiyeti, evvelki seneler olduğu gibi, bu sene de bir sıhhiye kongresi organize etmektedir. Bu kongre, Sıhhiye Vekili Mr. *Blaisot*'un riyasetinde açılacaktır.

Kongre, Cemiyetin 1931 senesi reisi, Tıp akademisi azasından Dr. *Lesage*'ın riyasetinde, Paris'te *Pasteur* enstitüsünün büyük anfiteatrında, 1931 teşrinievvelinin 12-ci pazartesi, 13-cü salı, 14-cü çarşamba ve 15-ci perşembe günleri içtima edecektir.

Programın başında, muharebe gazine karşı sivil ahalinin himayesi meselesi bulunmaktadır.

Bu mesele etrafında şu zevat söz alacaklardır : Hekim-Umumi müfettiş, Tıp akademisi azasından Mr. *Sieur* (Ekisperler komisyonunda Fransız Salibiahmeri Merkez Komitesi Murahhası, muharebe gazine karşı sivil ahalinin himayesi meselesini tetkike memur yüksek muhtelit komisyonun reis vekili); Prof. *Messerli* (Almanyada ve Rusyada seyahat etmektedir); *Miralay de la Rocque* (Hava Müdafaası Birliği); Prof. *Kliny*; *Leclercq* (Lille); Prof. *Duvoir*; (Paris); Prof. *Mazel* (Lyon); Prof. *Parisot* (Nancy); *Miralay Fonjallaz* (İsviçre); Dr. *Boulangier* (Vilâyet Sıhhiye Müfettişi); Kaymakam *Cot* (Gazden boğulmuşlara yardım merkez şefi); *Marcille* (Hastanelerde operatör) Dr. *Arnold*; Dr. *Barbary* (Vilâyet sıhhiye müfettişi).

[1] Le mouvement sanitaire 31/VIII/31 sahife 510.

müdafaa müdürlüğü ile komisyounun düşüncesi, prof *Parisot*'a göre: mümkün olduğu kadar sür'atle şu aşağıdaki noktalarda toplanmalıdır:

a) Şehrin ve civarının melce olabilecek yerlerinin tam olarak tetkiki.

Bu hususta 1914-1918 harbi esnasında yapılanlar yeni esaslara göre tadil edilmelidir; zira muhtemel tecavüz şeraiti, istial edici maddelere karşı olsun, himaye noktai nazarından tadil edilmiş bulunmaktadır.

b) Şehrin her müdafaa kısmı, imdat yeri ve tahlîsize şubesi olarak hazırlanmış bir *abri-type'e* malik olmalıdır. Hususî melce'leri az olan semtler için ihtiyaç halinde, ahali tarafından istifade edilebilmek üzere derhal faaliyete geçilebilecek vesaiti havi bazı müşterek melce'ler temini lâzım gelecektir.

c) Asgari 200 yataklı kabul koğuşları, «müstacel ameliyat» ve saire koğuşları ile bir melce hastane servisi vücuda getirmek keyfiyeti, hastaneler idare komisyonları ile müştereken tetkik olumalıdır.

d) Nehayet, ahalinin aktif ahali (muhafaza ve himaye edilecek, passif ahali (dağılacak ve tahliye olunacak) diye tasnifi hakkında metodik bir etüt derhal ortaya atılmalıdır.

Revue Internationale de la

Croix - Rouge'dan,

Türkçeye çeviren:

Rüveyda İzzet.

Beynelmilel Komite

Hava muharebelerinin tesiratına karşı sivil ahalinin Jüridik himayesi

(Merkez komitelerine 299-cu sirküler)

Cenevre, 25 Eylül 1931

Salibiahmer milli cemiyetleri merkez Komitelerine :

Hammlar, Beyler.

Ancak beş aydanberidir Cenevre'de toplanmakta olan terki Teslihat Konferansının arifesinde, sulh faaliyetine kat'ı surette kendini vermiş olan beynelmilel Salibiahmer, harbin tahdidini ve ilgasını istihdaf eden uyuşmaların arttığını veya kuvvetlendiğini görmekten başka bir şey istiyemez.

Beynelmilel Salibiahmer komitesi tarafından *Brukselles*'de (1928) ve Roma'da (1929) toplatılmış olan ekisperler komisyonları, komitenin meşhur hukukşinaslardan aldığı mutalâalar ve Avrupanın en büyük âlimleri tarafından geçen nisanda Paris'te *Gaz de l'hyppérite*'in vücudunu meydana çıkarılması çareleri hakkında açılmış olan müsabakanın neticeleri göstermiştir ki, bir harp halinde, sivil ahalinin jüridik himayesi, henüz diplomatik

vesait tarafından müessir bir surette teminata malik degildir.

Salibiahmerin XIV üncü beynelmilel konferansı, bu vaziyetin ilâm etmenin ve buna çare olarak en iyi vesaitin tetkik edimesi keyfiyetinin Beynelmilel Salibiahmer Komitesinin vazifesi olduğu kanaatında bulunmuştu. Beynelmilel Komite, vazifesini ifa yolunda, sivil ahalinin hakkı olan emniyeti temin edebilecek yeni itilaflar akdı veya mevcutlarının bu yolda tadil ve itnami hususunun ne gibi vesaitle mümkün olacağını tetkik için, hukukşinaslardan mürekkep bir ekisperler komisyonunun gelecek kânunuevvelin birinde Cenevre'de toplanmasına karar vermiştir.

Binaenaleyh, Beynelmilel Komite, Salibiahmer Cemiyetleri Merkez Komitelerinden, memleketlerinin en meşhur hukuku düvel ve hava harbi mutahas-

sıslarının kânunuevvelin birinci günü ile müteakip günlerinde vukubulacak toplantıya iştiraklarını temin eylemelerini rica eder.

Bu ictimâ, ekisper kimyaker, mühendis ve teknisiyen değil, hukukşinaslardan mürekkep olacağı için, *BruXelles* ve Roma ictimâlarından sarîh surette farklı olacaktır.

Beynelmîl Komite başlıca, reis *M. Huber* tarafından temsil edilecektir.

Komite, bu azâdan başka, münakaşalara iştirak evsafını haiz şahsiyetleri davet hakkını muhafaza eder.

Kendini Beynelmîl Komitenin emrinde tutmak lûtfunda bulunan *bruXelles* ve Roma konferansları Bürosu, birinci gurup ekisperlerin mesaisinin yeni komiteninki ile irtibatını temine davet edilecektir.

Beynelmîl Komite, harbin sivil ahali üzerinde tesirleri gibi mühim bir mesele hakkında, terki teslihat konferansının akdinden evvel Salibiahmer müessesesinin yapabileceği sealahiyetli bir ihtarın faydasını, millî

Salibiahmer Cemiyetlerinin anlıyacaklarını ümit etmiye cüret eyler. Komite, merkez komitelerini 1 Kânunuevvel 1931 tarihinde Cenevreye göndermek tasavvurunda bulundukları ekisperlerin isim ve unvanlarını, en kısa zamanda ve herhalde Teşrinisaninin birinden evvel öğrenirse bahtiyar olacaktır. İki veya daha ziyade Cemiyetin, Cenevre'ye bir kişi göndermekte uzlaşmalarına hiçbir mani yoktur.

Komite konferansın bir kâunuevvelden 5 kânunuevvele kadar in'ikat edeceğini tahmin etmektedir ki, bu bittabi kâtibiumumilik tarafından deruhte olunmuştur.

Bu sirkülere bitişik muhtıra, meselelerin bugünkü vaziyeti hakkında bütün izahatı vermektedir.

Hissiyatı faikamızı lûtfen kabul buyurunuz hanımlar, efendiler.

*Salibiahmer Komitesi N.
Reis Vekilleri*

Dr. G. Patry, P. Chapponnière - Chaix, G. Werner

KARAHİSAR
MADEN SUYU
HERYERDE
BULUNUR

Hilâliahmer haberleri

Osmancık'ın Göney köyünde yananlara yardım

Osmancık'ın Göney mahallesinde zuhur eden yangın neticesinde bir kız çocuğu ve bir kadının da dahil bulunduğu hald bütün eşya ve hayvanlarıyla beraber evleri yanan Mustafa oğlu Miktat ve Ali Ef. lere Cemiyetimizce yardım yapılması talebini havi olarak Osmancık Hilâliahmer Şubesi'nden Merkezi Umumimize gelen 14/11/331 tarihli ve 12 numaralı mazbata okunarak :

Tehvini ıztıraplarına medar olmak üzere Cemiyetimizce beherin yüz Lira verilmek suretile Mumaileyhimaya iki yüz Lira miktarında yardım yapılması karargir oldu.

İntihap tasdiki

Kütahya, Fatih, Cide, Bayındır Merkez ve Şubelerinde yapılan intihapların tasdikine karar verildi.

Mehmet oğlu Halile sun'i ayak yaptırılması

Çankırının Kesecik karyesinden ve pepe oğullarından Mehmet oğlu Halil Efendinin Seddülbahir muharebelerinde sol ayağından mecruh olarak malûl kaldığından bahseden işbu istidası üzerine satış depomuz vasıtasıyla kendisinin sun'i bir ayak yaptırılması karargir oldu.

Karabiğa H. Reisi Süleyman Beye Fahir azalık verilmesi

Mnhasebe Müdürlüğünün işbu müzekkerede mevzuubahs eylediği Karabiğa Hilâliahmer Şubesi Reisi Süleyman Vehbi Beyin, Şubenin tarihi teşekkülü 11 Teşrinievvel 337 tarihinden şimdiye kadar bilâ fasıla mezkûr Şube Reisliğini fabriyen hüsnü ifa eylemiş olduğu neticesine varıldığından mumaileyhe nizamnamei esasının yirmi yedinci maddesine tevfikân fahir azalık unvanı tevcihinin Merkezi umumiye arzı karargir oldu.

Ankarada Hilâliahmer Merkezi Umumisi binası

Siège central du Croissant Rouge - Ankara

Yenizelanda zelzelesi

Yenizelanda'da vukua gelen zelzele münasebetiyle Hilâliahmer tarafından gönderilen yüz İsterling'den dolayı Yenizeland Salibiahmerinden gelen teşekkür mektubu okunarak ıtıla hasıl olmuştur.

* *

Develili Hüseyin oğlu Mehmet
Ef. ye sun'î ayak iymali

Develi Hilâliahmer Şubesi Riyasetinin 18/9/931 tarih ve 65 numaralı derkenariyle Merkezi Umumimize gelen Develi kazasının Tıraşen kariyesinden malûl Hüseyin oğlu Mehmet Ef. nin kendisine bir sun'î ayak yaptırılması hakkında istidası üzerine satış depomuz vasıtasıyla Mumâileyhe bir sun'î ayak yaptırılmasına karar verildi.

* *

Bütçe tasdiki

Bergama, Silivri, Bolu, Serik, Zonguldak, Diyardin, Göynük, Sındırgı, Çal, Kağızman, Nusaybin, Besni, Turgutlu, Ilgaz, İskilip, Mes'udiye, Kalecik, Ereğli (Karadeniz), Devrek, Bartın, Safranbula, Cide Emirdağı Merkez ve Şubelerinin Bütçelerinin tasdikine karar verildi.

* *

İntihap tasdiki

Göynük, Torul, İskilip, Urfa, Tavşanlı, Nusaybin, Posof, Ilgaz, Kalecik, Zonguldak, Tortum, Küre, Tirebolu, Merkez ve Şubelerinde yapılan intihabatın tasdikine karar verildi.

* *

Düzcenin Tavak köyünden Mustafa oğlu Mehmede sun'î ayak yaptırılması

25/11/931

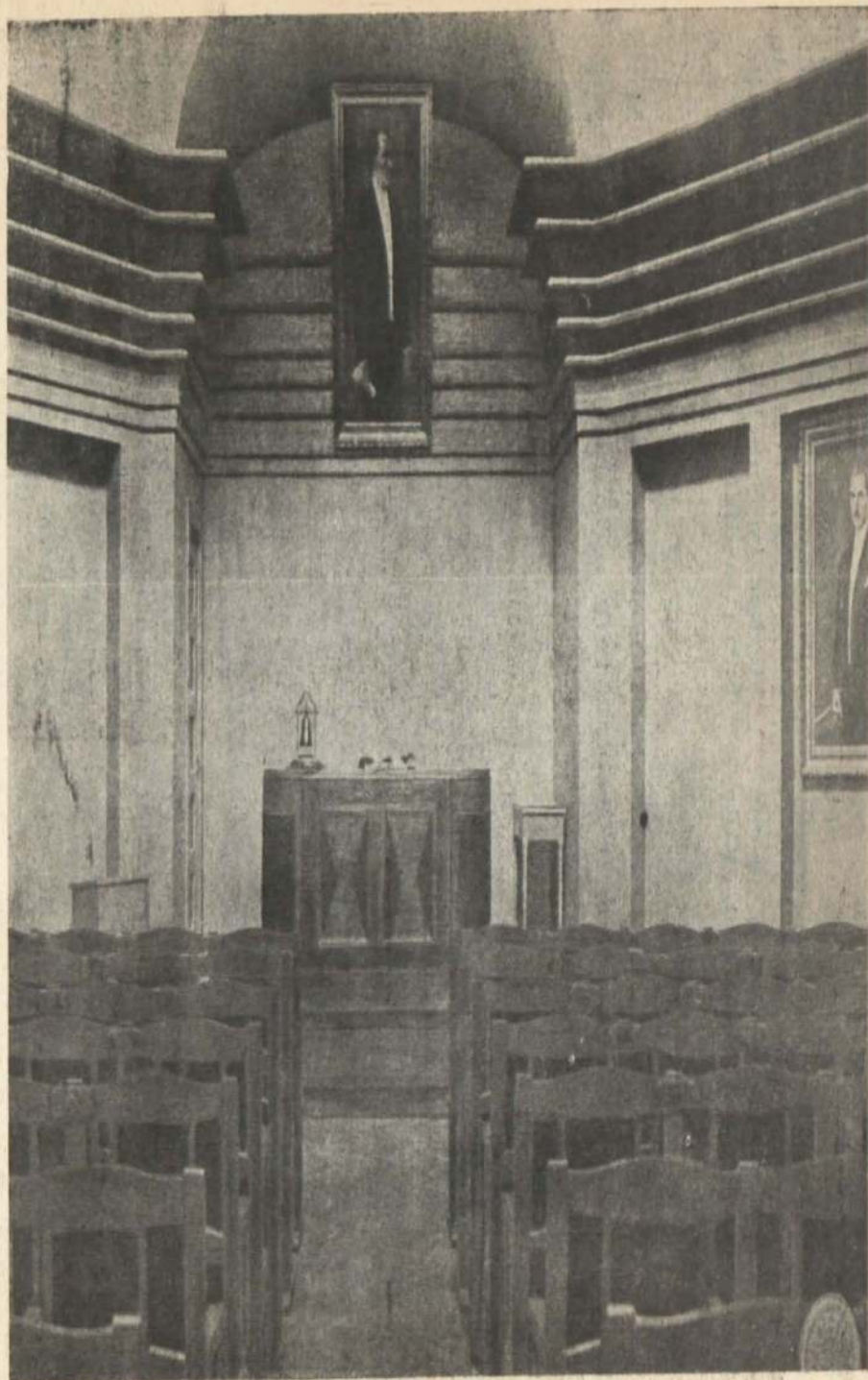
Düzcenin Tavak kariyesinden Mustafa oğlu Mehmet Ef. nin Düzce Kazası kaymakamlığından Merkezi Umumiyemize muhavvel istidası ve mezkûr kariye ihtiyar heyetinin mazbatası okunarak Mehmet Ef. ye Cemiyetimizce bir sun'î ayak yaptırılmasına karar verildi.

* *

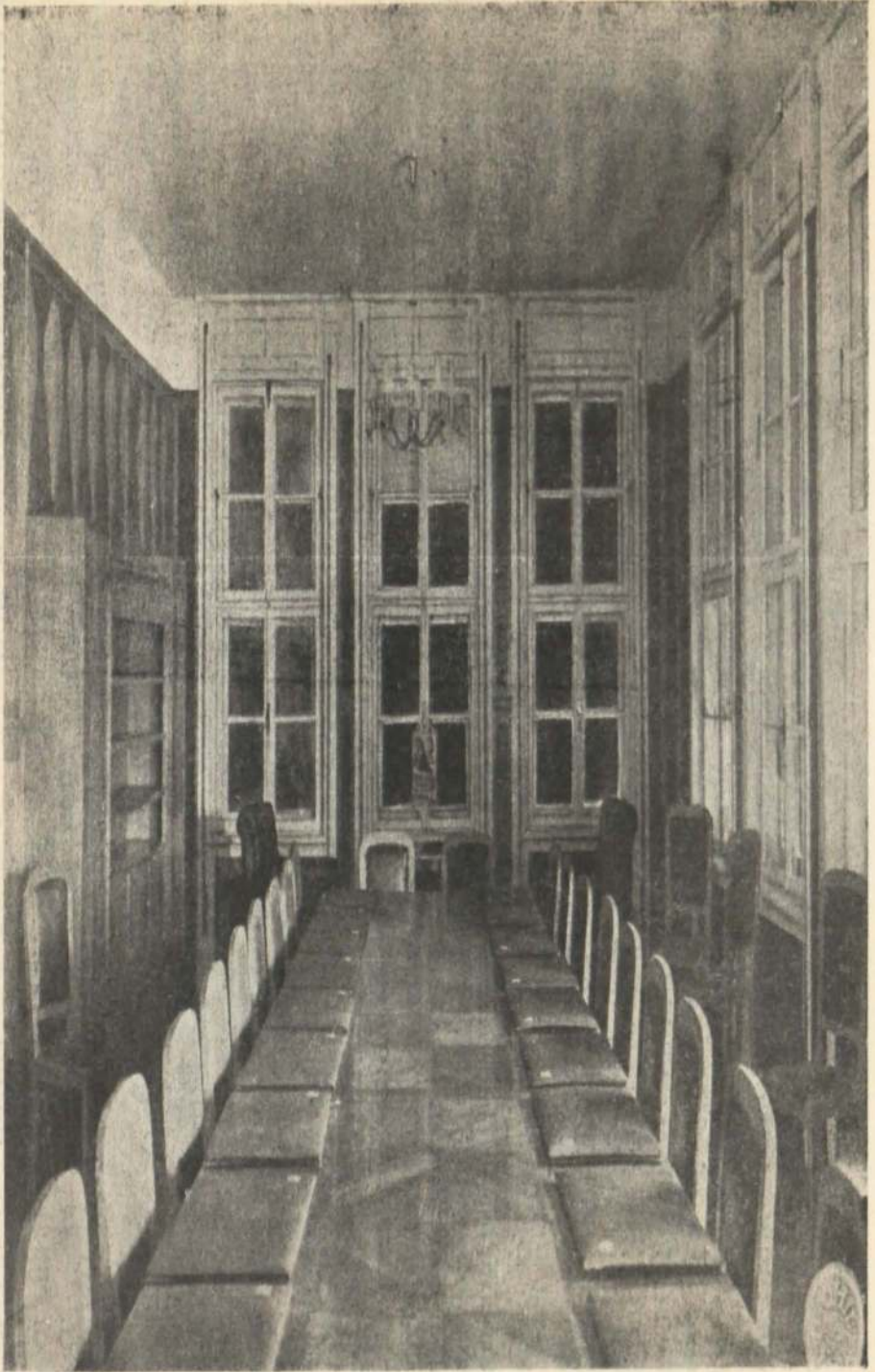
Ermenistan zelzesi için gönderilen para hakkında

Ermenistanda vukua gelen zelzeleden dolayı Hilâliahmer tarafından bir yardım olmak üzere Salibiahmere gönderilen bin adet Türk lirasından dolayı Rus Sefaretinin ve Salibiahmerin teşekkür mektupları okunarak ıtıla hasıl edilmiş ve hıfza karar verilmiştir.

* *

Hilâlahmer heyeti umumiye içtima salonu riyaset kürsüsü
Tribune de salle de réunions de l'assemblée Générale du Croissant Rouge

Hilâlihmer merkezi umumisi içtima salonu
Salle de réunions du conseil du Croissant Ronge

Kemalpaşa seylâpzedelerine 500 lira daha yardım

28/6/931 tarih ve 787 numaralı kararla 300 lira miktarında muavenet yapılan Kemalpaşa kazası seylâpzedelerine daha 500 lira göndermek suretiyle ikinci defa olarak yardım yapılmasına karar verildi.

*
**

Kastamonunun Alpapot köyüne 720 lira ile yardım

31/10/931 tarihinde Ksstamon'un Alpapot köyünde zâhur eden yangın neticesinde bütün eşya ve erzakiyle yanan 4 hane sahibine yardım talebini havi Kastamoyu merkezinden gelen 8/11/931 tarih ve 60/29 sayılı mektup ve merbutları okunarak:

Evlerinin inşasına ve havayıcı zaruriyelerinin teminine medar olmak üzere cemiyetimizce beher hane sahibine otuzar lira verilmek suretile 720 lira miktarında bir muavenet yapılması kararlaştırılmıştır.

*
**

İntihap

Nallıhan, Simav, Urla, Keşan, Dinar, Araç ve Tosya Şubeleri intihabatının tasdikine karar verildi.

*
**

Bütçe

Zonguldak, Küre, İnebolu, Keşan, Nallıhan, Dinar, Simav, Araç, Tosya, Merkez ve Şubelerinin Bütçeleri tasdik edildi.

*
**

Yağmurlardan harap olan Tokat köylerine yardım hakkında

Geçenlerde yağın şiddetli dolu ve yağmurlardan mezruatı harap olan Tokat Vilâyeti köylerine cemiyetimizce yardım yapılması hakkında İktisat Vekâletinden aldığımız 6/8/931 tarih ve 77040/1001/46159 numaralı, Tokat Hilâliahmer merkezi Riyasetinden gelen bilâ tarih ve 45/25 numaralı ve Tokat Meb'usu Hüseyin Beyefendinin gönderdiği 20/10/931 tarihli mektuplar okunarak:

Bu sene memleketimizin her tarafında zuhur eden seylâp ve tuğyan afetleri dolayısıyla mühim yardımlar ifasına mecbur kalarak Bütçesi daralmış olan Cemiyetimize İşbu Vilâyet seylâpzedelerinden en ziyade muavenete muhtaç ve lâyık olanlar Valinin Riyaseti altında teşkil olunacak Hilâliahmer hey'eti, Belediye ve Ticaret Odası azasından teşkil olunacak bir komisyon marifetiile en münasip bir şekilde sarfedilmek üzere ancak 3000 lira miktarında muavenet yapılmasına karar verildi.

*
**

Filistin'de kalmış olan Mustafa ile kızının celbi için para gönderilmesi hakkında

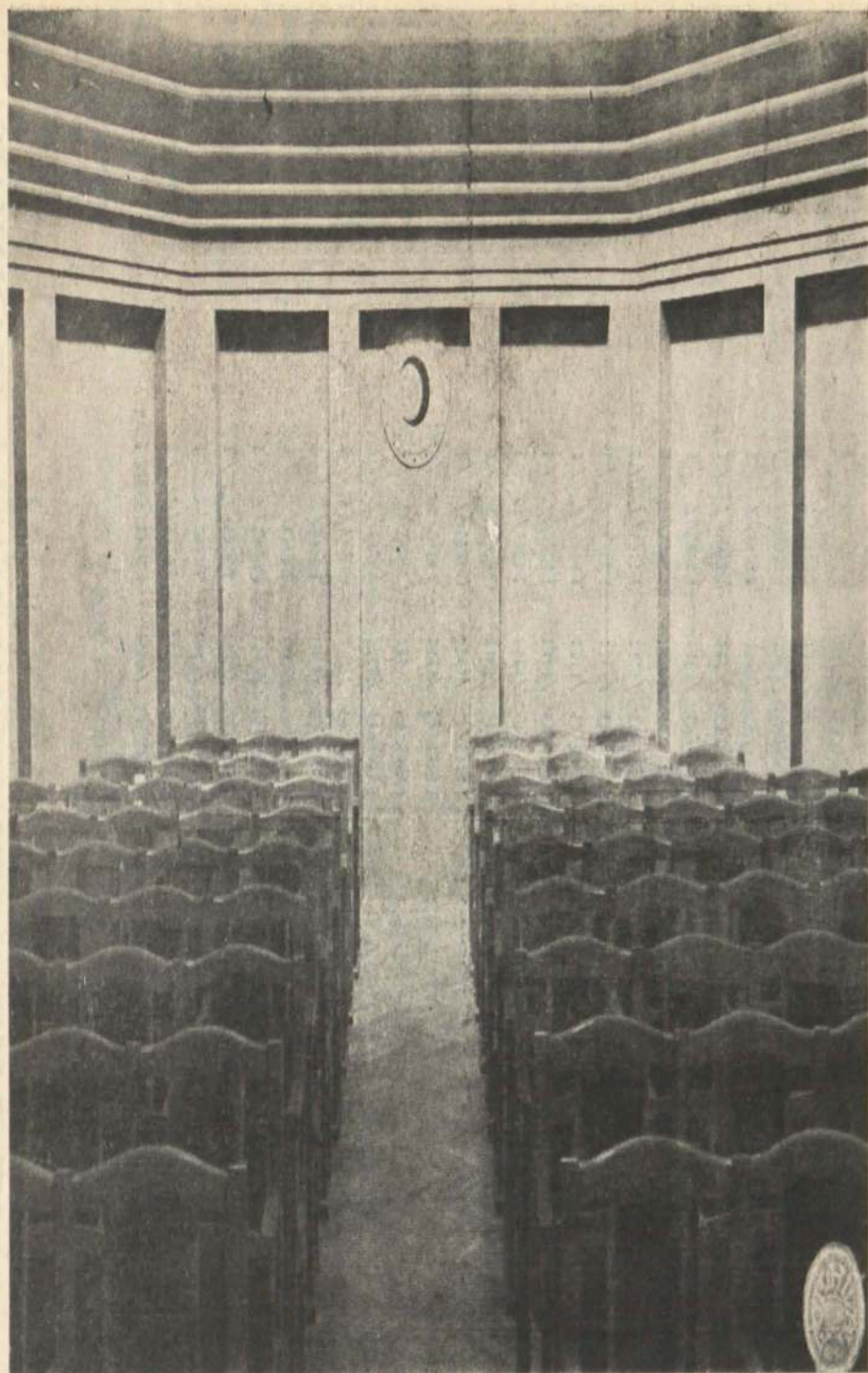
Harbi umumî esnasında ana vatanı iltihak edemiyerek şimdiye kadar Filistin'de kalmış olan esirlerimizden Kırşehirli Mahzur oğullarından Hasan oğlu Mustafanın sekiz yaşında bir kızı

ile berareb memlekete gelmesine medar olmak üzere yol masrafları olan on iki İngiliz lirasının Cemiyetimizce tesviyesine dair olarak Kudüs Konsolosluğundan Merkezi Umumimize gelen 8 Eylül 1931 tarih ve 858/54 numaralı mektup okunarak istenilen 12 İngiliz lirasının mezkûr Konsulösluğa gönderilmek suretiyle Mumaileyhin celbine karar verildi.

Tenbel ile yola çıkma
ayağına engel olur

**Kendisine bir sun'i ayak yaptırılan Develi kazasının
Tırafsan köyünden malûl Mehmet efendi**

Hilâliahmer heyeti umumiyesi içtima salonu
Salle de réunion de l'assemblée Général du Croiesant Rouge

MERKEZ VE ŞUBELERİMİZİN HESAP HULASALARI

İsmi	T a r i h i	Varidat Kuruş	İrsalât Kuruş	Sarfiyat Kuruş
Safranbolu	1/10/929 — 30/ 9/931	35		35
Uzunköprü	1/ 7/931 — 30/ 9/931	7,286	10,000	1,099
Gevaş	1/ 1/931 — 30/ 6/931	10,588	15,000	1,748
Sarayköy	1/ 7/931 — 30/ 6/931	61,529	35,000	13,455
Eruh	1/ 7/929 — 30/ 6/930	2,431		300
Bünyan	1/ 7/931 — 30/ 9/931	2,110	2,525	1,500
Eskişehir	1/ 7/931 — 30/ 9/931	123,571	68,448	40,406
Bulanık	1/ 1/929 — 17/ 9/931	13,665	12,300	620
Nallıhan	1/ 7/931 — 30/ 9/931	9,228		3,572
Kızılcalhamam	1/ 7/930 — 30/ 9/931	13,660		3,587
Beyazarı	30/ 6/931 — 30/ 9/931	13,773		4,341
Mihalıççık	1/ 7/930 — 30/ 9/931	114,864	86,000	20,000
Artuva	1/ 4/930 — 30/ 9/931	56,450	60,312	9,583
Emirdağ	1/ 6/931 — 30/ 9/931	29,270	12,500	12,135
Tokat	1/ 7/931 — 30/ 9/931	2,255	6,930	
Cihanbeyli	1/ 7/931 — 30/ 9/931	240		
Kocaeli	1/ 7/931 — 30/ 9/931	80,393		23,004
Tavas	1/ 7/931 — 30/ 9/931	6,148	7,850	50
Tarsus	1/ 7/931 — 30/ 9/931	36,380	15,000	3,492
Bursa	1/ 7/931 — 30/ 9/931	242,494		123,288
Gemlik	1/ 7/931 — 30/ 9/931	4,294	2,538	2,193
Gümüşhacıköy	1/ 7/931 — 30/ 9/931	21,853	35,000	4,610
Adana	18/ 5/931 — 30/ 9/931	419,656	350,280	280,430
Daday	1/ 7/931 — 30/ 9/931	7,410	11,700	503
Mecitözü	1/ 7/931 — 30/ 9/931	1,680	29,812	193
Ünye	1/ 7/931 — 30/ 9/931	1,000		200
dirne	1/ 7/931 — 30/ 9/931	23,989	3,700	12,104

İsmi	T a r i h i	Varidat Kuruş	İrsalât Kuruş	Sarfiya Kuruş
Eşme	1/ 4/930 — 5/15/931	3,903	6,269	543
Niksar	1/ 4/930 — 30/ 9/931	62,565	41,319	1,024
Zonguldak	1/10/929 — 30/ 9/931	26,497	20,000	3,749
Alucra	1/10/929 — 30/ 9/931	9,653	4,500	3,875
İznik	1/ 7/930 — 30/ 9/93	7,744	5,751	4,103
Besni	1/ 1/931 — 30/ 9/931	6,150	10,000	2,075
Sarıkamuş	1/ 7/931 — 30/ 9/936	13,462		3,846
Balıkesir	1/ 7/931 — 30/ 9/931	25,069	70,000	12,890
Rize	1/ 7/931 — 30/ 9/931	43,966	26,285	6,089
Orhaneli	1/ 4/931 — 30/ 6/931	11,366	10,987	3,321
Gevar	1/ 6/931 — 31/ 8/931	2,408	7,000	65
Arapkir	1/ 6/931 — 31/ 8/931	385		60
Cide	1/ 2/337 — 30/ 6/931	154,635	93,917	150,874
Küre	1/10/929 — 30/ 9/931	12,558	3,600	16,133
Bartın	1/ 7/927 — 30/ 9/931	2,359	3,055	100
Ayaş	1/ 7/930 — 30/ 9/931	13,302		676
İnebolu	1/12/928 — 30/ 9/931	23,323	17,500	4,355
Mersin	30/ 6/930 — 30/ 9/931	178,503	130,000	24,077
Devrek	1/10/929 — 30/ 6/931	44,730	26,320	9,453
Şiran	30/ 6/931	7,240	2,500	
Şarkikarahisar	1/ 7/931 — 30/ 9/931	5,484		693
Pazarcık. Maraş	1/ 7/931 — 30/ 9/931	6,183		8,366
Çivril	1/ 7/931 — 30/ 9/931	15,359	7,288	2,647
Giresun	1/ 7/931 — 80/ 9/931	38,409	20,754	3,387
Trabzon	1/ 7/931 — 30/ 9/931	23,989	70,000	20,926
Ermenak	1/ 1/929 — 30/ 6/931	4,193		450
Sandıklı	1/ 4/930 — 30/ 6/931	6,051	29,000	6,004
	1/ 7/931 — 30/ 9/931	47,221		1,445
Çay	1/ 4/930 — 30/ 9/921	6,545		702
Bucak	1/ 1/931 — 30/ 9/931	9,989	4,188	464
Karahallı	1/ 4/930 — 30/ 9/931	10,899	9,709	3,245

İsmi	T a r i h i	Varidat Kuruş	İrsalât Kuruş	Sarfiyat Kuruş
Uşşak	1/ 4/930 -- 30/ 9/931	177,879	77,900	68,082
Bozkır	1/ 8/931 -- 30/ 9/931	750		2,000
Ordu	1/ 4/930 -- 30/ 9/931	21,528	8,878	8,125
Nusaybin	1/ 7/931 -- 30/ 9/931	15,250	11,635	2,177
Afyonkarahisar	1/ 4/930 -- 30/ 9/931	26,592	49,746	4,592
Araç	1/10/929 -- 30/ 9/931	4,796		1,467
Bolvadin	1/ 4/930 -- 30/ 9/931	15,408		8,700
Gedis	1/ 7/931 -- 30/ 9/931	58		
Çankırı	1/ 1/930 -- 30/ 6/931	55,381	79,048	2,443
İsparta	1/ 7/931 -- 30/ 9/931	14,711	20,000	3,348
Merzifon	1/ 7/931 -- 30/ 8/931		5,200	3,000
Erbaa	1/ 4/931 -- 30/ 9/931	10,820		45
Elaziz	1/ 7/931 -- 30/ 9/931	160,380	80,875	191,950

Haylazın Mah,
Sineğin Balı Olmaz

MÜESSİF BİR ZİYA

Meşrutıyyeti müteakip Hilaliahmer cemiyetinin yeniden ihyası devresinde çalışanlar ve buuu kendisine mukaddes bir mefkûre edinenler arasında hiç şüphesiz Kemal Ömerin ismi hatıralarda ve cemiyetimizin annelerinde hürmet ve takdirle yad olunur. Kemal Ömerin vefatı cemiyetimize İstaubuldan telgrafla bildirildiği vakit bu âni ve ebedi ayrılığın acısı hepimizi mahzun etti. Müteessir etti ağlattı.

Kemal Ömer merhum bir vakitler

gecesini gündüzünü kendi hususi meşgalelerini ihmal ve feda ederek bütün faaliyetini, varlığını cemiyete hasr etmiş idi.

Bu büyük insanen hatırasını hizmetlerini hürmetle taziz ederken çok kederdide ailesini taziyei kendimize bir borç telakki eyleriz.

Kemal Ömer ismi Hilaliahmer âleminde daima yaşayacak ve her vakit rahmette tizkâr edilecektir.

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

İzmir Merkezine mensup Karşıyaka Dispanserinin
1931 SENESİ TEŞRİNİ EVVEL AYINA MAHSUS SİHHİ
İSTATİSTİK CETVELİ

Hastalığın ismi	Çocuk	Kadın	Erkek	Yekûn
Mide hastalıkları	3	12	25	40
Akciyer	0	10	15	25
Kalp	0	10	20	30
İdrar yolu	5	20	35	60
Sinir	0	30	20	50
Göz	4	2	4	10
Kulak, buğaz, burun	0	2	3	5
Sıtma	24	60	70	154
Bağırsak	45	15	20	80
Bağırsak kurtları	15	15	10	40
Zatürree	4	14	12	20
Zatülcenp	3	3	4	10
Romatizma	0	15	35	50
Akciyer veremi	0	20	15	35
Sair âza veremi	0	0	0	0
Firengi	0	0	0	0
Belsoğukluğu	0	0	0	0
Kadın hastalıkları	0	30	40	40
Harici hastalıklar	20		45	95
Sair hastalıklar	0	9	20	50
Bronşit	15	10	15	40
Yekûn :	138	317	368	823

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

İzmir Merkezine mensup İkiçeşmelik Dispanserinin

1931 SENESİ TİFŞİRİNİ SANİ AYINA MAHSUS SİHHÎ CETVELİ

BİR AY ZARFINDA MÜRACAAT EDEN HASTA MİKTARI

Hastalığın ismi	Çocuk	Kadın	Erkek	Yekûn
Mide hastalıkları	3	25	19	47
Akciyer	14	23	8	45
Kâlp	0	6	9	15
İdrar yolu	2	9	8	19
Sinir	0	28	7	35
Bağırsak	11	8	10	29
Cilt	9	13	17	39
Göz	7	6	23	36
Kulak, buğaz	41	52	72	165
Bağırsak kurtları	3	14	8	25
Sıtma	312	465	315	1092
Grip.	4	32	19	55
Zatürre.	1	7	4	12
Zatülcenp.	0	9	5	14
Akciyer veremi.	0	21	17	38
Sair âza veremi.	2	6	2	10
Romatizma	2	39	21	60
Belsoğukluğu	0	9	6	15
Kadın hastalıkları . . . ,	0	20	0	20
Harici hastalıklar	32	65	38	135
Sair hastalıklar	45	214	113	372
Kuş palazı	0	0	0	0
Kızamık	0	0	0	0
Yekûn	486	1071	721	2278

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

İzmir Merkezine mensup Karşıyaka Dispanserinin

1931 SENESİ TEŞRİNİ SANİ AYINA MAHSUS SİHHİ
İSTATİSTİK CETVELİ

Hastalığın ismi	Çocuk	Kadın	Erkek	Yekûn
Mide hastalıkları . . .	5	25	20	50
Akciyer	0	0	0	0
Kâlp	0	6	4	10
İdrar yolu	0	20	10	30
Sinir	0	40	34	74
Göz	2	1	2	5
Kulak, buğaz, burun . .	0	0	0	0
Sıtma	25	40	35	100
Bağırsak	25	10	15	50
Bağırsak kurtları	11	6	3	20
Zatürre.	1	6	8	15
Zatülcenp	0	4	6	10
Romatizma	5	15	20	40
Akciyer veremi.	0	6	4	10
Sair âza veremi	0	0	0	0
Firengi.	0	0	0	0
Belsoğukluğu	0	0	0	0
Kadın hastalıkları . . .	0	32	0	32
Harici haetahklar	10	20	10	40
Sair hastahklar	0	0	0	0
Bronşit	20	40	30	90
Yekûn :	104	211	201	316

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

İzmir Merkezine mensup İkiçeşmelik Dispanserinin

1931 SENESİ TEŞRİNİ SANİ AYINA MAHSUS SİHHÎ CETVELİ

BİR AY ZARFINDA MÜRACAAT EDEN HASTA MİKTARI

Hastalığın ismi	Çocuk	Kadın	Erkek	Yekûn
Mide hastalıkları	2	13	10	30
Akciyer	41	38	24	103
Kalp	0	7	15	22
İdraryolu	1	9	5	15
Sinir	0	19	9	28
Bağırsak	12	11	8	31
Cilt	24	12	10	46
Göz	9	8	12	29
Kulak, buğaz	43	78	51	172
Bağırsak kurtları	3	9	6	18
Sıtma	127	262	146	535
Grip	21	40	22	83
Zatürree	1	3	4	8
Zatülcenp.	0	4	8	12
Akciyer veremi	0	27	13	40
Sair âza veremi	1	3	2	5
Romatizma	0	39	23	62
Belsouklugu	0	7	3	10
Kadın hastalıkları	0	25	0	25
Harici hastalıklar	29	32	37	98
Sair hastalıklar	54	178	118	350
Kuş palazı	0	0	0	0
Kızamık	0	0	0	0
Yekûn	368	829	526	1723

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER MECMUASI ANKARA

PARTIE FRANÇAISE

Table des matières de la partie Turque

1. — Hygiène morale, prenez soin de vous-même.
 2. — La civilisation sans morale est condamnée à la décadence.
 3. — Effort de générosité et d'affection.
 4. — Messieurs, qu'est-ce donc que nous faisons et qu'est-ce donc que nous donnons, pour pouvoir vous dire : donnez et faites.
 5. — Protection des populations civiles contre les dangers de la guerre aéro-chimique par des instruments diplomatiques ; ainsi que la protection des populations civiles contre la guerre chimique. (De la Revue Internationale de la Croix-Rouge).
 6. — Nouvelles du Croissant-Rouge.
-

Table des matières de la Partie Française

1. — Un aperçu historique sur le Croissant-Rouge à l'occasion de la onzième année de sa Revue.
 2. — Rapport (Suite).
 3. — Les Nouvelles du Croissant-Rouge.
-

Un Aperçu Historique sur le Croissant-Rouge à l'occasion de la onzième année de sa revue

Avec son numéro précédent la Revue du Croissant-Rouge était entrée dans sa onzième année.

Certes ce n'est pas une bien longue période que onze ans, aussi bien n'est-ce pas l'époque depuis laquelle travaille le Croissant-Rouge, celui-ci a en effet son cinquantenaire il y a quatre ans.

Mais l'anniversaire d'une œuvre comme celui-ci, pour jeune qu'elle soit, vaut la peine qu'on s'y arrête.

Fondée en 1921 cette Revue se proposait de faire connaître aux lecteurs l'activité du Croissant et de la Croix-Rouges et d'être en même temps l'organe de propagande de la Société. Propagande utile entre toutes puisqu'elle a pour but de pousser les hommes à l'entraide et à la charité ; et quel meilleur moyen pour encourager le public dans cette voie, si ce n'est en lui montrant ce qui s'y fait déjà, ce que par conséquent il peut faire aussi.

Mais le Croissant-Rouge ne s'entient pas là, encouragé par la confiance qui lui est faite et le succès obtenu par ses actes et ses publications, il fait imprimer et distribuer, certain de faire œuvre utile, des articles d'hygiène et de sociologie, ainsi que des écrits susceptibles d'intéresser et d'éduquer la jeunesse ; car une des principales préoccupations du Croissant-Rouge est de contribuer à l'éducation des jeunes, puisqu'en somme c'est d'eux que dépend l'avenir et qu'ils ne seront eux mêmes que ce qu'en aura fait la pédagogie à laquelle ils auront été soumis.

Aussi le Croissant-Rouge de même que la Croix-Rouge, met-il tout en œuvre pour instruire et éclairer l'enfance, en dehors, des publications qui lui sont dévolues, on s'occupe en moment de fonder une Section du Croissant-Rouge de la Jeunesse.

À l'occasion de la célébration de cet anniversaire, nous ne pensons pas

qu'il soit inutile de présenter à nos lecteurs un rapide aperçu de l'histoire de notre Société en même temps que de l'activité qu'elle a déployée depuis sa fondation jusqu'à nos jours.

En 1863 fut fondée à Genève une «Société d'Utilité Publique» dont le but était de porter secours aux blessés, en temps de guerre, seulement pour que son action fût efficace il fallait que la neutralité des blessés et du service sanitaire en temps de guerre fut reconnue; c'est à cet effet que l'on réunit à Genève en 1864 une Conférence Internationale qui réunit seize Etats et qui approuva ces propositions. La Convention de Genève applaudie et ratifiée par tout le monde civilisé est le fruit de cette Conférence.

Une année plus tard, en 1865, l'Empire Ottoman apposa sa signature à la Convention, sans plus s'en occuper.

En 1867, lors de l'exposition de Paris et des congrès de médecine qui se réunirent en cette occasion, le Dr. Abdullah bey délégué de l'Empire voyant de près les sociétés de Croix Rouge Européennes fut persuadé que de telles institutions seraient utiles à son pays, aussi rentré en Turquie il entreprit d'en fonder une. A l'appel qu'il lança 70 adhérents répondirent, parmi lesquels 43 médecins et les plus hautes personnalités de La ville mais pour passer à l'action il fallait

à la Société la sanction du Gouvernement et cela tardait.

Malheureusement le Dr. Abdullah bey décéda, sans avoir vu à l'œuvre cette société qu'il avait créée.

Ce ne fut que pendant la guerre de l'Empire avec la Serbie et le Monténégro, en 1876, sur les instances du président de la Société Genevoise, que l'on se décida à activer les formalités et que l'on fonda la Société de secours aux Blessés et Malades Militaires, qui devait devenir plus tard la Société du Croissant Rouge Turc, dont l'Emblème au lieu d'être une croix fut un croissant admis par les belligérents après quelques échanges de vues. Enfin le 14 avril 1877 la Société était définitivement constituée.

Cette constitution coïncide avec la Guerre Turco-Russe, immédiatement on entre en activité, les armées manquaient presque de service sanitaire, par un appel lancé dans les pays Musulmans on recueille l'argent nécessaire pour l'achat du matériel sanitaire de l'armée, pour établir des ambulances mobiles et permanentes et pour entretenir des médecins au service de l'armée.

La guerre achevée le Sultan fit cesser l'activité du Croissant Rouge, et ses représentants mirent en dépôt à la Banque Ottomane les fonds qui restaient.

La Société ne recommence à

travailler qu'en 1897 avec la guerre contre la Grèce; cette fois comme la précédente, on fournit l'armée en matériel sanitaire, et de plus on équipe deux navires hopitaux.

Encore une fois les hostilités terminées l'action du Croissant Rouge est entravée par le Sultan. Pourtant en 1917 la Turquie est représentée à la conférence de Londre par le Dr. Bessim Omer pacha, et malgré les efforts de certaines personnes qui voulaient ranimer l'action de la Société, celle ci demeura stérile jusqu'à la Constitution de 1908, époque à laquelle le Croissant Rouge se constitue définitivement et depuis laquelle son activité infatigable ne devait plus cesser.

Pendant la Guerre de Tripolitaine on crée des hopitaux à Tripoli, Bengazi et Homous, c'est au cours de cette période que furent fondés le Comité des Dames du Croissant Rouge plusieurs succursales de la Société en province, ainsi que la Médaille du Croissant Rouge.

Avant même que prenne fin la Guerre de Tripolitaine, la Guerre Balkanique éclate, ici de concert avec les Croix et les Croissant Rouges étrangers, le Croissant Rouge Turc fonde dix huit hopitaux pour les blessés et trois pour les réfugiés, il envoie aussi sur les champs de batailles des missions sanitaires.

Puis c'est la Guerre Générale qui

ébranlant le Monde, le courbera sous l'effort quatre années durant; mais ici encore le Croissant Rouge sera à la hauteur de sa tâche.

On crée des hopitaux sur tous les fronts, aux Dardanelles, en Syrie, au Caucase et partout en Anatolie, à Stanboul au fur et à mesure que le besoin s'en fait sentir on transforme en hopitaux les lycées et divers établissements de la ville qui pouvaient s'y prêter; il est encore créé à Brousse un établissement pour les convalescents.

Une des compagnes habituelles de la guerre est l'épidémie il fallut lutter contre elle et l'enrayer avant qu'elle ne prenne de l'extension, pour cela on institua des dispensaires et l'on envoya des laboratoires partout où le besoin s'en faisait sentir.

Pour les prisonniers, en même temps qu'il pourvoyait aux besoins matériels et sanitaires de ceux internés en Turquie, le Croissant Rouge servit, avec l'aide des pays neutres d'intermédiaire entre les prisonniers Turcs internés à l'étranger et leurs familles, en facilitant le passage des lettres et des paquets qui leur étaient destinés.

A l'intérieur, parallèlement à l'Assistance publique, le Croissant Rouge crée des soupes populaires pour les indigents, il vient en aide aux malades aux victimes des tremblements de terre, des incendies et des inonda-

tions; tandis que le Comité des Dames ouvrait des ateliers de couture ou étaient confectionnés le linge et les vêtements nécessaires aux blessés et aux prisonniers, on y fit même du linge de luxe qui fut vendu au bénéfice des nécessiteux.

À l'armistice la Société constate qu'elle a dépensé 19 millions de Livres Turques durant cette période.

Avec la fin de la Guerre Générale commence pour la Turquie la Lutte pour l'Indépendance.

En face d'un Gouvernement désorganisé, c'est le Croissant Rouge qui va pour pourvoir, au moins en partie, à l'entretien des hôpitaux, au rapatriement des prisonniers et aux besoins sanitaires de l'armée.

En Anatolie c'est encore à notre Société qu'incomba la tâche d'aider à l'entretien du service sanitaire, d'organiser des cantines dans les gares et les cantonnements, et malgré les difficultés auxquelles il était en butte, il ne se laissa pas un moment rebuter.

Il envoya dans la mesure du possible, au Gouvernement National qui se trouvait alors presque complètement isolé, des lits, des médicaments et du linge.

C'est pendant cette période que commence la publication de notre Revue.

Depuis la fin de cette dernière guerre le pays est entré dans une ère

d'activité réparatrice, à laquelle devait naturellement concourir le Croissant Rouge.

On s'occupe d'abord de la réparation des régions dévastées, du rapatriement et de l'installation des émigrés et des prisonniers, on secourt les victimes des tremblements de terre des inondations et des incendies.

En dehors de cela le Croissant Rouge vient Journallement en aide aux indigents, c'est à lui que s'adressent ceux qui sont dans le besoin, c'est sous sa poussée que sont entreprises les recherches sur les personnes disparues durant la guerre, c'est encore lui qui vient en aide aux familles nombreuses.

Aujourd'hui la Société possède dans tout le pays 747 succursales des maternités et des dispensaires dont l'action se fait sentir à chaque instant.

Nous croyons utile de Joindre ici, à titre de renseignement un aperçu des sommes dépensées durant ces deux dernières périodes c'est à dire de 1919 à 1931.

Pour ceux qui souffrent de la faim: 1 123 542 Ltqs.

Pour les hôpitaux, dispensaires, et les services sanitaires 1000 718 Ltqs.

Aide aux services sanitaires durant la Lutte Nationale 472 172 Ltqs.

Aide pour l'établissement des émigrés: 616 954 Etqs.

Pour les victimes tremblements de terre: 211 448 Ltqs.

Pour les victimes des inondations: 160 821 Ltqs.

Pour les victimes des incendies: 59 174 Ltqs.

Aux prisonniers: 119 846 Ltqts.

Divers: 2 571 Ltqs.

Lutte contre la Peste et la Malaria 5 571 Ltqs,

En Joignant à ces sommes les aides apportées en matériel fourni aux service sanitaire militaire, aux hopitaux réginaux aux émigrés dans le besoin, sous forme de médicaments, matériaux sanitaire vêtements, tentes, en même temps que la nourriture

fournie aux enfants pauvres des écoles; on obtient le total de (7 902 892) Ltqs.

Il nous faut encore noter que le Croissant Rouge a ouvert une école d'infirmières, et qu'il envoie en Europe et en Amérique celles dont il veut parfaire la formation.

Ainsi qu'on peut le voir par cette rapide esquisse, le Croissant Rouge qui n'existe que par le soutien apporté par les particuliers, franchissant la limite qu'il s'était assignée au début, progresse, quelles que soient les difficultés qu'il rencontre; vers son but d'entraide sociale.

A. H.

Les Nouvelles du Croissant-Rouge

Il a été arrêté Par le Comite de la direction du conseil général de Croissant Rouge du 19/10/931, que:

Les budgets succursales de Silivri, Bolu, Serik, Zonguldak, Diyadin, Göynük, Sındırgı, Çal, Kağızman, Nusaybin, Besni, Turgutlu, İlgaz, İskilip, Mes'udiye, Ereğli, (Mer Noire), Devrek, Bartın, Safranbolu, Cide, Emirdağ sont approuvés

Les elections des Centres et des Succursales de Göynük, Torul, İskilip, Urfa, Tavşanlı, Posof, İlgaz, Kocatepe, Zonguldak, Tortum, Küre et Tirebolu, sont approuvées.

Suivant la requête qui nous est parvenue avec la note du 18/9/1931 No. 65 adressée à notre Siège Central par la Succursale du Croissant Rouge de Develi, demandant qu'il soit fait une Jambe artificielle pour l'invalidé Hüsein oğlu Mehmet efendi de la commune de Tıraşan du district de Develi il a été décidé qu'il lui serait fait faire par

l'entremise de notre dépôt de vente une Jambe artificielle.

Après lecture de la lettre du Ministère de l'economie datée du 6/8/931 et numérotée 77040/1001/45189 de celle non datée portant le No. 48/25 de la Direction du Croissant Reuge de Tokat, de datée du 20/10/931 envoyée par Hüsein Bey député de Tokat, demandant qu'il soit accordé une aide de la part de notre Société aux villages du vilayet dont la culture a été détruite par les fortes pulies et grêles survenues dernièrement.

Notre Société dont le budget s'est trouvé amonidri pour s'être trouvée dans l'obligation d'accorde des aides importantes, à cause des inondations survenues dans toutes les parties de notre paysa décide d'accordé aux plus méritants de ces sinistrés une aide de 3000 Ltqs. qui sera répartie de la façon la plus utile par une Commission du Croissant Rouge réunie sous la présidence du Gouverneur de Vilayet, et formée des membres des Conseils Mu-

nicipaux et des Chambres de Com
merces.

* *
*

Hasan oğlu Mustafa natif de Kirşehir et sa fille n'ayant pu réintégrer la Mère Patrie durant la Grande Guerre était demeuré en Palestine Jusqu'à présent; il nous a été demandé 12 Sgt pour leurs frais de route, par une lettre datée du 8/9/1931 numérotée 858/54 envoyée à notre Siège Central par le Consulat de Turquie à Jérusalem, il a été décidé après lecture de cette lettre d'envoyer les 12 Sgt demandées au sus-dit Consulat pour le rapatriement des dites personnes.

* *
*

Il a été, décidé par l'arrêté dn 28/6/1931 No. 787, d'envoyer une deuxième aide de 500 Ltqs. aux éprouvés des inondations du district de Kemalpaşa qui avaient déjà reçu une aide de 300 Ltqs.

* *
* *

Après lecture de la lettre du Centre de Kastamonu, datée du 8/11/1931 No. 60/29, proposant que soient secourus les propriétaires des 24 maisons du village d'Alpagot qui ont été brûlées avec tout leurs mobiliers et provisions, il a été d'accordé une aide de 720 Ltqs. soit 30 Ltqs. Pour chacun, afin qu'il

soit pourvu à leurs besoins immédiats et à la reconstruction de leurs habitations.

* *
* *

Les élections des succursales de Nallihan, Simav, Urfa, Keşan, Dinar, Araç, Besni, et Tosia ont été approuvés.

* *
* *

Les budgets des Centres et des Succursales de Zonguldak, Simav, Küre, İnebolu, Keşan, Nallihan, Dinar, Araç, Tosya, ont été approuvés.

* *
* *

Il a été décidé, de conserver, connaissance en étant prise, les lettres de remerciements envoyées par l'ambassade de Russie et la Croix Rouge Russe pour l'envoi des 1000 Ltqs. par le Croissant Rouge à la Croix Rouge, à l'occasion du tremblement de terre survenu en Arménie.

* *
* *

Il a été pris connaissance de la lettre de remerciements adressée par la Croix Rouge de Nouvelle Zelande pour les 1000 Ltgs. envoyées par le Croissant Rouge à l'occasion du tremblement de terre survenu en Nouvelle Zelande.

* *
* *

Tableau de Statistique hygiénique du dispensaire
« İKİTCHECHMELİK » du Comité du Croissant - Rouge
Turc de Smyrne

Octobre 1931

	Enfants :	Femmes :	Hommes :	Total :
1 — Maladies de l'estomac	3	25	19	47
2 — „ des poumons	14	23	8	45
3 — „ du cœur	0	6	9	15
4 — „ des voies urinaires	2	9	8	19
5 — „ des nerfs	0	28	7	35
6 — „ des intestins	11	8	10	29
7 — „ des peaux	9	13	14	39
8 — „ des yeux	7	6	23	36
9 — „ des oreilles et du larynx	41	52	72	165
10 — „ des vers intestinaux	3	14	8	25
11 — Malaria	312	465	315	1092
12 — Grippe	4	32	19	55
13 — Pneumonie	1	7	4	12
14 — Pleurésie	0	9	5	14
15 — Tuberculose pulmonaire	0	21	17	38
16 — „ des autres organes	2	6	2	10
17 — Rhumatismes	0	39	21	60
18 — Blennorrhagie	0	9	6	15
19 — Maladies des organes génitaux de la femmes	0	20	0	20
20 — Maladies externes	32	65	38	135
21 — Divers	45	214	113	372
22 — Rougeole	0	0	0	0
Total	486	1071	721	2278

Statistique du dispensaire « KARCHIYAKA » du Comité
du Croissant - Rouge Turc de Smyrne

Octobre 1931

	Enfants :	Femmes :	Hommes :	Total :
1 — Maladies de l'estomac . . .	8	12	25	40
2 — „ des poumons . . .	0	10	15	25
3 — „ du cœur . . .	0	10	20	30
4 — „ des voies urinaires .	5	20	35	60
5 — „ des nerfs . . .	0	30	20	50
6 — „ des yeux . . .	4	2	4	10
7 — Maladies des oreilles et du larynx	0	2	3	5
8 — Malaria . . .	24	60	70	154
9 — Maladies des intestins . . .	45	15	20	80
10 — Pneumonie . . .	4	14	12	30
11 — Pleurésie . . .	3	3	4	10
12 — Rhumatismes . . .	0	15	35	50
13 — Tuberculose pulmonarie . .	0	20	15	35
14 — „ des autres organes . .	0	0	0	0
15 — Syphilis . . .	0	0	0	0
16 — Blénnorrhagie . . .	0	0	0	0
17 — Maladies des organes génitaux de la femmes	0	40	0	40
18 — Maladies externes . . .	20	30	45	95
19 — „ diverses . . .	0	9	20	29
20 — „ des vers intestinaux	15	15	10	40
21 — Bronchite . . .	15	10	15	40
Total	138	317	368	823

Statistique du dispensaire « İKİÇEHMELİK » du Comité
du Croissant Rouge Turc de Smyrne

Novembre 1931

	Enfants:	Femmes:	Hommes:	Total:
1 — Maladies de l'estomac	5	25	20	50
2 — „ des poumons	0	0	0	0
3 — „ du coeur	0	6	4	10
4 — „ des voies urinaires	0	20	10	30
5 — „ des nerfs	0	40	34	74
6 — „ des yeux	2	1	2	5
7 — Maladies des oreilles et du larynx	0	0	0	0
8 — Malaria	25	40	35	100
9 — Maladies de intestins	35	10	15	50
10 — Pneumonie	1	6	8	15
11 — Pleuresie	0	4	6	10
12 — Rhumatismes	5	15	20	40
13 — Tuberculose pulmonarie	0	6	4	10
14 — „ autres organes	0	0	0	0
15 — Syphilis	0	0	0	0
16 — Blénnorrhagie	0	0	0	0
17 — Maladies des organes génitaux de la femmes	0	32	0	32
18 — Maladies externes	10	20	10	40
19 — „ diverse	0	0	0	0
20 — „ des vers intestinaux	11	6	3	20
21 — Maladie des peaux	0	0	0	0
22 — Bronchite	20	40	30	90
Total	104	271	201	576

Suite du rapport de l'exercice 1931

CHAPITRE IV

Le Siège Central et ses Dépendances

Nous croyons de notre devoir de relèver encore une fois dans ces lignes, avec gratitude, la précieuse aide, chaque jour plus féconde, que nos dépendances nous prêtent en vue de seconder notre Siège Central dans ses efforts pour arriver aux buts humanitaires qu'il s'est proposé d'atteindre.

Observant scrupuleusement, dans l'accomplissement de leur devoir, les dispositions du Statut Organique de la Société, les efforts que ne cessent de déployer nos dépendances pour augmenter les recettes et le nombre des adhérent, procèdent d'un zèle qui mérite une mention toute spéciale.

La régularité avec laquelle elles envoient au Siège Central la part convenue de recettes réalisées, l'emploi intelligent qu'elles font, des disponibilités dans l'œuvre d'assistance aux personnes reconnues vraiment nécessiteuses, ont considérablement contribué à la réalisation des aspirations de notre Société.

Avant de vous soumettre un ex-

posé de l'activité de nos dépendances pendant la période que nous occupe, nous croyons devoir mettre en évidence les raisons pour lesquelles certaines de ces dernières n'ont pu s'assurer des recettes en rapport avec leur importance locale. Ceci provient de ce que, depuis quelques années, la production agricole n'a pas justifié les prévisions, et que dans certaines régions éprouvées par des calamités publiques, telles que les inondations etc., le potentiel de bénéfice de la population en a été accidentellement amoindri.

Nous espérons fermement que l'apport des années à venir, nous permettra de nous dédommager des moins-valeurs que nous venons de signaler. En effet, ainsi qu'il vous sera aisé de le constater par l'examen du tableau annexé au présent Rapport, en compensation des moins-valeurs enregistrées par quelques uns de nos Comités Centraux, certaines succursales, voire celles des communes, ont fourni, comparativement aux années antérieures,

des plus-values que ne saurait expliquer leur situation locale et commerciale.

Nous avons tout lieu de croire que par l'effet de l'intérêt que les Conseils d'Administration de nos dépendances portent à l'œuvre de la Société, et de l'activité qu'ils ne cessent de déployer dans ce domaine, l'œuvre d'assistance et de secours pourra s'exercer sur une plus grande échelle.

L'activité dont font preuve les comités actifs de nos dépendances, l'intérêt et la sympathie que le peuple témoigne à la Société, l'empressement et la régularité avec lesquels nos membres, consciencieux de l'obligation humanitaire et patriotique qu'ils ont contractée, versent leur cotisation et font des libéralités, enfin la marque de reconnaissance que les populations éprouvées par la sécheresse et dont notre Société a soulagé la misère nous ont donnée en nous cédant, pendant les années de bonne récolte, sans qu'aucune suggestion leur ait été faite, la part qu'elles ont prélevée sur leur moisson, nous autorisent à considérer comme imminente la réalisation de nos espoirs. Bref, en renouvelant encore une fois nos remerciements à l'adresse de nos dépendances qui s'en tiennent jalousement aux prescriptions du Statut Organique, se font un devoir de maintenir intactes la dignité et la réputation dont

jouit notre Institution, et qui prodiguent leur précieuse assistance à l'œuvre de la Société, nous vous soumettons ci-dessous un aperçu de leur activité.

Comité Central d'Adana. — Continuant son activité fructueuse, cette dépendance a su réaliser pendant la période envisagée, un total de recettes s'élevant à Ltqs. 15.700 dont Ltqs. 6.800 ont été expédiées à notre Siège Central. Des centaines de malades sont soignés dans le dispensaire réservé au traitement des indigents et qui est dirigé par ce Comité Central.

Nous nous faisons un devoir de présenter ici nos remerciements au Conseil d'Administration et au Comité Central qui consacrent leur temps et leur activité à l'œuvre du Croissant-Rouge.

Comité Central d'Ankara. — Ses recettes ont été de Ltqs. 4.764 dont Ltqs. 6.840 expédiées au Siège Central. L'activité déployée par le Conseil d'Administration et par le Comité Exécutif mérite d'être signalée avec satisfaction. Nous formulons des vœux pour que les honorables dirigeants et membres continuent de déployer les mêmes efforts précieux avec la conscience qu'ils ont de la partie de l'œuvre humanitaire et bienfaisante de la Société.

Comité Central d'Aidin. — Cette dépendance a su réaliser 11.424 Ltqs. de recettes dont elle a expédié Ltqs.

4.593 au Siège Central. Grâce à l'activité inlassable du Conseil d'Administration le nombre des adhérents a accusé une notable augmentation et, le Vali en tête, tous les fonctionnaires du Vilayet se sont fait inscrire comme membres. L'importance que ce Comité Central et ses succursales ont attribuée au principe de l'augmentation des adhésions et les succès qu'ils ont obtenus dans ce domaine, méritent d'être signalés, comme exemples édifiants, aux autres dépendances.

Avec les fonds réservés au secours locaux, ce Comité Central a assisté efficacement les enfants orphelins de père et de mère, ainsi que les familles sans soutien installées dans les baraquements du Croissant-Rouge, pour la réparation desquels, une somme de plus de 200 Ltqs. a été dépensée.

Un dispensaire à 40 lits a été créé pour le traitement des immigrants arrivés de Yougoslavie au cours de l'année, et qui sont établis dans les communes de Dogan-Bey et d'Ak-Keuy, relevant de Sokia. Les lits, les couvertures et les autres accessoires ont été fournis à cet établissement par le Comité Central et avec la précieuse collaboration de la Commission locale de lutte contre le paludisme, des soins appropriés ont été prodigués aux immigrants.

L'œuvre accomplie par ce Comité Central dont la Comité de Direction a fait, avec une grande abnégation

son devoir humanitaire et patriotique, mérite toute notre gratitude.

Comité Central de Balikessir. — Cette dépendance a réalisé un total de recettes de Ltqs. 2.387 dont elle a expédié Ltqs. 2608 au Siège Central. Ses efforts en vue de l'augmentation du nombre des adhérents et du volume des recettes méritent d'être relevés. Nous avons tout lieu d'espérer qu'elle élargira dans l'avenir le champ de son activité.

Comité Central de Brousse. — Les recettes de cette dépendance, qui se fait remarquer pendant chaque campagne par les progrès qu'elle réalise et par l'extension qu'elle donne à son activité, se sont élevées à Ltqs. 11.804 dont elle a expédié Ltqs. 8.407 au Siège Central. Une mention spéciale doit être faite des efforts qu'elle déploie pour augmenter la consommation des timbres de charité, des cartes à jouer et de l'eau minérale. Elle rends dans chaque milieu, de nombreux services et accomplit des œuvres d'assistance en rapport avec le but de la Société.

Nous espérons fermement que grâce à la précieuse collaboration des personnes distinguées qui composent le Conseil d'administration et le Comité de Direction, de nouveaux progrès seront à enregistrer.

Comité Central de Diarbékir. — Ses recettes ont atteint Ltqs. 5.013 dont 1.000 ont été expédiées au Siège

Central. Nous comptons, pour l'avenir, sur une plus grande extension et sur une plus grande activité de cette dépendance encore, en voie de formation:

Comité Central d'El-Aziz. — Faisant preuve d'une grande activité, cette dépendance a réalisé un total de recettes de Ltqs. 8.310 dont elle a expédié Ltqs. 1.050 au Siège Central.

Les efforts qu'elle a déployés en vue de l'augmentation des recettes, en mettant à profit les occasions qui se sont offertes, méritent d'être relevés. Nous sommes en droit de nous attendre, pour l'avenir, à une plus grande activité de cette dépendance qui réalise des progrès appréciables.

Comité Central d'Eski-Chéhir. — Ses recettes ont été de Ltqs. 4.603 dont Ltqs. 1.739 expédiées au Siège Central. Nous constatons avec satisfaction les efforts que déploie cette dépendance pour augmenter ses recettes.

Nous avons l'espoir que par un redoublement d'activité, l'honorable Comité de Direction saura assurer des recettes en rapport avec la situation importante de la ville.

Comité Central d'Istanbul. — Cette dépendance, à laquelle a été attachée pour être gérée au nom du Siège Central, la succursale de Péra qui déploie une très grande activité, a

réalisé, avec concours de nos succursales des Iles, de Scutari, de Bakir-Keuy, de Tchataldja, de Chilé, d'Emin Eunu, de Béchiktache, de Yéni-Keuy, d'Aksaray, de Bézazit, du Bazar, d'Eyoub, de Kara-Gumruk, un total de recettes de Ltqs. 108-439.

Nous considérons de notre devoir de rappeler ici avec gratitude l'activité précieuse de nos succursales de Péra, de Kadikeuy et de Scutarie. les efforts déployés par notre succursale des Iles pour augmenter les recettes sur les bals, l'heureuse activité de nos succursales de Bakir-Keuy, de Tchataldja et de Chilé pour l'augmentation de recettes, ainsi que les efforts méthodiques de nos succursales de Béchiktache, de Yéni-Keuy, d'Aksaray, de Bézazit, de Bazar, d'Eyoub et de Kara-Gumruk.

Avec le concours de ses succursales notre Comité Central d'Istanbul a, entre autres œuvres utiles, assuré l'alimentation de 3.000 écoliers pauvres et a déboursé dans ce but Ltqs. 16.458. En outre, il a pourvu, pendant deux mois, à l'alimentation de 165 tuberculeux.

1938 malades sont passés par la clinique de Kadi-Keuy qui a procuré gratuitement les médicaments aux indigents. Trois invalides, nécessitant ont été pourvus de jambes artificielles; de ces appareils et des béquilles ont été distribués à d'autres invalides.

Comité Central de Smyrne.

Cette dépendance qui a une importance particulière, a réalisé, grâce aux efforts inlassables des personnes distinguées qui composent son Conseil d'Administration et son Comité de Direction, un total de recettes de Ltqs. 48.917.

Le fait que, malgré le détachement, de ce Comité Central, en conformité des modifications apportées récemment au Statut Organique, de nombreuses succursales, cette dépendance soit parvenue, avec l'appui de quelques succursales, à s'assurer des recettes de cette importance, peut donner une idée du degré d'activité des personnes qui la dirigent.

Les assistance que ce Comité Central a prêtée, avec l'aide partielle de notre Siège Central, aux personnes éprouvées par les tremblement de terre qui ont en lieu à Smyrne et dans ses dépendances, notamment à Torbali, où les dégâts ont été plus grands, se traduit par Ltqs. 43.095, distribuées aux nécessiteux.

30.396 malades sont passés par les dispensaires de Smyrne et de Karchi-Yaka, les frais déboursés à cet effet ont été de Ltqs. 16.451. Il y a lieu de citer, entre autres, l'appui prêté à l'œuvre de lutte contre le paludisme, entreprise au village Karchi-Yaka Bosianli, les jambes artificielles, d'une valeur de Ltqs. 260, dont on a pourvu deux invalides, la distribution de vêtements et de chaussures à 91 écoliers

pauvres de Smyrne, les secours en espèces et en nature, d'un total de Ltqs. 2.362, accordés à 577 indigents, l'envoi à leur foyer, moyennant une dépense de Ltqs. 288, de 49 personnes nécessiteuses,

Comité Central de Kodja-Eli. — Les recettes de cette dépendance ont été de Ltqs. 3.889 dont Ltqs. 3.200 expédiées au Siège Central.

Les timbres de charité, utilisés dans les opérations d'achat et de vente effectuées par l'agence locale du Monopole des Tabacs, constituent le principal revenu et les recettes suivent une courbe ascendante. De plus grands succès sont à attendre de cette dépendance que est appelée à prospérer.

Comité Central de Malatia, — Ses recettes ont été de Ltqs. 1.342, a cause de la sécheresse qui a sévi cette année dans la circonscription, un meilleur rendement n'a pu être obtenu. Nous espérons que l'abondance de la récolte dans les années à venir, permettra de compenser entièrement la moins-value constatée,

Comité Central de Mersin. — Les recettes de cette agence ont été de Ltqs. 7.110 dont Ltqs. 6.066 expédiées au Siège Central. L'activité des dirigeants de ce Comité Central, nous grantit de plus grands succès pour l'avenir. Nous considérons comme un devoir de présenter nos remerciements aux personnalités honorables qu

composent le Conseil d'Administration et le Comité de Direction.

Comité Central de Samsoun. — Cette agence à laquelle sa situation géographique donne une importance particulière, fait preuve d'une activité remarquable en vue d'augmenter ses recettes qui se sont élevées, cette année-ci à Ltqs. 11.671 dont Ltqs. 4.843 ont été expédiées au Siège Central.

Grâce aux efforts déployés par son Conseil d'Administration et notamment aux précieux services rendus par sa Présidente, Mme Nédimé, cette agence marque de progrès constants. Nous constatons avec gratitude que l'honorable Présidente, profitant de l'estime et de la sympathie dont elle joint dans la haute société de la ville, constitue, par les bals, les concerts et autres distractions qu'elle organise, un des principaux éléments de l'augmentation qu'accusent les recettes.

Comité Central de Sinope. — Ses recettes ont été de Ltqs. 3.189 dont Ltqs. 2.810 expédiées au Siège Central. Nous croyons formement que par leur activité, les personnes qui composent le Conseil d'Administration, réservent une meilleur avenir à cette agence.

Comité Central de Tokat. — Cette année-ci encore, ce Comité Central est parvenu à s'assurer un excédent de recettes. Celles-ci ont été de Ltqs. 4.842 dont Ltqs. 4.214 expédiées au Siège Central. Nous relevons avec gratitude les efforts déployés par les personnes

distinguées composent le Conseil d'Administration et croyons formement à une grande extension de l'activité de cette dépendance.

Comité Central de Trébizonde. — Malgré la sécheresse qui a sévi dans certaines régions et la gêne dans laquelle se trouve, au point de vue de la nourriture, une partie de la population, cette agence est parvenue à réaliser une total de recettes de Ltqs. 6.128 dont Ltqs. 5.000 expédiées au Siège Central. Etant donné la situation géographique et commerciale de la ville, le patriotisme de la population, l'attachement qu'elle a pour le Croissant-Rouge et la sympathie dont elle l'honore, ce Comité Central est appelé à devenir l'un des plus importants.

De nos autres Comités Centraux, ceux d'Amassia de Bardour, de Bolou, des Dardanelles, de Tchoroum, de Tchankiri d'Andrinople, d'Erzeroum, d'Erzindjan, de Kerassounde, de Ghazi Aïntab, d'Isparta, de Konia, de Kars, d'Artevine, de Sivas, d'Ourfa, de Mardine, de Magnésie, de Nighdé, d'Ordou n'ont pu assurer des plus-values par rapport à leurs recettes des années antérieures. Néanmoins, nous espérons fermement qu'en déployant une plus grande activité à l'avenir, ils parviendront à augmenter leurs recettes et à renforcer, comme ils l'ont fait jusqu'à présent, notre Siège Central et à devenir de la sorte d'importants éléments dans la

réalisation des idéaux du Croissant-Rouge.

Nos succursales d'Ada-Pazar, d'Adi-Yaman, d'Aivalik, d'Ak-Hissar, d'Azizié, de Balia, de Baffra, de Duzdjé, Guérédé, de Karadja-Son, de Kouche-Adasi, de Kara-Mursel, de Keskin, d'Ouchak, de Polatji, de Sou-Chéhir, de Seïd-Ghazi, de Tarsous, de Kas-saba, de Tiré, d'Ouzoun-Keupru ont fait preuve d'une très grande activité et certaines d'entre elles ont su réaliser des recettes égales aux recettes des Comité Centraux dont elles relèvent.

Nos Comité Centraux en Amérique. — Nos compatriotes se trouvant en Amérique, mus par le sentiment d'attachement à la mère-patrie et par la sympathie qu'ils ont pour notre Société avaient déjà fondé un Comité Central à Ditroit. Au cours de cette année ils ont créé deux succursales, l'une à Buffalo, l'autre à Witing-Indiana et elles sont déjà entrées en activité. Par les bals, les concerts qu'ils organisent au profit du Croissant-Rouge et par les quêtes qu'ils

font nos compatriotes nous assurent d'importants revenus. Au cours de l'année qui nous occupe, le Comité Central de Ditroit et les deux succursales de Buffalo et de Witing'Indiana ont fait parvenir à notre Siège Central, respectivement S. 1812 $\frac{92}{100}$, S. 1.000 et S. 413 $\frac{50}{100}$, soit au total, Dollars : 3.226 $\frac{42}{100}$.

Nous nous faisons un agréable devoir de présenter nos remerciement à ces généreux donateurs que d'énormes distances séparent de la mère-patrie et qui tiennent à lui témoigner leur attachement comme leur sympathie pour les œuvre de bienfaisance de leur pays.

Comme complément de l'exposé que nous venons de faire sur l'activité de quelques-uns de nos Comités Centraux et de nos succursales, nous croyons devoir présenter à l'Honorable Assemblée Générale, un tableau indiquant les recettes réalisées, les dépenses faites et les expéditions de fonds effectuées par l'ensemble de nos dépendances.

